

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Rwandská genocida: ohlasy a zpracování této události
v českých a slovenských médiích**

Bc. Zuzana Paroubková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

**Rwandská genocida: ohlasy a zpracování této události
v českých a slovenských médiích**

Bc. Zuzana Paroubková

Vedoucí práce:

RNDr. Jiří Preis, Ph.D.

Katedra geografie

Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Zuzana PAROUBKOVÁ

Osobní číslo: F17N0048P

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název tématu: Rwandská genocida: ohlasy a zpracování této události v českých a slovenských médiích

Zadávací katedra: Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Zásady pro vypracování:

Zpracování materiálu a vypracování diplomové práce ve spolupráci s vedoucím diplomové práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- BELL, Andrew. Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster. Praha: Práh, 2003. Dějiny států. ISBN 80-725-2070-9.
- ČURÍK, Jaroslav. Zpravodajské žánry v tištěných a online médiích. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7589-4.
- TERNON, Yves. Genocidy XX. století: zločinný stát. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-858-2145-1.
- TESAŘ, Filip. Etnické konflikty. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9.
- THOMPSON, Allan. The media and the Rwanda genocide. Ottawa: International Development Research Centre, 2007. ISBN 978-074-5326-252.
- ZÁHORÍK, Jan. Dějiny Rwandy a Burundi. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-175-0.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Jiří Preis, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **30. června 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2019**

PhDr. Petr Štáhl, Ph.D.
děkan

PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce RNDr. Jiřímu Preisovi, Ph.D. za vedení, cenné rady a trpělivost při vypracování této práce.

Obsah

Obsah	7
Seznam zkratk	8
Úvod.....	9
1. Cíle a metodika práce	11
2. Rozbor literatury.....	13
3. Situace ve Rwandě	19
4. Rwandská genocida a role médií	23
5. Česká média.....	24
5.1. Mladá fronta DNES.....	24
5.2. Právo	32
6. Slovenská média.....	39
6.1. SME.....	39
7. Shrnutí	47
8. Dotazníkové šetření	52
9. Závěr.....	57
Seznam obrázků, grafů a tabulek	59
Zdroje.....	61
Seznam příloh	71
Přílohy.....	72

Seznam zkratek

ICTR - Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (*International Criminal Tribunal for Rwanda*)

PDD 25 - *Presidential Decision Directive 25*

RPF - Rwandská vlastenecká fronta (*Rwandan Patriotic Front*)

RTLM - *Radio Télévision Libre des Mille Collines*

UNAMIR - Pomocná mise Organizace mise Organizace spojených národů pro Rwandu (*United Nations Assistance Mission for Rwanda*)

Úvod

Předmětem mé diplomové práce je genocida, která se odehrála v roce 1994 ve Rwandě. Rwanda je stát rozkládající se v oblasti kolem Velkých jezer na pomezí centrálního a východního regionu Afriky. Jedná se o zemi s malou rozlohou, ale s poměrně vysokým počtem obyvatel. Pojmem genocida označujeme úmyslné a často systematické vyhlazování příslušníků určité skupiny (ať už národní, etnické, rasové nebo náboženské) (Ternon, 1997, 30-31).

Krvavý masakr, který se odehrál v roce 1994 byl zlomovou událostí nejen ve Rwandě, ale událost ovlivnila Afriku i celý svět a jeho vnímání afrického kontinentu (Záhořík, 2012, 5-6). Zřejmě se změnil pohledy i na jednotky OSN, o jejichž efektivitě a nerozhodném postoji se ve vztahu s touto událostí velmi diskutuje. Častým předmětem diskusí je také role místních, ale i zahraničních médií v souvislosti s touto událostí. Co se týče místních médií, nejvýznamnějšími byly rádiové stanice v důsledku nízké gramotnosti obyvatelstva, ale i technologické zaostalosti země. Zahraniční média o konfliktu měla informovat poněkud zkresleně a váhavě. Teprve koncem roku 2015 skončil mezinárodní soudní proces s válečnými zločinci. Původně převládala představa, že Afrika se řídí svými pravidly a jejich problémy a konflikty se nás, Evropanů, příliš nedotýkají. To nebylo pravdou, zahraniční aktéři, především Francie a Belgie, velmi ovlivňovali historii země (Záhořík, 2012, 148). Tento konflikt byl jednou z nejkrvavějších genocid 20. století a v přepočtu obětí za časové období byl tento masakr horší než druhá světová válka. Během sta dní bylo dle odhadů zavražděno kolem 10 % místní populace (Newbury, 1998, 78). Podle výzkumu, který prováděla UNICEF, se odhaduje, že kolem 80 % dětí ve Rwandě zasáhla nějaká smrt v rodině během genocidy v roce 1994. Kolem 70 % dětí bylo svědkem nějaké vraždy nebo zranění a téměř všechny věřili, že budou zabity. Není divu, že lidé, kteří v dětském věku zažili tyto hrůzy, trpí do dnes traumatickými poruchami (Scott, Kigali Genocide Memorial). Genocida neměla po celém území stejnou intenzitu a rozsah. Vyzdvihovalo bývá města Butare a okolí, kde dva týdny po vypuknutí masakrů byl poměrně klid (Newbury, 1998, 81). Boje se zde rozhořely až zhruba po čtrnácti dnech od vypuknutí konfliktu v hlavním městě. Dalo by se říci, že tento konflikt je stále poměrně ožehavým tématem.

Motivací k vypracování práce je zájem zjistit a ukázat, zda lidé o takto velkém masakru mají nějaké ponětí, i když se konflikt odehrával poměrně daleko od České republiky a nijak se nedotýkal místních občanů. Dále bude zjišťováno, jak jsou lidé informováni a jak o tom vybraná česká a slovenská periodika vůbec informovala. Mým zájmem bude reflexe události na stránkách českého a slovenského tisku. Nebyly nalezeny žádné české práce, které by událost v médiích zpracovávaly v takovém rozsahu.

Počty obětí rwandské genocidy byly téměř nepředstavitelné, stejně jako chování místních obyvatel, přístup médií, států nebo celé Organizace spojených národů. Tato událost změnila život mnoha lidem, a to nejenom obyvatelům Rwandy, regionu afrických Velkých jezer, celé Afriky, ale i celého světa, který nedokázal toto běsnění zastavit. V současnosti, kdy je to 25 let od počátku rwandské genocidy, je otázkou, zda by se na tuto událost mělo zapomenout a další generaci tyto zkušenosti a informace ani nepředat. K diskusi je role médií, jejichž informování o historických událostech by mohlo napomoci k poučení nadcházejících generací.

1. Cíle a metodika práce

Cílem diplomové práce bude sledovat a ukázat pokrytí události ve vybraných českých a slovenských tištěných médiích. Ukáží, jak média informovala společnost o události rwandské genocidy. Bude sledováno časové období od konfliktu po současnost (konec roku 2018) a budou vybrány české a slovenské noviny, které jsou považovány za jedny z nejznámějších a nejprodávanějších. Úkolem bude sesbírat a shromáždit potřebná data, která budou následně utříděna a roztržena dle kritérií, dále budou interpretována a vizualizována pomocí grafů a tabulek.

Základní informace o událostech budou získávány z monografií a odborných článků, které jsou přiblíženy v kapitole rozbor literatury. Data pro můj výzkum budou získávána z psaných zdrojů, z vybraných tisků, kde budou vyhledávány novinové články týkající se rwandského konfliktu, který se odehrál v roce 1994. Zpravodajská média mají silný vliv na utváření názorů a postojů lidí k určité situaci. Sledované období novinových článků bude od počátku konfliktu do konce roku 2018. Nebudou zohledňovány články, které se tématem zabývají jen okrajově, například, že událost pouze zmíní (to bylo časté například po genocidě, kdy se podobná situace odehrávala v Burundi a často bylo zmiňováno, jak si jsou tyto dvě země i situace podobné, ale i v dalších případech). Dále nebudou vybírány články z deníků v regionálních mutacích, kvůli omezení území. Vybrané články budou následně zpracovány a roztrženy podle novinových rubrik, podle délky a podle typu článku. Roztržení dle novinových rubrik bude podle zařazení daného článku v novinách, dle toho, jak byl zařazen redakcí. Typy článků budou určeny pomocí kategorií zpravodajských žánrů a podle délky budou určeny dle počtu slov. Dále se budu zabývat i tím, jak byl konflikt autory nazýván nebo jak rostl počet obětí masakru v tisku. Budu se zajímat o to, kdy novináři začali konflikt nazývat genocidou. Analyzovány budou české deníky Mladá Fronta DNES a Právo. Tyto deníky jsou vybrány z důvodu jejich dlouhodobé vysoké čtenosti mezi českou populací (Unie vydavatelů, 2013). Ze slovenských deníků bude vybrán denní tisk SME ze stejného důvodu jako české noviny. Data z českých deníků budou sbírána ve Státní vědecké knihovně v Plzni, povedu si vlastní elektronický archiv článků (fotografie). Novinové články budou hledány v papírových svazcích deníků především v letech 1994 a 1995 (příloha A). Od roku 1996 jsou v České republice články k nalezení i v plnotextové databázi Anopress, ale z počátků v těchto elektronicky dostupných člancích chybí některé informace, které budou muset být dohledány v klasické papírové podobě. V Anopressu také nejsou vloženy obrazové

přílohy, jsou tam přítomny pouze popisky fotografií a obrázků. Vyhledávání v této databázi bylo za pomoci klíčového slova Rwanda a následně byly vybrány články, které se zabývaly rwandskou genocidou nebo ji v pozdějších letech připomínaly. Sběr dat ze slovenského deníku SME bude probíhat od roku 1994 do 2000 v Národní knihovně v Praze, kde jsou tyto noviny uchovávány na mikrofilmech. To je vyobrazeno na příloze B a do příloh bude zařazena fotografie přístroje na čtení mikrofilmů (příloha C). Ten přenáší obrazy na monitor, kde lze pomocí programu na prohlížení těchto pásek vybraný článek naskenovat a vytisknout. Články budu mít v tištěné podobě. Od roku 2001 jsou přístupné články na webových stránkách deníku SME (po zaplacení předplatného jsou přístupné celé). Opět bylo vyhledáváno podle klíčového slova Rwanda a následně byly vybrány články týkající se rwandské genocidy.

Primární data zaměřená na znalosti lidí o rwandské genocidě bych chtěla sbírat pomocí kvantitativní metody dotazníkového šetření. Vybráni budou respondenti ve dvou věkových kategoriích 18 až 25 let a 42 až 49 let náhodným výběrem. První věková skupina byla vybrána jako věková kategorie, do které se řadím i já. Druhá věková skupina byla vybrána jako lidé, kterým bylo v roce 1994 18 až 25 let. Dotazování respondentů bude probíhat buď přímým dotazováním a zaznamenáváním do dotazníkového archu nebo formou online dotazníku. Online dotazník zveřejním na sociálních sítích. Tato forma dotazování má svá pozitiva (například člověk má na dotazník více času a své odpovědi si může promyslet, oproti tomu lidé při osobním dotazování se někdy cítí být pod tlakem a nechtějí odpovídat na otevřené otázky). Výsledky z dotazníkového šetření bych chtěla propojit s prací a ukázat, jak informovanost médií o rwandské události vnímají vybrané kategorie lidí. Výsledky budou zpracovány do grafické podoby pomocí grafů a tabulek. Cílem dotazníkové šetření bude získat data o informovanosti a přehledu vybraných skupin lidí, zda o konfliktu vědí, případně z jakých zdrojů. Budou využity jak otevřené, tak uzavřené otázky. V případě uzavřených otázek budou využity i kvantifikované odpovědi. Budu se snažit, aby délka dotazníku byla přiměřená a přijatelná pro respondenty, kteří díky tomu budou ochotni mi v dnešní uspěchané době odpovědět na několik otázek. Stejně tak musím volit i přiměřené množství otevřených otázek, které u populace nejsou příliš oblíbené.

V úvodu práce seznámím čtenáře se situací ve Rwandě, kde se zmíním i o situaci před a po konfliktu. V dalších částech práce budu interpretovat získaná data a výsledky z tisků a dotazníkových šetření, které doplním vizualizací získaných a zpracovaných výsledků.

2. Rozbor literatury

České zdroje tematické

Z české monografie jsou významná díla především od Jana Záhoříka. Například kniha *Dějiny Rwandy a Burundi* (Záhořík, 2012a) je pro moji práci jedním ze základních zdrojů. Díky této publikaci se čtenář může seznámit s dějinami těchto dvou blízkých zemí, s jejich vztahy mezi sebou nebo také se vztahy jejich obyvatelstva. Kniha čtenáře seznamuje s postavením tří základních kmenů, které žijí ve Rwandě. Je důležité nahlédnout na vztahy mezi obyvatelstvem kvůli pochopení konfliktu, který se ve Rwandě odehrál. Záhořík se v tomto díle samozřejmě zabývá i genocidou ve Rwandě v roce 1994. Autor se zabývá problematikou afrického kontinentu již řadu let a je považován za předního českého afrikanistu současnosti. V monografii *Ohniska napětí v postkoloniální Africe* (Záhořík, 2012b) se Záhořík zabývá především problematikou v regionu Velkých jezer, západní Afriky a africkým rohem. Autor předpokládá, že většina ohnisek vzniká kvůli krizi státu, která má původ již v koloniální době. Dle knihy měl asi nejvíce devastující účinek hamitský mýtus¹, který se objevoval vždy v době, kdy se Hutuové cítili ohroženi možným návratem Tutsiů k moci. V knize je popsána situace před genocidou, jak započala protitutsijská propaganda a různá opatření, ale zmiňuje také možné posilování tutsijské moci ve Rwandě v současnosti a možnost hrozby dalšího konfliktu. Dále se Záhořík také zabýval Rwandou v koloniálním období v knize *Belgický kolonialismus v Africe* (Záhořík, 2016).

Hlaváček v článku *Burundi a Rwanda - oběti mnohasetletého nerovnoprávného soužití Hutů a Tutsiů* (Hlaváček, 1997) píše o 30. letech 20. století jako o době tutsifikace, kdy i na nejnižší politické a administrativní úrovni byli dosazováni Tutsiové. Tato léta jsou Hutu chápána jako vrchol jejich utlačování jak tutsijským obyvatelstvem, tak belgickými kolonizátory. Autor na konci článku usmíření těchto dvou etnik nevidí příliš optimisticky, v té době byli na vrcholu politického života opět Tutsiové.

¹ Podle této hypotézy veškeré hodnoty, které se v Africe nalézaly, tam přinesli Hamité, kteří přišli v době kamenné do severní Afriky a odtud se šířili po celém kontinentu (Haperen, 2012, 103).

Dále bude čerpáno z knihy *Afrika: dvojznačné jaro 1994*, která je souborem příspěvků od autorů, kteří se zabývali problémy afrického kontinentu, zejména v JAR a ve Rwandě. Luc de Heusch se v článku *Rwanda: odpovědnost za genocidu* (Onderka, De Heusch, 2004) zabývá vlivem církve na politické rozhodování ve Rwandě ve 40. letech 20. století. Popisuje, jak hutuští vůdci, jejímž požadavkům církev bedlivě naslouchala, přesvědčovali nevzdělané obyvatelstvo tohoto etnika o tom, že jsou prvotně kolonizováni Tutsii a až potom následujícími Belgičany. Etnikum Hutu tedy nejprve požaduje po belgické správě zbavení kolonizace Tutsiů a slibují za to věrnost církvi, zatímco etnikum Tutsi požaduje okamžitou nezávislost. Autor je belgickým filmařem, spisovatelem a antropologem a v 60. letech navštívil Rwandu, kde na přelomu let 1963 a 1964 došlo k povraždění více než dvou tisíc Tutsiů. De Heusch tuto situaci vidí, že se stal svědkem přede hry naprogramované genocidy, která se odehraje až za 30 let. Také poukazuje na to, že mezinárodní tisk se touto situací nezabýval a Rwanda je stále prezentována jako vzorná země. Dále zmiňuje, že během 80. let 20. století dochází k zákazu antikoncepce duchovenstvem, takže v jedné z nejhustěji osídlených zemí v Africe ještě dochází k růstu populace a zmenšování území určené pro zemědělství.

Autor Luboš Kropáček se ve svém příspěvku *Afrika: dvojznačné jaro 1994*, jehož název se shoduje s názvem knihy (Onderka, Kropáček, 2004), zabývá kategoriemi konfliktu. Ukazuje na to, že vztah mezi dvěma hlavními etniky se velmi těžko přiřazuje k běžným explikativním kategoriím. Zmiňuje, že tento konflikt je právě nejčastěji označován jako etnický, což je podle něj přijatelnější označení než „kmenový“. Není podle něj vhodné mluvit o třídním konfliktu, protože obvinění Tutsiů z feudálního vykořisťování se objevilo až jako ideologický pojmový import po druhé světové válce. Dále rozebírá, které země by mohly nést nějakou část zodpovědnosti za konflikt (Belgie, Francie), v této části zmiňuje i roli církve. Zabývá se i tím, jak bylo těžké se rozhodnout pomoci, protože do utečeneckých táborů se nepochybně dostávali i vrazi, kteří pak tábory různě ovládali (např. rozdělování pomoci). Kniha obsahuje i další příspěvky zabývající se Rwandou, druhá polovina knihy je věnována Jihoafrické republice.

Zajímavá je také kniha *Etnické konflikty* (Tesař, 2007), v níž se autor Filip Tesař obecně zabývá příčinami, průběhy a důsledky etnických konfliktů a následně obecnosti ukazuje na příkladech významných konfliktů. Zabývá se například odlidšťováním, o kterém se

v souvislosti s rwandským konfliktem mluví. Úspěch zde měly jednoduché stereotypy v podobě pohrdavých označení například „švábi“ pro Tutsie.

Yves Ternon se ve své knize *Genocidy 20. století: zločinný stát* (Ternon, 1997) zabývá, jak název ukazuje zločiny proti lidskosti ve 20. století. Za to, co se stalo ve Rwandě a Burundi přisuzuje částečnou odpovědnost Západu kvůli implantování vražedných předsudků. Dříve totiž tato etnika nepociťovala svou etnickou příslušnost jako základ identity (identitu získávali například na základě velikosti usedlosti, počtu kusů dobytka nebo také ústně tradovaných dějin). Ve své knize poukazuje na to, jak byla historie různými způsoby falšována, nejprve z rasistického hlediska a v 50. letech má být falšována ze sociálního zorného úhlu. Popisuje hromadnou migraci především do Zairu, kde mezi uprchlíky odcházeli i lidé, kteří se na genocidě podíleli, ti pak měli v táborech přesvědčovat etnikum Hutu, že jsou oběťmi a RPF² představují jako podnět konfliktu zodpovědný za masakry.

Autor Andrew Bell-Fialkoff v knize *Etnické čistky* (Bell, 2003) vidí problém etnických konfliktů, které postihovaly obě země, v populačním růstu obyvatelstva (vysoká hustota zalidnění) a v etnickém napětí mezi početně převládajícími Hutuy a jejich bývalými pány Tutsii. Stejně tak zmiňuje získání nezávislosti jako příčinu chronické nestability země. Po vyhlášení nezávislosti začali Tutsiové ztrácet svůj vliv, ale stále si udržovali poměrně vyšší podíl zastoupení v ekonomice a státní správě, proto je Hutuové stále pokládali za privilegované, i když samotní Tutsiové měli naopak pocit ztráty. Autor vymezuje několik kategorií čistek. Ve Rwandě se hovoří o etnické čistce, které jsou právě nejčastěji spojovány s etnickým původem. Pokud bychom na etnika Hutu a Tutsi pohlíželi jako na sociální třídy, tak bychom konflikt mezi nimi mohli s jistou rezervou označit za ideologický. Autor dále upozorňuje na to, že konflikt mezi Hutuy a Tutsii prokazuje cyklický model, který vyžaduje odsun obyvatelstva, protože etnika spolu nedokáží žít. Tutsiové jsou dle vypočítaného indexu kandidáti na odsun, problém je v tom, že ani jedno etnikum nemá vlastní území. Bell-Fialkoff vidí tedy řešení ve vytvoření jakéhosi okresu

² Rwandská vlastenecká fronta (*Rwandan Patriotic Front*) je politickou stranou působící ve Rwandě od ukončení války v roce 1994, vedená prezidentem Paulem Kagamem. Jedná se o tutsijské uskupení.

pro etnikum Tutsi, který by byl součástí buď současné Demokratické republiky Kongo (dříve Zair), Tanzanie nebo pod ochranou Demokratické republiky Kongo/Tanzanie, Rwandy a Burundi, kde je možná určitá záruka od OSN (stejně jako v Andoře).

Autor Maria van Haperen v díle *Holokaust a jiné genocidy* (Haperen, 2015) vidí rwandskou genocidu jako důsledek hospodářské krize, občanské války, populačního růstu a boje o moc ve státě. Zmiňuje, že ke konci 19. století začínalo být společenské postavení více spojeno s tím, kdo byl Hutu, a kdo Tutsi. Postupně byli lidé, kteří vlastnili dobytek vnímáni jako Tutsi (i když byli Hutu) a lidé bez dobytka jako Hutu. Za belgické nadvlády se rozdělení na Hutuy a Tutsie upevnilo, k určení se používala tehdy populární pseudovědecká metoda měření lebky a nosu. Etnický původ nebyl zaznamenán jen do osobních dokladů, ale promítalo se to například i do obchodních či zaměstnaneckých smluv. V místních novinách vyšlo a dále se šířilo „Deset přikázání Hutuů“, které stanovovalo pravidla pro kontakt mezi etniky. Autor si myslí, že genocida byla naplánovaná předem. Usuzuje například z toho, že vraždění vypuklo nejprve v hlavním městě a postupně se přesouvalo na venkov, že rozkazy o vraždění byly předávány shora dolů prostřednictvím několika úrovní. Kniha je doplněná o autentické vyprávění lidí, kteří se genocidy nějakým způsobem zúčastnili.

Jeden díl pořadu *Hyde Park Civilizace* (ČT 24, 2016) byl věnován také tomuto tématu, kde byl hostem Paul Rusesabagina, manažer hotelu v hlavním městě Rwandy. Během genocidy zachránil 1268 lidí (jak Tutsiů, tak Hutuů), tím, že je ukryl v hotelu, kde dělal manažera. Ve svém projevu zmiňuje, že konflikt byl vyvolán extremistickou skupinou Hutuů, nikoliv všemi Huty v zemi. Dále mluví o tom, že se vedou různé diskuse o přípravách genocidy, což podle něj nebyla pravda a genocida dopředu připravována nebyla. Rusesabagina mluví o OSN jako o zbytečné instituci, která jim pouze vytvářela iluzi. Tento pořad, krátké video ze série *Slavné dny* (Stream.cz, 2013) nebo i film *Hotel Rwanda* (Hotel Rwanda, 2004) mi pomohou dokreslit situaci v zemi během konfliktu.

Zahraniční zdroje tematické

V knize *The Media and the Rwanda Genocide* od Allana Thompsona (Thompson, 2007) je upozorňováno na roli médií při této události, kde se vyzdvihuje role rádií a rozhlasů

v důsledku vysoké negramotnosti v zemi. Také je zde zmíněno, že původně tyto prostředky sloužily i k propojení rodiny (například informace o úmrtí, kdy se lidé vraceli domů na pohřby svých blízkých a setkávali se tak s rodinou). Informace v rádiích v době genocidy sloužily jako přímé rozkazy. V knize nejsou rozebírány pouze místní, ale i západní média. V díle je na média upozorňováno jako na politický nástroj.

Autor Jolyon Mitchell se ve svém článku *Remembering the Rwandan Genocide: Reconsidering the Role of Local and Global Media* (Mitchell, 2007) zabývá tím, jak se lidé a média o genocidě v roce 1994 dozvěděli. Zmiňuje, že samotná role rozhlasu a rozhlasových přijímačů při genocidě jsou sporným fenoménem. Je ale jasné, že sloužila k podpoře nenávisti a násilí. Rozhlasová stanice RTLM³ pomohla legitimizovat zabíjení stovek nevinných lidí. Mitchell se zmiňuje i o slepé důvěřivosti obyvatel, kteří rádiovým stanicím věřili vše, což je také důsledek negramotnosti zdejšího obyvatelstva. V článku také ukazuje, jak různé náboženské výjevy byly účelně upraveny a zneužity k manipulaci a násilí.

K nahlédnutí odtajněných dokumentů nebo k možnosti si poslechnout tehdejší rozhlasové stanice budou nápomocné webové stránky *Genocide Archive of Rwanda*.

Článek *The inscription of difference: news coverage of the conflicts in Rwanda and Bosnia* od autorů G. Myerse, T. Klaka a T. Koehla (Myers, Klak, Koehl, 1996) poukazuje na to, že tyto dva státy jsou si v mnoha ohledech podobné a zaměřuje se na americké tiskové zpravodajství, které o konfliktech v těchto zemích informovalo různými způsoby. Bosenská válka byla v amerických médiích popisována jako civilizovanější a poměrně pravidelně. Článek byl přínosný nejen výsledky, které přináší, ale také metodologickou částí.

Metodická literatura

Autor Jaroslav Čuřík se v knize *Zpravodajské žánry v tištěných a online médiích* (Čuřík, 2014) zabývá zpravodajskými žánry a jejich formami. Vymezuje různé typy zpráv,

³ Radio Télévision Libre des Mille Collines, jedna z nejoblíbenějších rwandských rozhlasových stanic.

reportáž, rozhovor a další formy. Tyto pojmy jsou blíže vysvětlovány v knize Slovník žurnalistiky (Halada, Osvaldová, 2017) a v monografii Pavla Vernerera Zpravodajství a publicistika (Verner, 2010). Další metodickou literaturou bude nápomocná kniha Kvalitativní výzkum od Jana Hendla (Hendl, 2008), v níž je řešena i metoda dotazníkového šetření, které budu ve své práci provádět.

3. Situace ve Rwandě

V této kapitole bych chtěla čtenáře stručně uvést do situace, ve které Rwanda byla před a po události a samozřejmě i v době konfliktu. Stručně shrnu charakteristiku země a její významné historické události.

Rwanda je vnitrozemským státem o rozloze přes 26 tisíc km². Tato země bývá řazena do regionu východní Afriky (UNSD, 2019). S počtem přes 12 milionů obyvatel se jedná o jednu z nejhustěji obydlených zemí afrického kontinentu. Hodnota hustoty obyvatelstva činila ke konci roku 2018 přes 500 obyvatel na km² (UNSD, 2019). Nejhustěji jsou osídlené oblasti v centrální části země, v okolí hlavního města Kigali, a při pobřeží jezera Kivu. Rwandu obývají tři etnické skupiny, jedná se o etnika Tutsi, Hutu a Twa. Křesťanská víra v zemi převládá. Zemi se díky jejímu povrchu přezdívá „země tisíců kopců“. Na africké poměry je ale dosti úrodná. Na Berlínské konferenci, která se konala v letech 1884-1885, bylo toto území připojeno k Německu. Na základě Versailleské smlouvy se Německo muselo svých koloniích vzdát. Rwanda tedy spadla pod správu Belgie. V roce 1962 získala země nezávislost a Grégoira Kayibanda se stal prezidentem. Následujícím prezidentem se stal Juvénal Habyarimana státním převratem v roce 1973 (Haperen, 2015, 102-105).

Obrázek 1 Rwanda

Zdroj: Vlastní zpracování v programu ArcGIS

Etnické identity existovaly ve Rwandě po celá léta. Každá ze skupiny identit byla spojována s nějakou činností. Tutsiové byli spojováni s chovem dobytka, Hutuové s rostlinným zemědělstvím a etnikum Twa bylo spojováno s lovem a sběrem. Minoritnímu etniku Twa se nikdy nepodařilo začlenit, s tím souvisí i jejich vyloučení ze společnosti. Tyto skupiny původně nebyly primordiální, ale byly vytvářeny kontextuálně. Napětí mezi výše jmenovanými skupinami existovalo i v koloniálních dobách, zřejmě pak bylo zejména na začátku 60. let, kdy Rwanda získala nezávislost. V této době odcházelo mnoho tutsijských obyvatel do sousedních států. Za panování Kigeri IV. Rwabugiriho byla nahrazována tutsijská aristokracie hutuskými a twaskými náčelníky, kterých si více vážil. Pod německou vládou nedocházelo k žádnému výraznému upřednostňování etnických skupin ani ke změnám sociálního nebo politického řádu, protože si proti sobě nechtěli poštvat tutsijskou aristokracii. Ve Rwandě pod belgickým vedením měli vyšší společenský status Tutsiové, kteří byli považováni za inteligentní a bližší evropskému obyvatelstvu. Hutuské obyvatelstvo bylo v tomto období postaveno do role pracovní síly. Ve Rwandě původně existovaly dvě instituce, které belgická nadvláda poté začala využívat ke svým plánům. Jednou z nich byla *uburetwa*, která působila pod belgickou správou jako nucené práce pro Hutuy a stala se součástí daňového systému (Hutuové z práce museli platit daně, což bylo považováno jako příspěvek na rozvoj země). Druhou institucí byla *ubuhake*, což byl klientský systém obvykle mezi Tutsi (patron) a Hutu (vazal), kdy do vztahu lidé vstupovali dobrovolně (nejednalo se tedy o otroctví). Tímto byla uměle vytvořena podřízenost Hutuů a nadřazenost Tutsiů (Záhořík, 2012a, 78). Při dekolonizaci Rwandy byli Hutuové nazýváni jako domorodá skupina, původní majorita, zatímco do té doby privilegovaní Tutsiové byli označováni za cizí, nepřátelskou minoritu. V době vládnutí prezidenta Habyarimana docházelo k diskriminaci tutsijského obyvatelstva, což se nejvíce projevovalo především ve školství (to následně mělo přirozeně vliv na socioekonomické ukazatele země). Těsně před genocidou bylo etnikum Twa režimem diskriminováno (zabírání půdy, zákaz přístupu ke zdrojům obživy).

Za den, který odstartoval rwandskou genocidu, je považován 6. duben roku 1994. Tento den se prezident Rwandy Juvénal Habyarimana v tanzanském městě Dar es Salaamu zúčastnil summitu východoafrických států. Na cestě zpět bylo sestřeleno prezidentské

letadlo při přistávání na letišti v Kigali. Na palubě tohoto letadla byl přítomný rovněž i burundský prezident Cyprien Ntaryamira. Téměř okamžitě po nehodě se začaly šířit zvěsti o původcích atentátu. Mezi obviňovanými stáli Francouzi nebo belgické jednotky UNAMIR⁴, dále také RPF a další obviňování pokračovalo na státy, které dodávaly zbraně do země nebo prováděly výcvik vojáků. Vznikaly tedy více či méně pravděpodobné teorie o atentátnících. S odstupem času se zdá, že se jednalo o předem naplánovaný státní převrat, který měl za cíl odstranit prezidenta Rwandy a dodat motivaci Hutuům v podobě důkazů proti RPF v bojích proti Tutsiům (Záhořík, 2012a, 137-138). Téměř okamžitě po útoku začala vraždící mašinérie směřovaná proti tutsijskému obyvatelstvu a zároveň i proti umírněným Hutuům. Konflikt započal, jak již bylo zmíněno 6. dubna a trval následujících sto dní. Útoky mezi etniky ale pokračovaly v zahraničních uprchlických táborech i po skončení hlavní fáze konfliktu. Stodenní genocida probíhala ve třech hlavních oblastech. Jako první začaly masakry v Kigali během několika hodin po atentátu na prezidentovo letadlo. Boje dále probíhaly na východě a severovýchodě země. Třetí fáze se odehrávala od poloviny dubna kolem města Butare v Jižní provincii ve Rwandě (Newbury, 1998, 80-83). *Interahamwe*, což jsou radikální hutuské milice, měly vypracované seznamy svých nepřátel, které nezahrnovaly pouze představitele politického a veřejného života, ale i obyčejné, méně známé jedince, kteří byli tutsijského původu a byli považováni za možné stoupence RPF. Oběťmi genocidy byli také zmínění lidé z etnika Twa, protože bylo bojováno proti všem, kteří nebyli Hutuové a potenciálně ohrožovali hutuskou dominanci. To způsobilo výrazný pokles podílu populace Pygmejů Twa ve Rwandě z 1 % na zhruba 0,3 % (Záhořík, 2012a, 112).

Metody, kterými vyvražďování probíhalo, byly dvě hlavní. Zejména v počátcích konfliktu stavěly milice zátarasy na silnice a každý, kdo procházel nebo projížděl musel ukázat svůj občanský průkaz, čímž se zjistila identita jedince⁵. Podle zjištěné identity bylo

⁴ Pomocná mise Organizace spojených národů pro Rwandu (*United Nations Assistance Mission for Rwanda*) ustanovená Radou bezpečnosti v roce 1993 s cílem pomoci oběma stranám k uzavření mírové dohody.

⁵ Pod belgickou koloniální správou došlo k zavedení etnické kategorizace a fixace etnických identit (Hapereen, 2015, 104).

následně rozhodnuto o dalším osudu jedince. Další strategií bylo obcházení všech domů a vraždění těch, kteří by mohli klást odpor nebo byli uvedeni na seznamu nepřátel.

Hned na počátku konfliktu se stáhly belgické jednotky UNAMIR, které byly jedny z nejlépe vybavených a vyzbrojených jednotek přítomných ve Rwandě. Ústup byl způsoben zavražděním deseti vojáků, kteří hlídali ministerskou předsedkyni Agathe Uwilingiymanu. Ta byla jednou z prvních obětí genocidy (Záhořík, 2012a, 138). Přítomní belgičtí a francouzští vojáci ochraňovali pouze vlastní občany. Zprávy, které se dostávaly mezinárodní veřejnosti byly poměrně strohé a vzdálené. Bližší informace přinášely humanitární organizace Červeného kříže a Lékařů bez hranic.

Ke konci genocidy, 23. června roku 1994, přijela skupina francouzských vojáků za účelem humanitární mise nazvané jako Operace Tyrkys. Ta měla ve světě různé odezvy. RPF s touto misí zásadně nesouhlasila.

Po skončení genocidy byl hlavním problémem regionu pohyb obrovské masy lidí, kdy zhruba 1,2 milionu uprchlíků se ukryvalo v Zairu, 570 tisíc v Tanzanii, 250 tisíc v Burundi, 10 tisíc v Ugandě. Existovalo zde také riziko zhruba 1,5 milionu interních uprchlíků, kteří opustili své domovy, ale zůstali na území Rwandy (Záhořík, 2012a, 143). Převládal pocit viny ze strany mezinárodního společenství. Byla zapotřebí rekonstrukce státu, naděje byly vkládány jak občany, tak mezinárodním společenstvím do nové vlády země, kterou vedla RPF. Po čase se opět začali prosazovat Tutsiové do vysoké politiky, ekonomiky i armády a nahrazovat tak své hutuské předchůdce.

4. Rwandská genocida a role médií

Role médií při tomto konfliktu byla dvojitá. Na jedné straně se řeší přístup rwandských médií a na straně druhé se diskutuje o přístupu mezinárodních médií k této události. Tamní média jsou viněna z vyzývání obyvatel k podílení se na vraždění Tutsiů. Mezinárodní média událost poměrně podceňovala a veřejnost informovala zprvu pouze povrchně.

Mezi rwandská vlivná média té doby se řadily noviny Kangura a rozhlasové stanice RTLM. Tato média vysílala nepřátelskou propagandu vůči tutsijskému obyvatelstvu, které dehumanizovala (srovnávala tutsijské obyvatelstvo s hmyzem nebo hyenami) a démonizovala. Nízká gramotnost a nedostatečný přístup k externím informacím vyvolalo v obyvatelstvu důvěru právě v tyto informační zdroje. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu řešil i osobnosti vystupující v těchto médiích, což je známé jako „*the media case*“, který byl jedním z prvních svého druhu (poprvé po odsouzení Julia Streichera v Norimberku za jeho antisemitskou publikaci). Tribunálem bylo uznáno, že média hrála kritickou roli při páchání genocidy a známé osobnosti byly uznány odpovědnými za smrt svých spoluobčanů a následně odsouzeny za své činy. Konkrétně tyto procesy trvaly necelé tři roky (od října 2000 do srpna 2003) (United Nations, 2003).

Zahraniční média nebyla dlouho schopna situaci prezentovat v takovém rozsahu, v jakém se odehrávala. Světu chyběly novinářské zprávy a analýzy, které by objasnily, co se v zemi děje. Trvalo, než se do zahraničí dostal dostatek informací o tom, kdo bojuje proti komu, nebo kolik je obětí (Haperen, 2015, 102). Informace o konfliktu byly také dlouho soustředěny pouze na hlavní město Rwandy Kigali. Mezinárodní média kritizovala OSN za to, že nebyla schopna včasně rozpoznat vážnost situace a zasáhnout. Část viny ale nesou právě mezinárodní média, která podobně jako OSN nedokázala situaci odhadnout, včas a dostatečně informovat a varovat. To mělo vliv na utvoření obrazu veřejnosti na situaci ve Rwandě. Vlivem této situace média již nepodceňovala téměř žádné zprávy z oblasti střední Afriky, naopak by se dalo říci, že je někdy až přehnaně zveličovala (Kuperman, 2003).

Ve své práci se budu zabývat českými a slovenskými tištěnými médii. V novinových článcích se budu zajímat i o to, jak se vyvíjel počet obětí v médiích nebo jak novináři konflikt nazývali a především, kdy ho vůbec začali nazývat genocidou.

5. Česká média

Z českých deníků byly vybrány Mladá fronta DNES a deník Právo. Byly vybrány na základě každoročních zpráv vydaných Uníí vydavatelů, která se dlouhodobě zabývá čteností českých deníků (Unie vydavatelů, 2013).

V periodickém tisku byly rozlišovány obecně články (Halada, Osvaldová, 2017, 61), které byly následně kategorizovány podle žánru. Vybrány byly zprávy, které informovaly o nějaké události, která se stala. Tento žánr je také typický zachováním věcnosti. Dále byly vybrány reportáže, které přinášely informace na základě autora osobního svědectví, komentáře, jejichž autor dával různá fakta do souvislostí, odhadoval pozadí, příčiny, důsledky a připojoval subjektivní pohled. Vybrané interview přinesly informace od dotazovaných lidí, se kterými byl rozhovor proveden. Fotozprávy byly obrazové zprávy o odehrávajících se událostech. Dále byly identifikovány glosy, které kriticky, někdy až ironicky komentovaly události, sloupky, ty obvykle zpracovávaly lehčí formou nějaké téma (Halada, Osvaldová, 2017 a Verner, 2010). Vybrané články byly spočítány a spočítána byla také slova v těchto zvolených člancích. Podle počtu slov byly články rozděleny do čtyř kategorií. První kategorií jsou krátké informace k události omezené počtem 50 slov. Pro další kategorii nazvanou krátký článek je horní mezí 200 slov. V rozmezí 200 až 500 slov je kategorie střední článek a nad 500 slov je skupina dlouhých článků. Celý datový korpus veškerých vybraných článků je uveden v přílohách. Kategorie délky článků byly vytvořeny na základě různých doporučení pro maturitní slohové texty, pro zpravodajství na internetu nebo i různé blogery. Krátké texty jsou tedy obvykle limitovány 200 až 250 slovy. Pro tuto práci byla pro krátké články určena zmíněná hranice 200 slov. Vytvořila jsem si ale ještě mezistupeň s horní mezí 50 slov, pro velmi stručné informace o událostech. Pro dlouhé články byla zvolena zmíněná hranice 500 slov, kdy opět různá doporučení pro dlouhé texty pro maturanty jsou mezi 350 až 400 slovy. V práci je zvolen mezistupeň středních textů v širším rozmezí 200 až 500 slov (MŠMT, 2010, 7 a Boccou Kestřánková a kol., 2013, 11).

5.1. Mladá fronta DNES

Jedním z českých nejprodávanějších deníků je Mladá fronta DNES. Tyto noviny začaly vycházet 1. září 1990 denně kromě nedělí. Pondělní čísla byla kratšího rozsahu. Hlavní sídlo firmy je v Praze a existuje 14 regionálních redakcí. Jedná se dlouhodobě o druhý nejčtenější deník v České republice. Na první příčce je deník Blesk, který do výzkumu

nezahrnu, protože tento deník je považován za bulvární, takže ho nepovažuji za relevantní zdroj informací (Unie vydavatelů, 2013). Předpokládám, že nejčastěji budou články umístěny v rubrice Ze zahraničí, které je v tomto deníku věnováno obvykle dvě až tři strany.

V následující tabulce 1 je možné si prohlédnout, kolik článků vyšlo v jednotlivých letech a do jaké žurnalisticko-literární skupiny byly zařazeny. Z tabulky je zřejmý klesající zájem o dané téma v deníku Mladé fronty DNES. V roce 1998 je vidět lehká obnova zájmu o rwandskou genocidu. V té době se diskutovalo o tom, kdo nese vinu za události, které se ve Rwandě v roce 1994 odehrály. Debatovalo se například o státech Francie nebo Spojených státech amerických, na které by se mohla svalit alespoň částečná vina za hrůzné události.

Tabulka 1 Počet článků a jejich zařazení do žurnalisticko-literárních skupin ve sledovaných letech v Mladé frontě DNES

Rok / Žurnalisticko – literární útvár	Zpráva	Reportáž	Komentář	Interview	Fotozpráva	Analýza	Celkem
1994	130	30	10	1	14	x	185
1995	26	6	1	x	2	2	37
1996	7	2	x	1	x	x	10
1997	2	3	x	x	x	x	5
1998	12	2	x	x	1	x	16
1999	5	1	x	x	x	x	6
2000	4	1	x	1	x	x	6
2001	1	x	x	x	2	x	3
2002	1	x	x	1	x	x	2
2003	1	x	x	x	1	x	2
2004	1	x	x	x	x	x	1
2005	x	x	x	x	x	x	0
2006	1	x	x	x	x	x	1
2007	x	x	1	x	x	x	1
2008	3	x	x	x	x	x	3
2009	3	x	x	1	x	x	4
2010	x	x	x	x	x	x	0
2011	x	1	x	x	x	x	1

2012	x	1	x	x	x	x	1
2013	x	x	x	x	x	x	0
2014	2	1	x	1	x	x	4
2015	1	x	1	x	x	x	2
2016	x	x	x	x	x	x	0
2017	x	1	x	x	x	x	1
2018	x	x	x	x	x	x	0

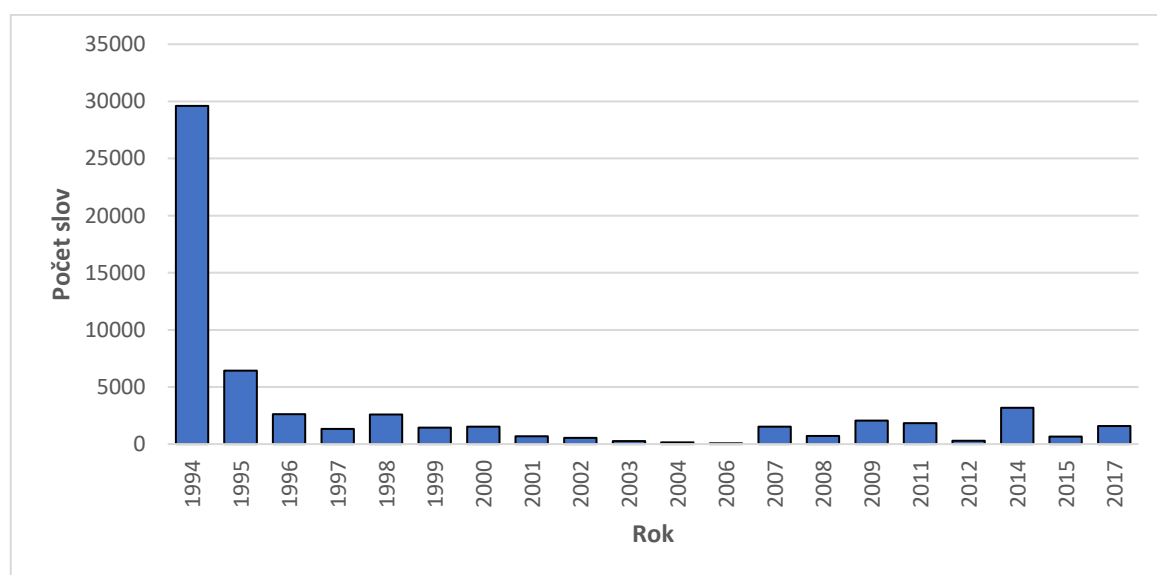
Zdroj: Vlastní zpracování

Mladá fronta DNES poprvé o události informovala 8. dubna 1994, kdy zveřejnila informace o úmrtí rwandského a burundského prezidenta při sestřelení jejich letadla nad letištěm v Kigali (Mladá fronta DNES, 8. 4. 1994). V čísle z 29. 7. 1994 byla rwandské genocidě věnovaná celá jedna tisková strana. Na konci roku 1994 vyšla zpráva o ustanovení mezinárodního tribunálu pro genocidu ve Rwandě s generálním prokurátorem Richardem Goldstonem (Mladá fronta DNES, 20. 12. 1994). Během prvního roku po konfliktu se v Mladé frontě DNES řešily především zprávy z uprchlických táborů v sousedních státech a konflikty v těchto lokalitách. Uvažovalo se i o možné nápravách a opatřeních proti opakování stejné situace. Novinové články v dubnu 1995 upozorňovaly na degradaci přírody a místních ekosystémů v důsledku tohoto etnického konfliktu (ČTK, 28. 4. 1995). Dne 18. 2. 1995 vyšel článek o soutěži World Press Photo, kdy tuto soutěž vyhrál fotograf James Nachtwey s černobílým snímkem příslušníka kmene Hutu, který měl tvář zohavenou mačetami (Mladá fronta DNES, 18. 2. 1995). Vypadá to jako paradox této doby, kdy v soutěži o nejlepší fotografii vyhraje snímek s takto zraněným mužem, který ke svým zraněním přišel během konfliktu, kterému se mocnosti vyhýbaly a nebyly schopny si připustit, co se ve Rwandě skutečně děje (vítězný snímek je uveden v přílohách). V květnu roku 1995 se začaly objevovat zprávy o plánech na přerozdělení Rwandy a Burundi. Spojené státy americké studovaly možné koncepty nových zemích, kterými měly být dvě nové země pro znepřátelená etnika (Hutuland a Tutsiland) (ČTK, 4. 5. 1995). Začátkem roku 1996 se o masakrech ve Rwandě, ale i o dalších konfliktech (například o nepokojích v Kašmíru nebo bojích v Baskicku) píše jako o „malých“ válkách (Mladá fronta DNES, 5. 1. 1996). Počátkem roku 1997 noviny informovaly o udělení dvou prvních trestů smrti za genocidu (Mladá fronta DNES, 4. 1. 1997). Na konci téhož roku (tři roky po incidentu) vychází zpráva, v níž OSN uznává, že mohlo být zabráněno masakrům ve Rwandě (Mladá fronta DNES, 8. 12. 1997). V únoru 1998 vychází v deníku článek o případech, kde stará etnická nepřátelství boří pokusy o vybudování stabilní společnosti. V těchto příkladech je

uvedena Rwanda s Burundi, Nigérie a Libérie (Mladá fronta DNES, 27. 2. 1998). V dubnu 1998 konala rwandská vláda veřejné popravy mužů, kteří se podíleli na krvavých masakrech v zemi. Proti tomuto rozhodnutí se stavělo OSN i papež Jan Pavel II. Popravy se uskutečnily na více místech. V Kigali se poprava konala na fotbalovém stadionu, kde byly zastřeleny čtyři odsouzené osoby (AP, 24. 4. 1998). V květnu téhož roku navrhoval tehdejší šéf OSN Kofi Annan, že by se do Rwandy mělo přijít s „Marshallovým plánem“ pro tuto zemi a pomoci ji přebudovat (ČTK, 9. 5. 1998). V březnu 1999 vyšel článek informující o hutuských extrémistech, kteří zabili osm turistů. Chtěli vzkázat především Západu, aby přestal podporovat tutsijskou vládu ve Rwandě (ČTK, 4. 3. 1999). Různé vzpoury a boje proti odlišné etnické skupině přetrvávaly dlouho po oficiálním ukončení konfliktu. Začátkem září 1999 se několik článků také věnovalo „genocidě afrických savců“, kdy je upozorňováno na to, že africké konflikty včetně rwandské genocidy snižují počty africké fauny (zejména goril) (Tureček, 6. 9. 1999). Na konci roku 1999 novinové články informovaly o činnosti Lékařů bez hranic, protože v tomto roce organizace získala Nobelovu cenu míru. 1. 9. 2000 slavila Mladá fronta DNES desetileté výročí od prvního vydání. V rámci tohoto výročí byl zařazen i článek 10 let očima fotografů MF DNES, kde mimo jiné byla zařazena i fotografie rwandské genocidy pro rok 1994 (Mladá fronta DNES, 1. 9. 2000). Z počátku roku 2002 vyšel článek s fotografiemi lidí, kteří byli „v hledáčku“ FBI. Jedním z hledaných byl i Théonest Bagosora, vojenský poradce rwandské vlády, který řídil rwandské masakry v roce 1994 (Heger, 18. 2. 2002). V květnu 2004 vyšel článek o dětech, které přišly o rodiče a musí se postarat o sebe a o své sourozence. Mimo jiné je zde uveden i příběh tehdy čtrnáctiletého chlapce, který musel pracovat a starat se ještě o své dvě sestry. Vydělával denně patnáct rwandských franků, za které si děti mohly pořídit sotva jedno jídlo na den (Mladá fronta DNES, 13. 5. 2004). Na počátku roku 2005, po obrovském tsunami z předchozího roku, se novinářka Olga Málková ptala českých vědců, jestli si myslí, že tato přírodní katastrofa změní pohled Čechů na státy třetího světa. Jednou ze čtrnácti dotazovaných byla i Blanka Říhová (profesorka a ředitelka Mikrobiologického ústavu Akademie věd), která samozřejmě doufala, že se tyto postoje změní. Dále mluvila o tom, že na světě se stalo již mnoho katastrof, kde právě zmiňuje rwandskou genocidu, které si dlouho nikdo příliš nevnímal (Málková, 10. 1. 2005). V roce 2007 vyšel v Mladé frontě DNES rozhovor Milana Vodičky s Karlem Kovandou, kdy v této době Česká republika usilovala o místo nestálého člena v Radě bezpečnosti. Kovanda v tomto rozhovoru zmiňuje, že když zasedali v radě, probíhaly ve Rwandě

masakry, které údajně jako první nazvali genocidou. Což mělo za důsledek, změny postojů i ostatních zemí k tomuto konfliktu (Vodička, 16. 10. 2007). V červnu v roce 2010 vyšel článek o rozvojovém projektu ve Rwandě, který se snaží usmířit zneprátené skupiny Hutuů a Tutsiů skrze fotbalové nadšení (v družstvu jsou zástupci z obou etnik) (Nídr, 9. 6. 2010). Na novinových stránkách se v roce 2012 objevoval příběh cyklisty, který pochází ze Rwandy a zažil místní genocidu, ale vydal se za svým snem do Londýna na závod, kde vedle něj startoval i jeho vzor Lance Armstrong (Němý, 14. 4. 2012). V roce 2015 se v novinových člancích řešila třetí kandidatura na prezidenta Paula Kagameho. Ve Rwandě nebylo možné, aby byl někdo zvolen prezidentem více než dvakrát. V tomto roce ovšem došlo k referendu, kde si obyvatelé zvolili úpravu ústavy, aby Paul Kagame mohl potřetí kandidovat na post prezidenta země (Polochová, 22. 12. 2015).

Rwandská genocida nebyla pouze předmětem fotografů, ale později se stala i oblíbeným motivem pro filmaře a dalo by se říci, že toto téma bylo poměrně úspěšné. Z fotografů, kteří fotili rwandské utrpení a jejich fotografie byly publikované na stránkách Mladé fronty DNES, jsou například Jan Šibík, Antonín Kratochvíl, Michal Růžička Líba Taylor nebo Annie Leibovitz. V soutěžích jako je World Press Photo nebo Czech Press Photo bývají populární a vítězné snímky s příběhem, který nemusí být ani na první pohled jasný, často se jedná fotografie s delší platností a větší hloubkou (Armand, 2014, 139).

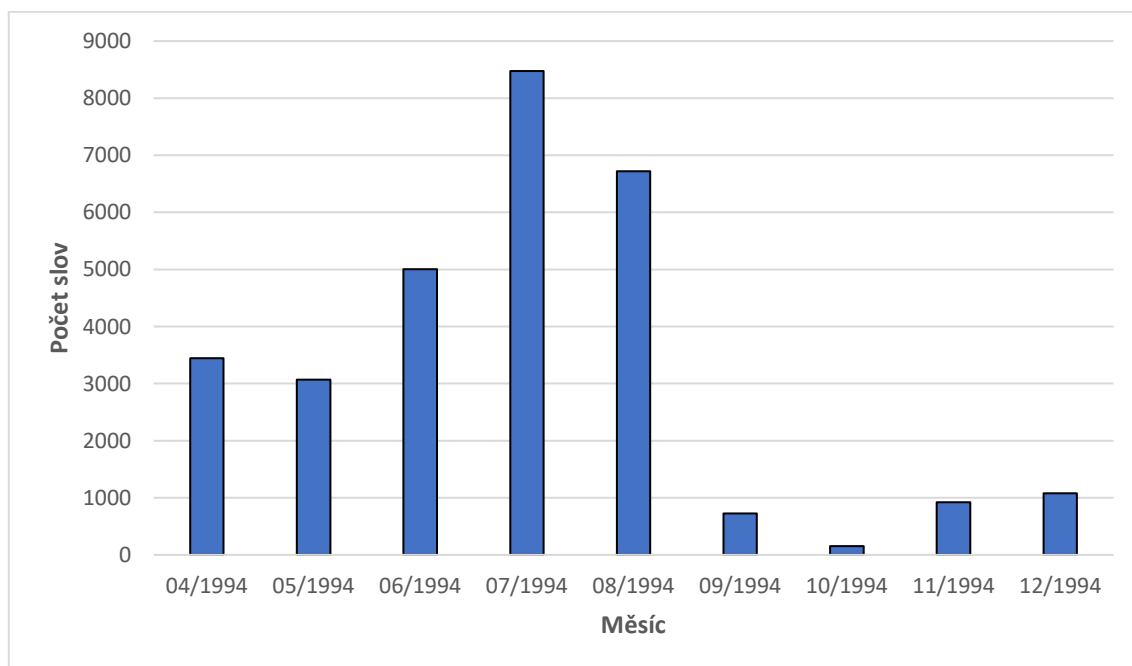

Graf 1 Počty slov s tematikou rwandské genocidy v daných letech v Mladé frontě DNES
Zdroj: Vlastní zpracování

Je zřejmé, že se o situaci ve Rwandě psalo nejvíce v roce 1994 a délka článků postupně klesala. V letech 2005, 2010 a 2016 nebyly vybrány žádné články, které by informovaly

o tom, co se ve Rwandě dělo nebo děje v souvislosti s rwandskou genocidou, případně se jednalo o články, které genocidu pouze zmiňují, proto nebyly zařazeny. Celkově bylo zařazeno 291 článků ve sledovaném období s celkovým počtem 59 078 slov.

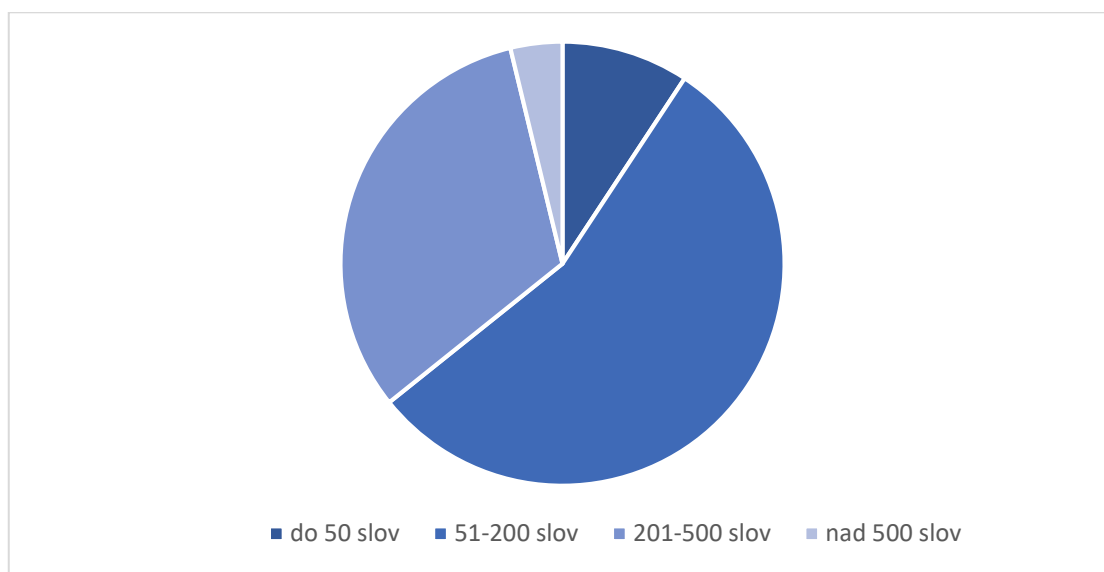
Na grafu 2 lze pozorovat, jak se autoři článků zabývali tímto tématem v roce 1994, kdy se o události informovalo nejvíce. Do konce srpna tohoto roku vycházel článek o dění ve Rwandě téměř každý den. V červnu, červenci a srpnu bylo informováno o událostech nejvíce. V červenci došlo k poražení vládních vojsk a rwandští povstalci oznamovali vítězství. V tomto čase se začíná informovat o běžencích ze Rwandy, kteří se shromažďují v utečeneckých táborech v sousedních státech. S touto situací se často pojí mizerné hygienické podmínky a navazující epidemie, v tomto případě cholery a úplavice. Řeší se také opouštění Rwandy francouzskými jednotkami, humanitární akce nebo katolická charitativní akce pro rwandské běžence. Ke konci roku se stále řeší rwandští uprchlíci v sousedních zemích, kteří se nechtějí vrátit a informuje se také o zakládání Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu.

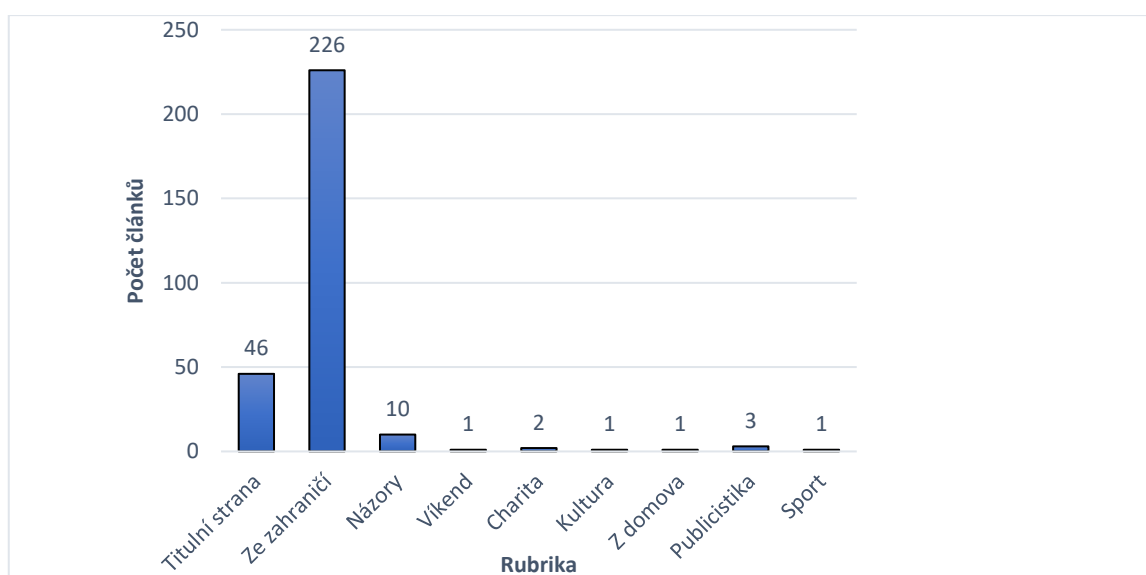
Graf 2 Počet slov s tematikou rwandské genocidy po měsících v roce 1994 v deníku Mladá fronta DNES
Zdroj: Vlastní zpracování

Každý článek byl rozdělen podle délky (podle počtu slov). Ve sledovaném období bylo v Mladé frontě DNES nejméně dlouhých článků týkajících se rwandské genocidy. Přes polovinu článků bylo zařazeno do kategorie krátkých článků a zhruba třetina z celkového

počtu byla zahrnuta do skupiny středně dlouhých článků. Téměř 10 % případů jsou pouze krátké informace, které v Mladé frontě DNES jsou tvořeny převážně fotozprávami.

Graf 3 Rozdělení článků podle délky ve sledovaném období v Mladé frontě DNES
Zdroj: Vlastní zpracování

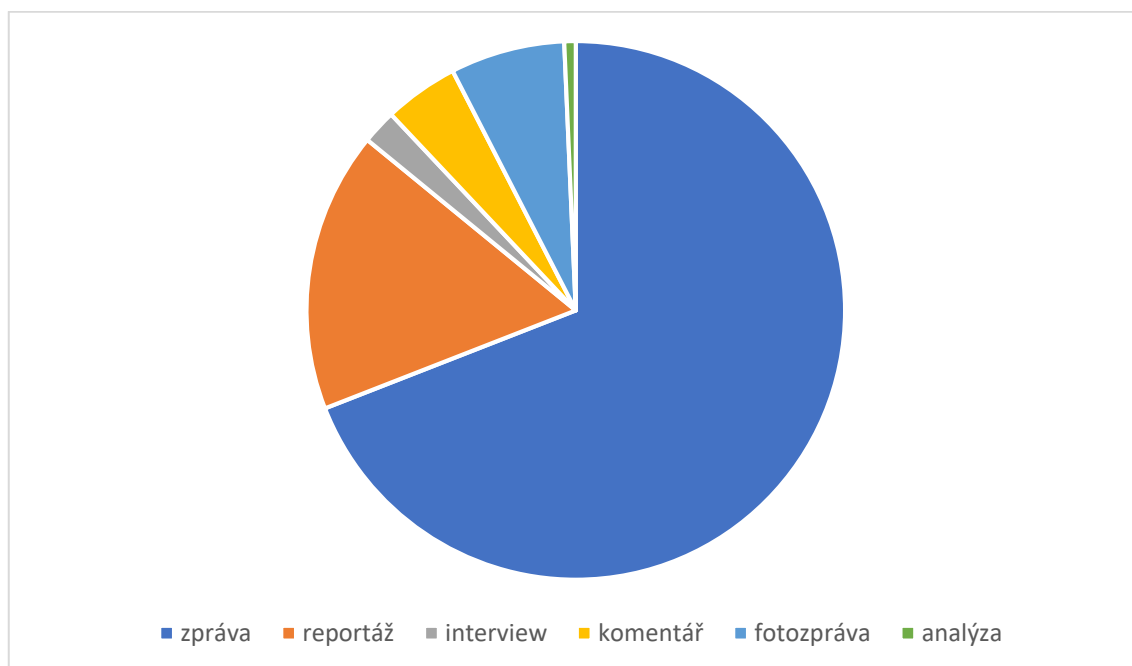

Graf 4 Rozdělení článků podle novinových rubrik ve sledovaném období v Mladé frontě DNES
Zdroj: Vlastní zpracování

Podle tématu lze předpokládat, že články budou převážně z rubriky Ze zahraničí, což lze vidět na grafu 4. Přes 75 % článků bylo zařazeno do této rubriky. Přes 15 % článků bylo zařazeno na titulní stranu novin (z toho 39 případů již v prvním roce konfliktu v roce 1994). V Mladé frontě DNES byly také uveřejněny dvě charitativní sbírky, které se zaměřovaly na lidi postižené rwandskou genocidou. První z nich byla organizována Českou katolickou charitou a Českou poštou na pomoc nemocným a hladovějícím

uprchlíkům. Tato zpráva vyšla 8. srpna 1994. Druhá sbírka byla ve vybraných novinách zveřejněna 27. prosince 2002. Ta je organizována Dětským fondem OSN, který pomáhá dětem po celém světě a tento fond se také zaměřil na rwandské děti postižené genocidou. Zvláštní se může zdát zastoupení dvou článků v rubrice Z domova, kde vyšly články o zmíněné charitativní akci pořádané Českou poštou a katolickou církví a reportáž s mladým Rwand'anem, který uprchl ze Rwandy před vražděním do České republiky.

Dalším znázorněním je graf ukazující články podle kategorií zpravodajských žánrů. Nejčastěji byla v Mladé frontě DNES zastoupena zpráva a reportáž, což bývají dva nejčastější novinové útvary, které informují čtenáře o dění. Sedmiprocentní zastoupení měla v novinových člancích fotozpráva. Komentáře v daných novinách psal velmi často Petr Pravda nebo Radek Palata. Rozhovory v Mladé frontě DNES byly vedeny například s podplukovníkem Timothy N. Thomasem (ptal se Radek Palata) nebo s rwandským premiérem Bernardem Makuzou (ptal se Tomáš Tureček) nebo s nizozemským dokumentaristou Jorisem Postemou (ptala Iveta Polochová).

Graf 5 Rozdělení článků podle žurnalisticko-literárních útvarů ve sledovaném období v Mladé frontě DNES
Zdroj: Vlastní zpracování

Lze sledovat, že i novináři byli opatrní v pojmenování situace. Do 1. listopadu 1994 se pro tento konflikt využívala v Mladé frontě DNES různá označení. Až v tomto čísle se poprvé objevuje pojmenování konfliktu genocidou. Do této doby byl konflikt nazýván občanskou válkou, masakrem, masovým vražděním, prudkými a těžkými boji,

krveprolitím, běsněním, násilím, hororem, hrůzou, peklem, vraždícími orgiemi a mnoho dalšími, hrozivými přívlastky a podstatnými jmény.

5.2. Právo

Deník Právo byl vybrán opět jako jeden z nejčtenějších tisků v České republice, dlouhodobě se pohybuje na druhé až třetí příčce (Unie vydavatelů, 2013). Tento deník opět vychází každý den mimo neděli. Po sametové revoluci se vyměnil šéfredaktor novin (stal se jím Zdeněk Porybný), který od 1. ledna 1991 začal deník vydávat sám jako soukromý vydavatel. Postupně se zaměření Rudého práva vzdalovalo komunistické ideologii, a tak v roce 1995 došlo k přejmenování na Právo. K této zlomové události došlo 18. září 1995.

Tabulka 2 Počet článků a jejich zařazení do žurnalisticko-literárních skupin ve sledovaných letech v deníku Právo

Rok / Žurnalisticko – literární útvár	Zpráva	Reportáž	Komentář	Interview	Foto- zpráva	Analýza	Glosa	Sloupek	Celkem
1994	96	10	x	x	x	1	4	x	111
1995	18	5	1	x	x	x	x	x	24
1996	9	x	x	x	x	x	x	x	9
1997	2	1	x	x	x	x	x	x	3
1998	13	2	x	x	x	x	x	x	15
1999	3	x	x	x	x	x	x	x	3
2000	1	x	x	x	x	x	x	x	1
2001	2	1	x	x	x	x	x	x	3
2002	2	x	x	x	x	x	x	x	2
2003	2	x	x	x	x	x	x	x	2
2004	x	x	x	x	2	x	x	2	4
2005	1	x	x	x	x	x	x	x	1
2006	x	x	x	1	x	x	x	x	1
2007	x	x	x	x	x	x	x	x	0
2008	2	x	x	x	x	x	x	x	2
2009	1	1	x	x	x	x	x	x	2
2010	x	x	x	x	x	x	x	x	0
2011	1	x	x	x	x	x	x	x	1
2012	x	1	x	x	x	x	x	x	1
2013	x	x	x	x	x	x	x	x	0
2014	x	2	x	x	x	x	x	x	2
2015	x	x	x	x	x	x	x	x	0

2016	x	x	x	x	x	x	x	x	0
2017	x	x	x	x	x	x	x	x	0
2018	x	x	x	x	x	x	x	x	0

Zdroj: Vlastní zpracování

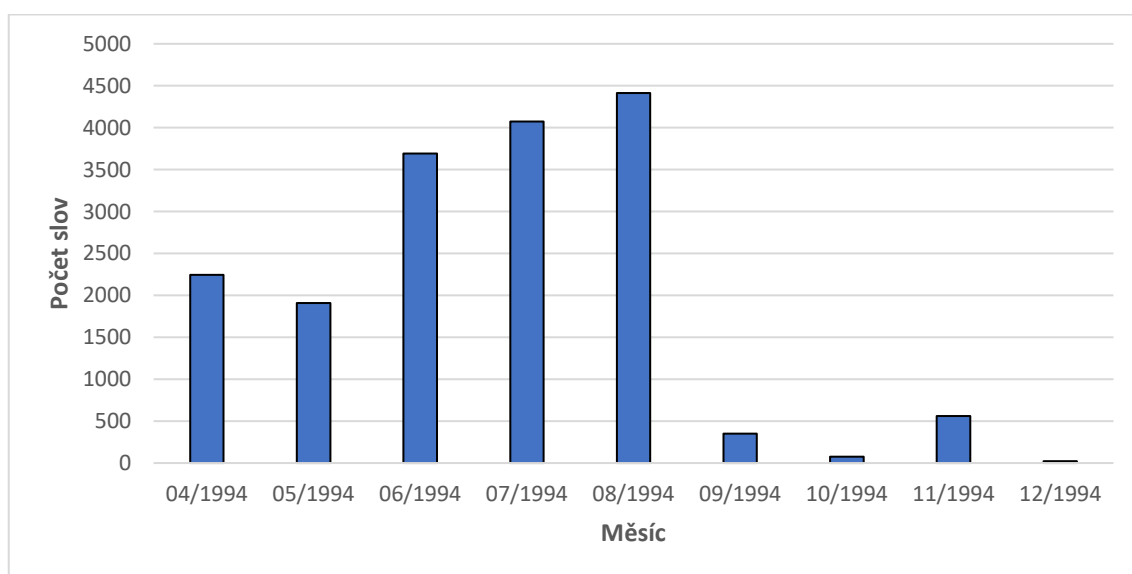
Z deníku Právo (dříve Rudé právo) bylo vybráno 187 novinových článků, z nichž nejčetněji byly zastoupeny žurnalisticko-literární útvary zpráva a reportáž. Oproti deníku Mladá fronta DNES přibily ještě útvary sloupek a glosa. Naopak již nebyla zastoupena analýza a velmi zřídka v deníku byla používána fotozpráva.

Stejně jako Mladá fronta DNES i Rudé právo informovalo o událostech, které se ve Rwandě odehrávaly. Zpravodajství ze světa bylo obvykle věnováno jedné až třem tiskovým stranám. První informace vyšly taktéž 8. dubna 1994 o úmrtí prezidentů Rwandy a Burundi (Rudé právo, 8. 4. 1994). Na počátku května 1994 již Rudé právo o konfliktu píše jako o jednom z nejhorších za posledních 20 let (Rudé právo, 2. 5. 1994). 20. června 1994 vyšel článek informující o tom, že Francie hodlá ve Rwandě vojensky zasáhnout i bez západních spojenců (Rudé právo, 20. 6. 1994). Tento článek byl doprovázen karikaturou, která je zobrazena na obrázku 2.

*Obrázek 2 Doplnující karikatura k článku v Rudém právu
Zdroj: Rudé právo, 20. 6. 1994, 12*

V uprchlických táborech v sousedních zemích podle deníku Rudé právo umírala každou minutu jedna oběť především na následky nemocí (zejména cholery), které se v těchto táborech rozmohly. Na konci července 1994 se v novinových člancích řešila pomoc rwandským uprchlíkům. Prezident Clinton byl přesvědčen, že pro Rwandu Spojené státy americké od května udělaly vše, co bylo zapotřebí. Francie údajně nezasáhla již v dubnu, protože zastávala názor, že vojenský zásah na území jiného státu je možný pouze se souhlasem OSN (Rudé právo, 25. 7. 1994). Do humanitárních akcí bylo zapojeno mnoho států, například i Bangladéš, která poslala lékařský tým, který měl posoudit úroveň cholery mezi uprchlíky. Tento tým měl být plný expertů, protože bangladéšské obyvatelstvo často trpělo cholerou a země disponovala odborníky na boj s touto nemocí (Rudé právo, 26. 7. 1994). Diskutovalo se i o humanitární pomoci České republiky. V tomto ohledu bylo vysláno letadlo s šesti tunami zdravotnického materiálu a pěti tunami příkrývek. Jelikož deník Rudé právo využíval ve svých člancích tučné písmo, bylo v tomto článku zvýrazněno, že humanitární pomoc rwandským uprchlíkům bude financovat česká vláda. České ministerstvo zahraničí také uvedlo, že nemá žádné prostředky na pomoc Červenému kříži, ale nebylo vyloučeno pozdější vyslání lékařů, naopak bylo v tomto článku zavrhnuto vyslání vojenské jednotky (Rudé právo, 27. 7. 1994). 11. srpna 1994 vyšel článek o žádosti rwandské vlády směrem k OSN, aby byl vytvořen mezinárodní tribunál podle jugoslávského vzoru, který by soudil pachatele genocidy (Rudé právo, 11. 8. 1994). Na konci listopadu 1994 deník informuje o dopadu občanské války ve Rwandě na místní gorily a životní prostředí (Doebler, 28. 11. 1994).

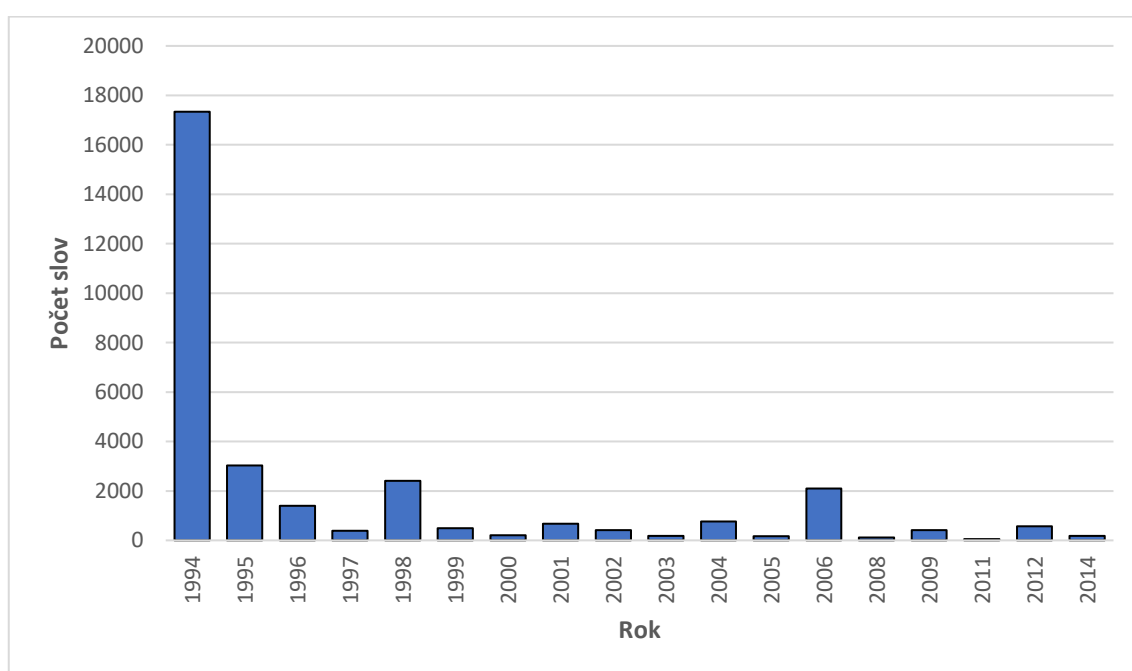

Graf 6 Počet slov s tematikou rwandské genocidy po měsících v roce 1994 v deníku Rudé právo
Zdroj: Vlastní zpracování

V deníku Rudé právo v roce 1994 se nejvíce psalo o rwandské genocidě především v konečné fázi konfliktu. Byla především řešena situace uprchlíků v sousedních zemích a na to navazující humanitární akce mnoha států. Termín genocida byl poprvé použit již 11. srpna 1994, což je daleko dříve (zhruba o dva a půl měsíce) než v Mladé frontě DNES. Do té doby byla situace pojmenovávána masakry, tragédií, občanskou válkou, krvavou etnickou bouří a dalšími přívsky.

V srpnu 1995 bylo zrušeno embargo na dodávky zbraní do Rwandy kvůli vzrůstajícímu napětí na zairsko-rwandských hranicích (Rudé právo, 18. 8. 1995). Dále také byla řešena situace s rwandskými (především hutuskými) uprchlíky. Rwandské úřady oznámily, že země není schopna zvládnout návrat desítek tisíc uprchlíků ze sousedního Zairu. OSN bylo údajně schopno přijímat maximálně tři tisíce lidí denně (Rudé právo, 22. 8. 1995). 21. března 1998 deník informoval o plánované cestě amerického prezidenta Clintona do Afriky. Jeho návštěva Rwandy byla do programu zařazena až jako poslední a touto návštěvou chtěl Clinton převzít určitou zodpovědnost Spojených států amerických za masakry, které se zde v roce 1994 odehrály (ČTK, 21. 3. 1998). O několik dní později vyšla zpráva, kde Clinton přiznává, že byla podceňena hloubka tohoto konfliktu a slibuje Kigali finanční pomoc na zdokonalení místního soudního systému. Při své návštěvě neshlédl narychlo vybudovaný památník genocidy, což bylo místními chápáno jako urážka (ČTK, 26. 3. 1998). V srpnu 1999 vychází v Právu soupis afrických konfliktů, kdy Rwanda je zařazena spolu například s Angolou, Etiopií, Eritreou nebo Somálskem do dějišť probíhajících velkých konfliktů. Do dějišť konfliktů s nižší intenzitou byly zařazeny Burundi, Čad, Džibuti, Senegal a Uganda. V přehledu bylo uvedeno i trvání války a počet obětí. Na sklonku roku 1999 novinář Břetislav Tureček informuje čtenáře o přiznání spoluviny OSN na rwandských masakrech kvůli jejich nečinnosti. V tomto článku bylo poukazováno také na to, že konflikt ve Rwandě nebyl poměrně dlouho nazýván genocidou. Pokud by tomu bylo jinak, bylo by povinností proti masakrům zasáhnout (Tureček, 27. 12. 1999). V červenci 2001 vyšel článek o bývalém ministru spravedlnosti USA Ramsey Clarkovi, který poukazuje na to, že soud v Haagu je podle něj politickým nástrojem, pomocí kterého především Spojené státy americké prosazují své geopolitické zájmy. Dále upozorňuje na to, že je tímto šířena nenávisť vůči Hutuům kvůli „nálepkování“ tohoto etnika za vrahy a zločince (Právo, 4. 7. 2001). Koncem června

2002 se v deníku Právo řešilo zavádění nebo spíše obnovování tribunálů *gacaca*⁶ z důvodů množství obviněných, pomalého a drahého procesu (Petrželka, 28. 6. 2002). V srpnu 2003 novináři informovali o prvních prezidentských volbách po genocidě. Voliči mohli volit mezi prezidentem Paulem Kagamem a Faustinem Twagiramungu. Kagameho protikandidát výsledky voleb neuznal a tvrdil, že Paul Kagame se snaží nastolit stalinistický systém vlády jedné strany (ČTK, 26. 8. 2003). Pátého a osmého dubna 2004 deník velmi krátce informoval o vzpomínkových akcích k desetiletému výročí od genocidy. Od roku 2014 nebyl zařazen žádný další novinový útvar. Od té doby již nebyl nalezen žádný článek, který by nějakým způsobem odkazoval nebo připomínal rwandskou genocidu.

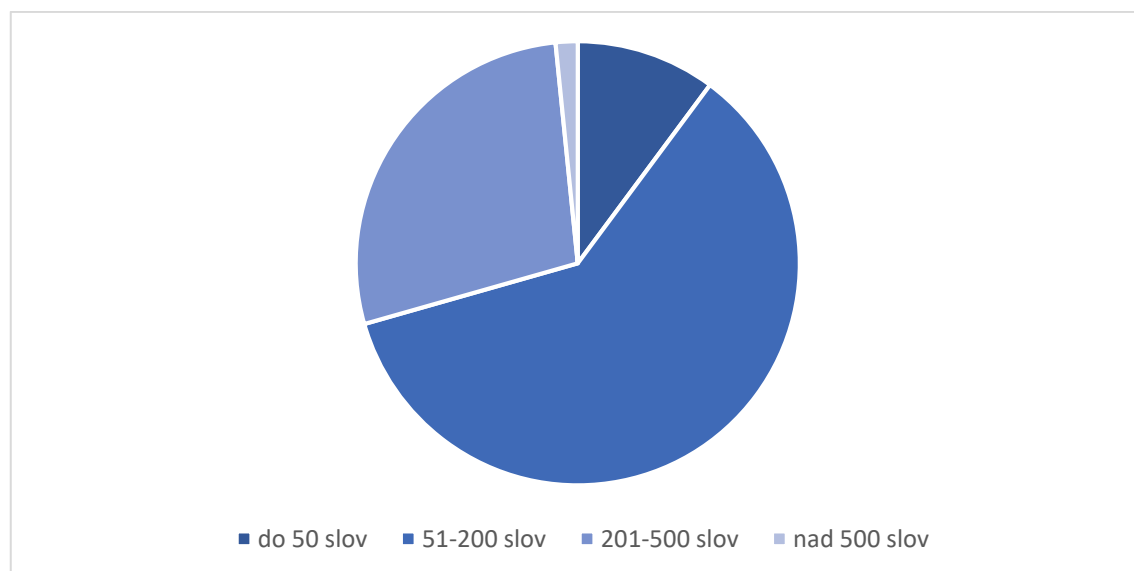

Graf 7 Počty slov s tématikou rwandské genocidy v daných letech v deníku Právo
Zdroj: Vlastní zpracování

Pokud jsou zhodnocovány vlastnosti (počty slov, rozdělení článků podle délky a další) Práva je zařazeno i období, kdy byl název deníku Rudé právo. Délka vybraných 187 článků činí 30 911 slov z toho bylo samozřejmě nejvíce zastoupeno v článcích z roku 1994 (přes 17 300 slov). Dále je vidět upadání zájmu o téma rwandské genocidy. V letech

⁶ V minulosti se jednalo o jakési setkání, které se svolávalo za účelem řešení a projednávání sporů mezi členy dané komunity, jehož cílem bylo obnovit harmonii a sociální řád v daném regionu. Později měly tyto tribunály za úkol soudit zločiny úmyslného a neúmyslného zabití, napadení bez následku smrti a majetkové zločiny. (Záhořík, 2012a, 145-146)

1998 a 2006 dochází k obnově pozornosti směrem k danému tématu. V roce 1998 se řeší odsouzení osob zodpovědných za hrůzné činy ve Rwandě nebo návštěva prezidenta Spojených států amerických Clintona. V roce 2006 se jednalo o rozhovor s Rwandankou Azedou Hope, která se podělila o svůj životní příběh s novinářem Vladimírem Hulcem (Hulec, 19. 1. 2006).

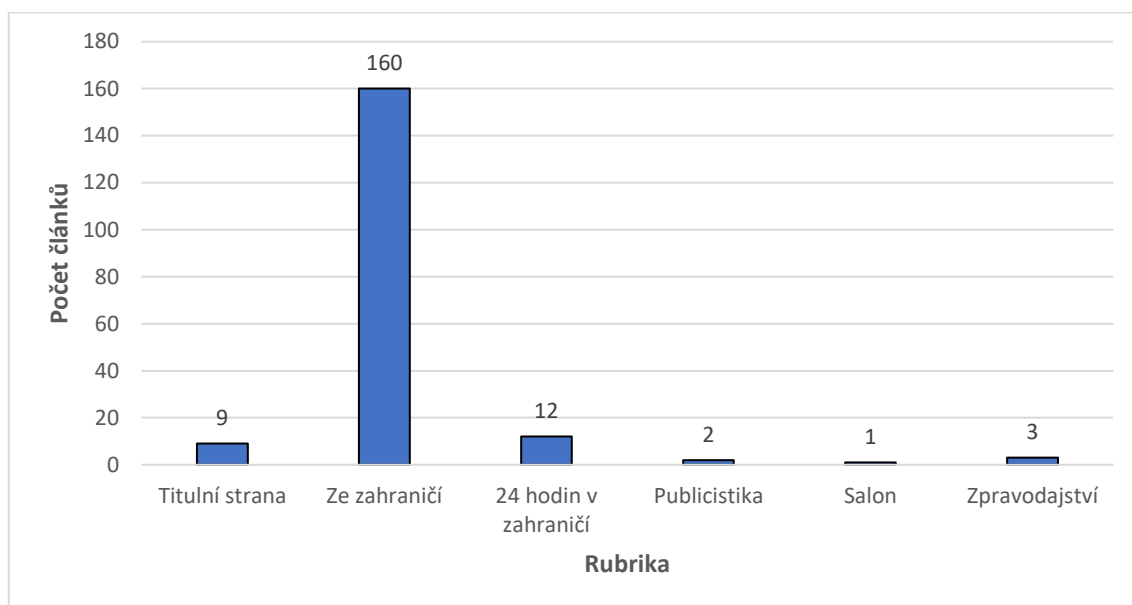

Graf 8 Rozdělení článků podle délky ve sledovaném období v deníku Právo
Zdroj: Vlastní zpracování

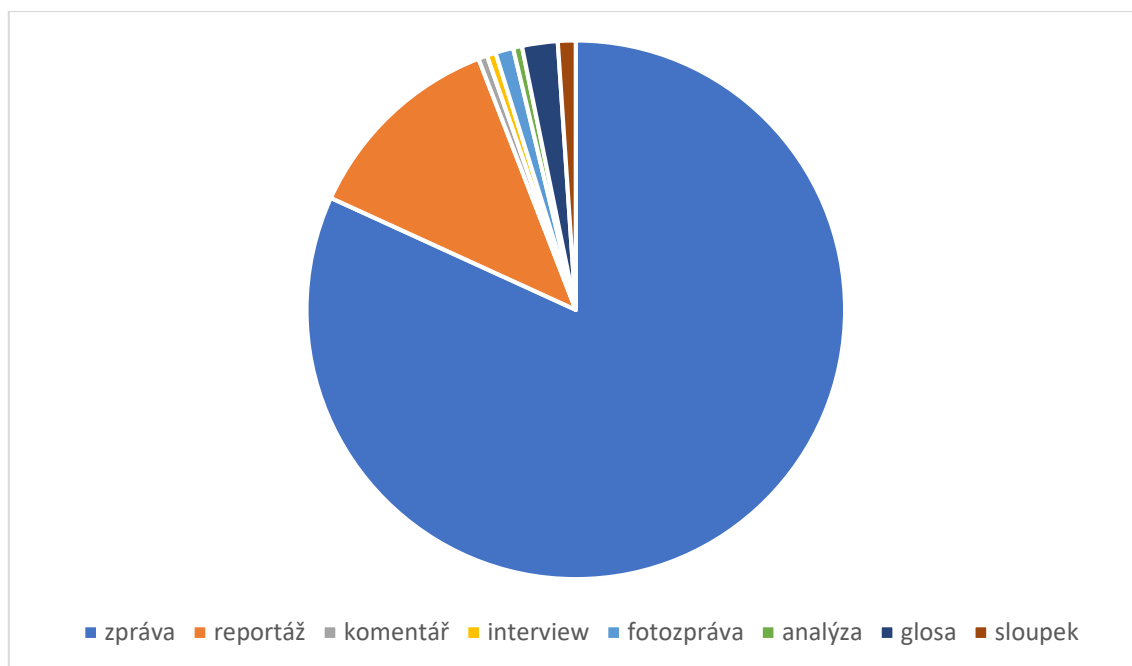
Na grafu 8 lze pozorovat rozdělení článků podle délky. Opět lze pozorovat nejvyšší výskyt v rozmezí 50 až 200 slov z vybraných článků (přes 60 %). Články do délky 50 slov v Právu nejsou fotozprávy, ty v tomto deníku příliš zastoupené nebyly (pouze dva případy). Zde se jedná o opravdu krátkou informaci, kterou deník řadí do sekce 24 hodin v zahraničí. Téměř 30 % vybraných článků bylo tvořeno středně dlouhými útvary v rozmezí 50 až 200 slov.

Na následujícím grafu 9 lze pozorovat, že opět nejvíce článků bylo přirozeně zastoupeno v rubrice Ze zahraničí. V rubrice Ze zahraničí byly často také zprávy v podrubrice 24 hodin v zahraničí, kterou jsem zařadila zvlášť. Deník Právo nevěnoval tolik pozornosti rwandské genocidě na titulních stranách a články v naprosté většině nebyly doprovázeny obrazovými přílohami, které by přitáhly pozornost čtenářů. Na titulních stránce Práva se k tomuto využívá orámování textu, které má oranžovou barvu. To bylo pro událost rwandské genocidy využito pouze jednou pro oznámení zahájení francouzské, vojenské operace Tyrkys (příloha E). Jeden článek byl zastoupen v rubrice Salon, kdy se jednalo

o zmíněné interview s Azedou Hope. Z vybraných útvarů se dva články nacházely v rubrice Publicistika, kdy se jednalo o sloupky novináře Pavla Verneru.

Graf 9 Rozdělení článků podle novinových rubrik ve sledovaném období v deníku Právo
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 10 Rozdělení článků podle žurnalisticko-literárních útvarů ve sledovaném období v deníku Právo
Zdroj: Vlastní zpracování

V deníku Právo byly nejčastěji zastoupeny zprávy a reportáže. Identifikovaných zpráv bylo určeno přes 80 % ze všech vybraných článků. V souboru byly rozlišeny také čtyři glosy, jejichž autorem byl pokaždé zahraničně-politický komentátor Milan Mádr.

6. Slovenská média

Ze slovenských médií byl vybrán deník SME. Výběr proběhl na základě čtenosti, kdy SME je v Slovenské republice třetím nejčtenějším deníkem (Audit Bureau of Circulations, 2015) a zároveň je podmínkou, aby deník vycházel právě již v období genocidy, tedy v roce 1994. V pořadí je za deníkem Nový čas, který je orientovaný spíše na bulvár, proto tyto noviny nebyly zařazeny z důvodu relevance informací, a za deníkem Plus jeden deň, který je vydáván až od roku 2006.

6.1.SME

Deník SME vychází každý den kromě nedělí již od roku 1993. Později v roce 1995 došlo k fúzi s deníkem Smena. V současné době je šéfredaktorkou deníku Beata Balogová. Webové stránky deníku SME jsou jedny z nejnavštěvovanějších internetových zpravodajství (měsíční návštěvy kolem 2,3 milionů uživatelů) (Petit Press, 2019).

Rubrice Zo sveta bylo v deníku věnováno obvykle jedné až dvěma tiskovým stranám, v roce 2000 se tento počet zvyšuje na tři tiskové strany (s poměrně velkými plochami pro reklamu). Tato rubrika prošla také názvovými změnami, kdy se nejprve jednalo o zmíněný název Zo světa, později Zahraniční události. V následující tabulce jsou uvedeny počty a rozdělení vybraných novinových článků ve sledovaných letech. Celkem bylo vybráno 320 článků ze slovenského deníku SME.

Tabulka 3 Počet článků a jejich zařazení do žurnalisticko-literárních skupin ve sledovaných letech v deníku SME

Rok / Žurnalisticko – literární útvár	Zpráva	Reportáž	Komentář	Fotozpráva	Interview	Celkem
1994	111	18	4	3	x	136
1995	23	1	5	2	x	31
1996	1	x	x	x	x	1
1997	4	x	1	1	x	6
1998	9	3	3	x	x	15
1999	x	x	x	x	x	0
2000	x	x	x	x	x	0
2001	8	1	x	x	x	9
2002	2	2	x	x	x	4
2003	5	x	x	x	x	5
2004	6	x	1	x	x	7

2005	2	1	x	x	x	3
2006	8	1	x	x	x	9
2007	10	2	x	x	x	12
2008	20	3	1	x	x	24
2009	10	2	x	x	x	12
2010	7	2	x	x	x	9
2011	7	1	x	x	x	8
2012	3	x	x	x	x	3
2013	4	x	x	x	x	4
2014	5	2	1	x	1	9
2015	3	x	x	x	x	3
2016	3	x	x	x	x	3
2017	1	3	x	x	x	4
2018	2	1	x	x	x	3

Zdroj: Vlastní zpracování

Stejně jako předchozí deníky i SME informovalo o pádu letadla s rwandským a burundským prezidentem 8. dubna 1994 (ČTK, 8. 4. 1994). O osm dní později deník informuje o zavraždění honorárního konzula Lucemburska při nepokojích ve Rwandě (TA SR, ČTK, 16. 4. 1994). 18. června novináři informovali o podezření belgického deníku *Le Soir*, podle kterého atentát na letadlo s rwandským a burundským prezidentem spáchali dva francouzští vojáci převlečení v belgických uniformách (TA SR, ČTK, 18. 6. 1994). V deníku bylo 29. června 1994 také upozorňováno na to, že Francie očekávala od operace *Tyrkys* mimo jiné strategické výhody v Africe (ČTK, 29. 6. 1994). Začátkem července 1994 bylo v článku poukazováno na situaci ve Rwandě, která narazila (oproti Bosně) na bariéru PDD 25⁷, kvůli níž nezasáhly v zemi americké vojenské jednotky. V témže článku je upozorňováno na to, že OSN ve Rwandě nebyla schopna dlouho zasáhnout, a kromě Francie se o to jiný stát samostatně nepokusil (SME, 6. 7. 1994). Odchod uprchlíků z Rwandy je v deníku často označován jako „biblický exodus“. Na konci srpna 1994 novináři informovali o plánované půjčce Rwandě od Světové banky ve výši 20 milionů dolarů na rekonstrukci zdevastované země (ČTK, TA SR, 30. 8. 1994). V čísle z února 1995 je vyobrazena fotografie, která stejně jako od Jamese Nachtweye vyhrála druhé místo v soutěži *World Press Photo* (v kategorii *Reportáž*). Tento snímek je od Alberta Facellyho a vyobrazuje utečence z Rwandy v červenci 1994 (ČTK, AP, 20. 2. 1995). V dubnu 1995 vyšel článek převzatý z britského deníku *The Guardian*, kde bylo

⁷ *Presidential Decision Directive 25* je dokument určující požadavky pro podporu USA a pro účast na mírových operacích OSN v zahraničí (Gasbarri, 2017).

zhodnoceno, že následné menší (jedinci, desítky obětí) i větší konflikty (stovky, tisíce obětí) po oficiálním ukončení občanské války byly způsobeny chaotickým stavem v zemi a zoufalou situací utečenců (The Guardian, 27. 4. 1995). Začátkem února 1997 vyšel komentář od autora Petera Bálika, který upozorňoval právě na to, aby se na rwandskou genocidu nezapomínalo (Bálik, 8. 2. 1997). Koncem března 1998 vyšel článek o návštěvě amerického prezidenta Billa Clintona v Africe, který se touto cestou snažil změnit pohled na tento kontinent. V článku je lehce poukazováno na to, že celá cesta není bezděčná a že americké zájmy v Africe jsou především strategické, kdy například hraniční pásma Rwandy a Burundi jsou bohatá na nerostné suroviny (Kittler, 26. 3. 1998). V prosinci 1998, kdy se oslavovalo padesát let od přijetí Všeobecné deklarace lidských práv, vyšel v deníku článek poukazující na to, že v těchto místech, jako je Rwanda, deklarace selhávají. V článku je vzpomenueno na nečinnost států při rwandské genocidě (BBC, 10. 12. 1998). V letech 1999 a 2000 nebyly z deníku SME vybrány žádné odpovídající články připomínající nebo vzpomínající na rwandskou genocidu.

Deník SME v srpnu 2003 informoval o prezidentských volbách, kde Evropská unie působila jako pozorovatel. Ve své zprávě z monitoringu voleb pak zaznamenala jisté neregulérnosti, které vítěz voleb (Paul Kagame) popřel (SITA, Reuters, 25. 8. 2003). V následujícím roce se konal summit v Libyi, o němž deník informoval. Byla na něm dohodnutá představiteli afrických zemí společná obranná a bezpečnostní politika, která by měla pomoci se vyhnout podobným situacím jako byla právě rwandská genocida (TA SR, 28. 2. 2004). Následně také vyšla informace o pravděpodobném nálezu černé skříňky⁸ z letadla, ve kterém zahynul v roce 1994 rwandský a burundský prezident (TA SR, 12. 3. 2004). V listopadu 2006 vyšla zpráva o francouzském soudci, který doporučil ICTR⁹, aby byl souzený současný prezident Rwandy Paul Kagame se svými devíti spolupracovníky za účast na sestřelení letadla bývalého prezidenta Juvenala Habyarimana (SITA, AFP, AP, 21. 11. 2006). Toto obvinění rozpoutalo neshody mezi Kigali a Paříží a o tři dny později vyšla zpráva o přerušení rwandských diplomatických vztahů s Francií (TA SR, 24. 11. 2006). V roce 2007 se články často zabývají tím, že mnoho (minimálně 44 tisíc) podezřelých z páchání genocidy je ukryto v evropských státech, ve Spojených státech

⁸ Letový zapisovač zaznamenávající technická data letu a komunikaci pilotů. Mělo by se jednat o nejméně poškozenou část při pádu, která následně pomáhá při vyšetřování příčin leteckých katastrof.

⁹ Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (*International Criminal Tribunal for Rwanda*)

amerických nebo afrických zemích (TA SR, 4. 4. 2007). 9. června deník SME informoval o parlamentním odsouhlasení zrušení trestu smrti ve Rwandě. Rwanda tímto chtěla dosáhnout toho, aby státy, ve kterých se podezřelí z genocidy ukrývali, začaly tyto pachatele vydávat zpět do Rwandy. Západní státy často odmítaly vydávat osoby podezřelé z trestných činů zemím, v nichž se stále uplatňoval trest smrti. Trest smrti měl být nahrazen doživotním trestem ve vězení (TA SR, 9. 6. 2007). V červenci 2007 deník informuje o dopadení dvou hledaných Rwandů ve Francii. O tomto zatčení se psalo jako o možném oteplení vztahů mezi Rwandou a Francií¹⁰ (SITA, AFP, 20. 7. 2007). Na konci měsíce již novináři informují o plánované návštěvě Rwandy francouzským ministrem zahraničních věcí Bernardem Kouchnerem. Od tohoto kroku se očekávalo opětovné navázání diplomatických vztahů mezi zeměmi (SITA, AFP, 31. 7. 2007). V únoru 2008 deník informoval čtenáře o soudu s belgickým novinářem, což byl jediný odsouzený původem z jiné země než z Rwandy. Byl moderátorem rwandského rozhlasu RTL M a nabádal posluchače k páchání masakrů (TA SR, 28. 2. 2008). V srpnu 2008 se na stránkách SME opět otevřela diskuse o francouzské aktivní účasti při rwandské genocidě (SITA, 5. 8. 2008). V červenci 2009 vyšel článek informující o švédské vládě, která odsouhlasila vydání podezřelého Rwandana z páchání genocidy v roce 1994. Švédsko tak bylo první evropskou zemí, která podezřelého vydala zpět do Rwandy (SITA, 9. 7. 2009). Na podzim roku 2009 vycházely informace o soudech s Rwandany v Kanadě v souladu se zákonem o vojenských zločinech¹¹, který již v té době platil sedmým rokem. Oba muži byli prvními odsouzenými podle tohoto zákona v Kanadě (SITA, 8. 11. 2009). V únoru 2010 byli čtenáři informováni o návštěvě francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho ve Rwandě (v prosinci předchozího roku byly opět navázány diplomatické vztahy s Francií). Sarkozy byl prvním francouzským prezidentem, který Rwandu navštívil od roku 1994. Během návštěvy vzdal poctu obětem genocidy a přiznal pochybení Francie, která podcenila situaci stejně jako zbytek světa (SITA, 25. 2. 2010). V dubnu téhož roku navštívila Rwandu také kanadská guvernérka Michaëlle Jeanová, která přímo v Kigali uznala spoluvinu Kanady na genocidě (SITA, 22. 4. 2010). V roce 2011 byla odsouzena první žena (bývalá rwandská ministryně) za

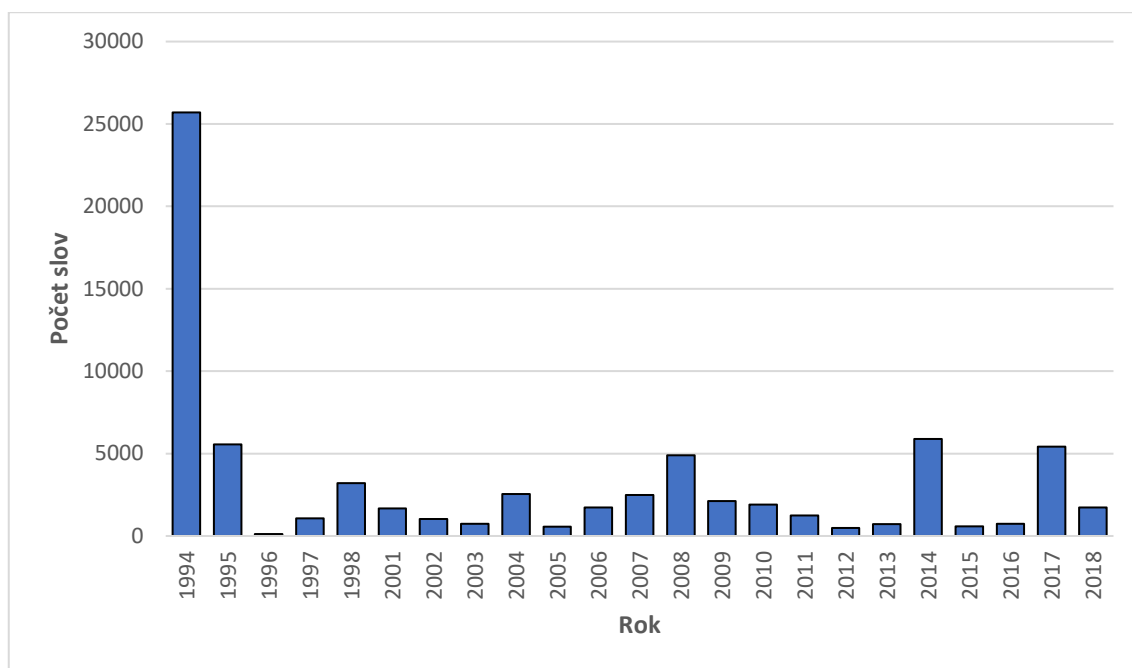
¹⁰ O oteplení vztahů mezi Rwandou a Francií se nezasloužilo jen zatčení dvou hledaných Rwandů, ale také fakt, že ve Francii již v tuto dobu byla po květnových volbách nová vláda, která údajně Rwandě vyšla vstříc oproti předchozí vládě. (SITA, AFP, 20. 7. 2007)

¹¹ Univerzální jurisdikce dává možnost stíhat a soudit osoby mimo území státu, kde se zločin odehrál.

podíl na genocidě (TA SR, 24. 6. 2011). Na začátku roku 2012 vychází článek o francouzské vyšetřovací zprávě, v níž je uvedeno, že letadlo s rwandským a burundským prezidentem nemohli sestřelit Kagameho přívrženci. Toto tvrzení rwandská vláda přivítala a brala to jako potvrzení své teorie o atentátu, za který byli zodpovědní hutuští extremisté blízcí bývalému prezidentovi Habyarimanovi (TA SR, 10. 1. 2012). Na konci roku 2012 vyšla zpráva o údajném posledním odsouzeném ICTR, kterým byl Augustin Ndirabatware, tehdejší ministr plánování vlády (TA SR, 20. 12. 2012). V roce 2014 vyšel v SME rozhovor s Igorem Barilikem, slovenský právník, který byl také součástí (stejně jako český soudce Robert Fremr) mezinárodního soudu pro vyšetřování genocidy ve Rwandě (Bella, 4. 4. 2014).

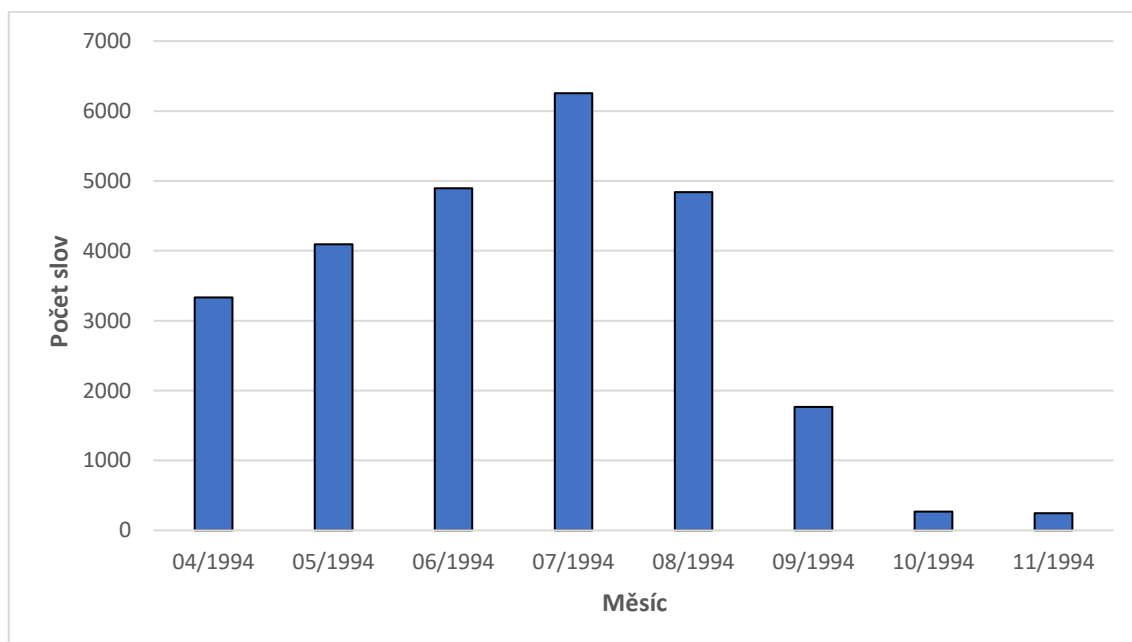
V deníku SME byly články často doprovázeny fotografickou nebo obrazovou přílohou (doplňující mapy, kresby, které je možné si prohlédnout v přílohách). Články také často obsahovaly více domicilů, tedy informace z různých lokalit. Poprvé se o genocidě píše 27. května 1994, kde tajemník OSN Butrus-Ghálí na tiskové konferenci označil konflikt za genocidu (TA SR, ČTK, 27. 5. 1994). Toto označení přichází v tomto slovenském deníku mnohem dříve než v českých sledovaných novinách.

Jak již bylo v úvodu zmíněno, z deníku SME bylo vybráno 320 článků týkajících se rwandské genocidy. Tyto vybrané články čítají 72 183 slov, což je více než ve vybraných českých denících. Rozložení toho, jak se o události v deníku informovalo lze vidět na následujícím grafu 11. V letech 1999 a 2000 nebyly vybrány žádné články, které by se událostí zabývaly. Naopak oproti českým deníkům lze pozorovat, že slovenský deník se poměrně hojně zabýval událostí po novém tisíciletí. U českých deníků je zřetelný velký úpadek zájmu o událost po roce 2005, ale v tomto případě to tak není a můžeme pozorovat, že téma rwandské genocidy je v deníku SME stále připomínané. Především u roků 2008, 2014 a 2017 můžeme pozorovat, že dosahují podobných hodnot jako následující rok po události v roce 1995. V roce 2008 se hodně řešili odsouzení a spory mezi Rwandou a Francií týkající se viny za genocidu. V roce 2014 se v několika člancích připomněla rwandská genocida po dvaceti letech od této hrůzné události. Dalším rokem, kdy byl zřetelný nárůst počtu slov, byl rok 2017. V tomto období se řešila přeměna této země, kdy se v současnosti hovoří o Rwandě jako o Singapuru Afriky nebo jako o Švýcarsku Afriky.

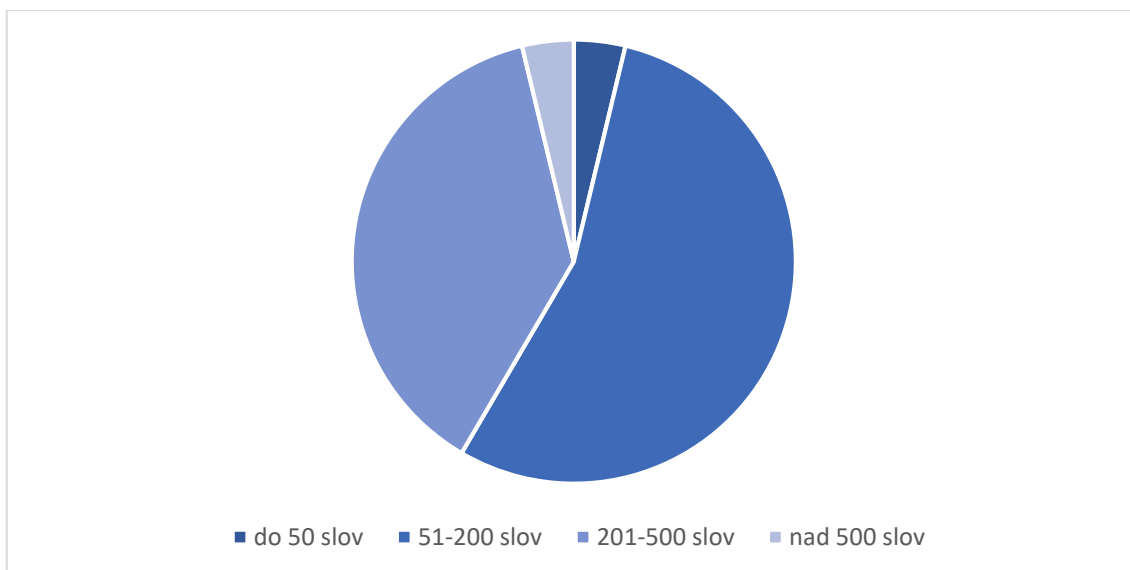

Graf 11 Počty slov s tématikou rwandské genocidy v daných letech v deníku SME
Zdroj: Vlastní zpracování

Pokud se opět zaměříme na rok 1994, můžeme pozorovat od dubna nárůst počtu slov, v červenci vidíme maximum a následuje upadání, kdy počet slov v člancích klesá. Naopak v prosinci nebyl vybrán žádný článek zabývající se rwandskou genocidou. Celkem v tomto roce bylo v deníku vydáno 136 článků s 25 699 slovy (přes 35 % z celkového počtu slov vybraných článků v deníku SME).

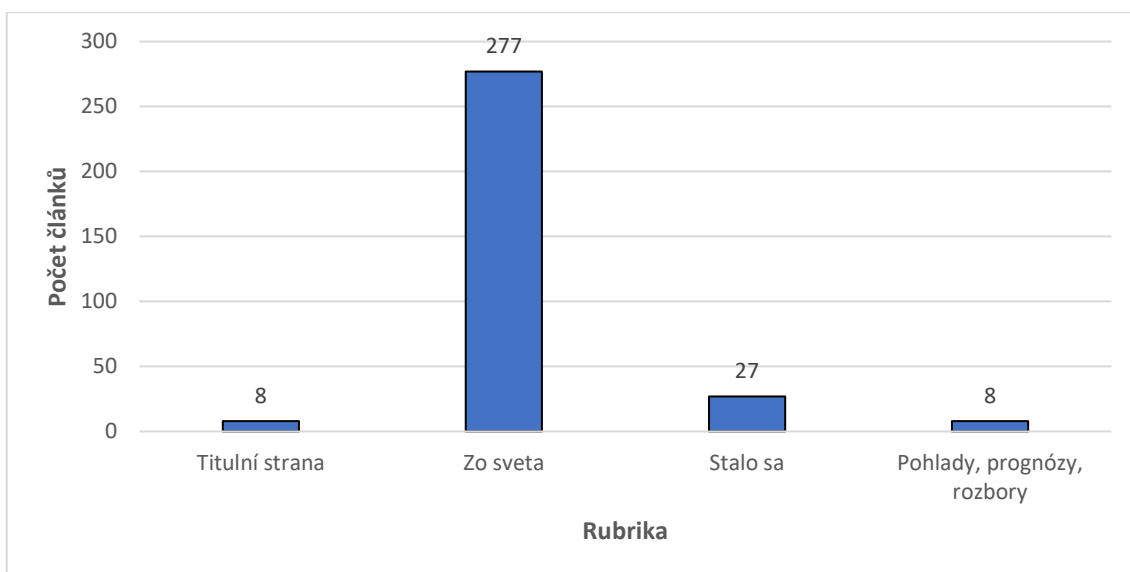

Graf 12 Počet slov s tématikou rwandské genocidy po měsících v roce 1994 v deníku SME
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 13 Rozdělení článků podle délky ve sledovaném období v deníku SME
Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 13 lze vidět, že z vybraných článků jich bylo nejvíce zařazeno do kategorie 51 až 200 slov (55 %). Stejný počet článků byl zařazen do kategorií do 50 slov a nad 500 slov, kdy pokaždé byl počet článků 12 (tedy 4 % z celkového počtu). Zbylé články byly zařazeny do rozmezí 201 až 500 slov.

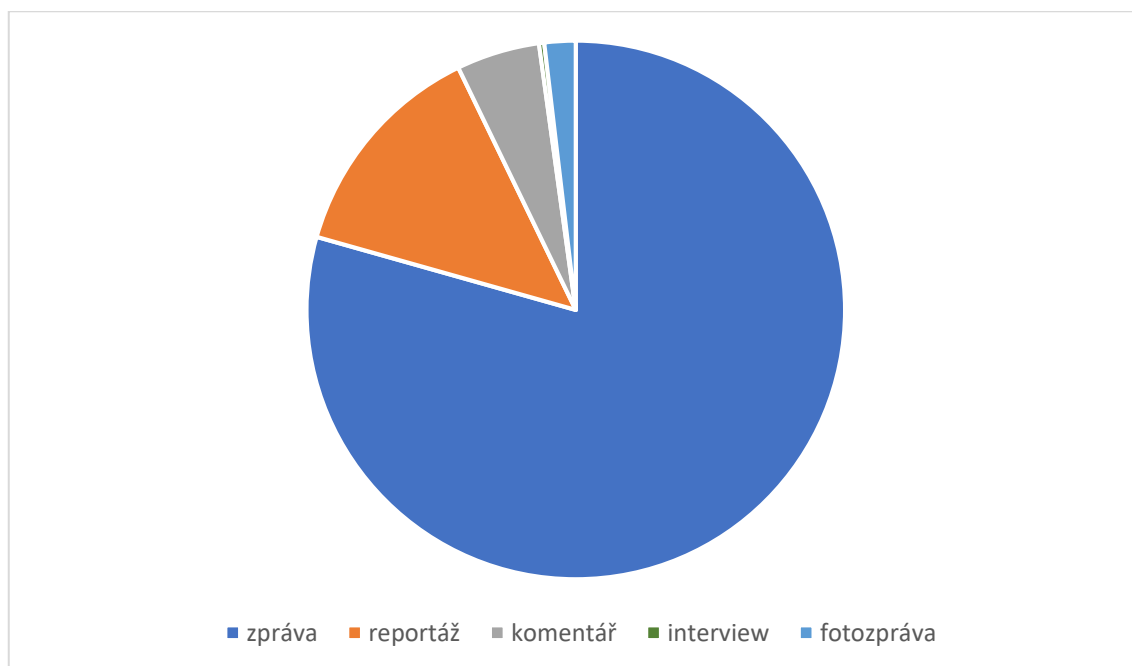

Graf 14 Rozdělení článků podle novinových rubrik ve sledovaném období v deníku SME
Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 14 je naprosto zřetelné, že většina vybraných článků se nacházela v rubrice Zo světa, která se později přejmenovala na Zahraniční události. Rubrika Pohľady, prognózy, rozbor se také zabývala zahraničními událostmi, a proto byla později také přejmenována a přepracována na rubriku Zahraniční události. Rubrika Stalo sa byla součástí Zo sveta

(později Zahraničních událostí) a později byla také přejmenována na rubriku V skratke. Jedná se opět o podskupinu podobně jako v deníku Právo podrubrika 24 hodin v zahraničí. Na titulní straně bylo celkem 8 objektů, z nichž čtyři byly fotozprávy. V deníku SME byly několikrát články doplněny informací o konající se charitativní sbírce pro obyvatele Rwandy. Tyto charitativní sbírky byly identifikovány celkem třikrát v roce 1994, kdy jedna z nich byla součástí článku i na titulní straně. Charitativní sbírky byly pořádány Slovenskou katolickou charitou, slovenským Červeným křížem nebo UNICEFEM.

Na následujícím grafu 15 jsou vyobrazeny články zařazené do jednotlivých kategorií žurnalisticko-literárních útvarů. Přes tři čtvrtiny vybraných článků byly zařazeny do kategorií zpráva. Do kategorie komentář bylo zařazeno 16 novinových útvarů, což je v celkovém počtu 5 %. Tato hodnota je vyšší než u Mladé fronty DNES a u deníku Právo. Interview bylo zastoupeno pouze v jednom případě, proto je na grafu znázorněno pouze tenkou čarou. Z celkového počtu vybraných článků bylo 13 % zařazeno do kategorie reportáže.

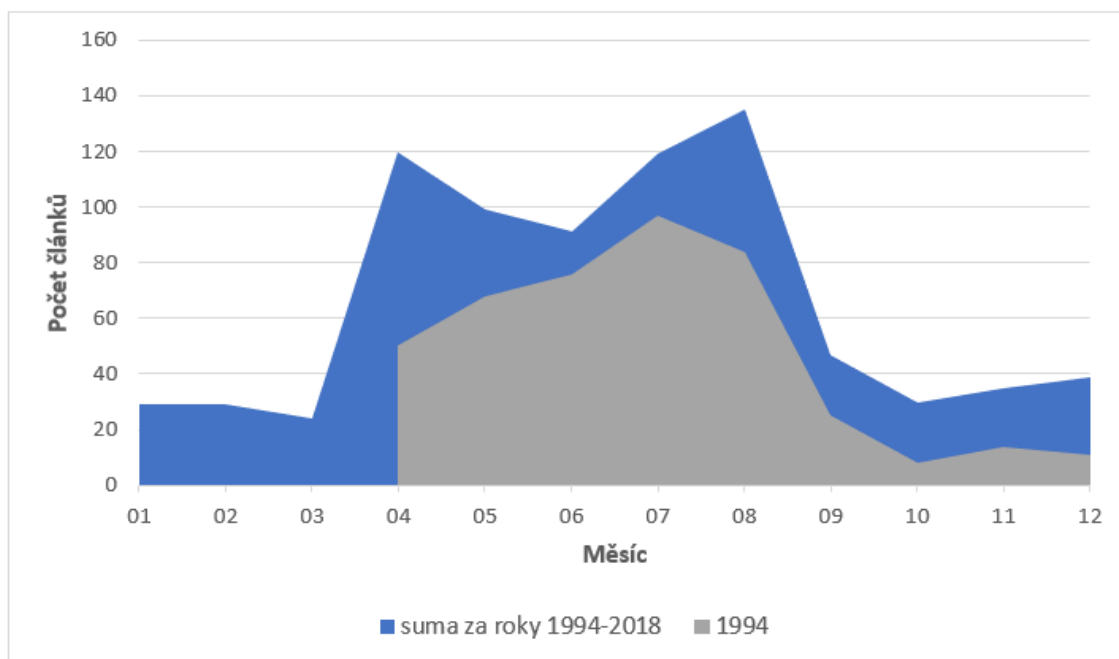

Graf 15 Rozdělení článků podle žurnalisticko-literárních útvarů ve sledovaném období v deníku SME
Zdroj: Vlastní zpracování

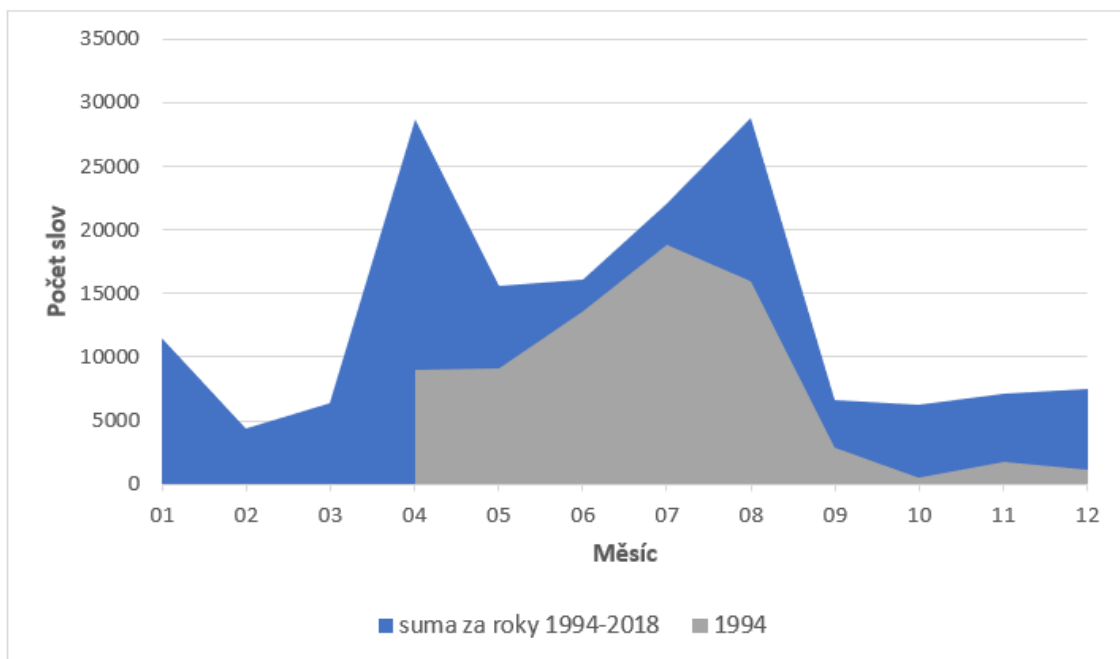
7. Shrnutí

Na následujících dvou grafech (graf 16 a 17) můžeme pozorovat a porovnávat součet článků za jednotlivé měsíce ze všech vybraných deníků a součet článků za jednotlivé měsíce z roku 1994. Jsou tedy nakumulovány počty článků za všechny ledny a další měsíce ve všech sledovaných letech, kdy se o události psalo, a ze všech vybraných deníků (Mladá fronta DNES, Právo, SME). Totéž platí i pro druhou část grafu, která je tvořena součtem článků z vybraných deníků za jednotlivé měsíce, ale pouze v roce 1994. Druhý graf je postaven na stejném principu, jen je zde nakumulovaný počet slov vybraných článků.

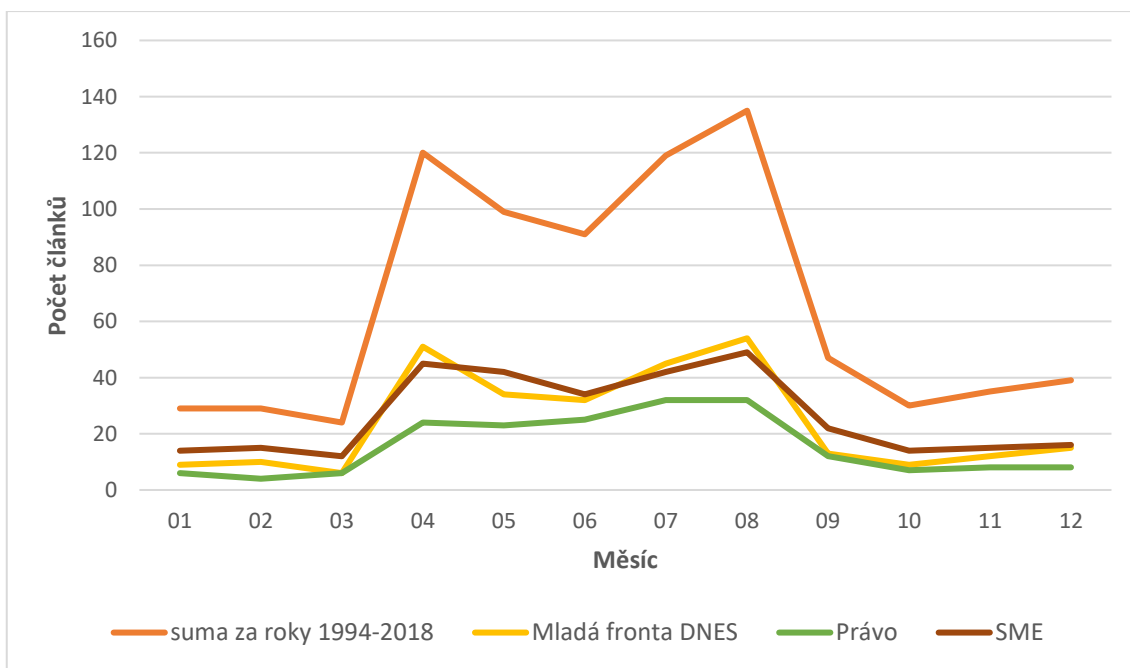
Tyto diagramy nám graficky znázorňují, jakou část tvoří články vydané v roce 1994 ve vybraných denících. V roce 1994 se o události začalo samozřejmě informovat až v měsíci dubnu. I přesto lze pozorovat, že články z roku 1994 zaplňují velkou část obrazce. U obou kumulovaných řad si lze všimnout podobných trendů, tedy podobné fáze růstu a poklesu. Maxima lze sledovat v dubnu a dále v červenci a v srpnu, tedy na začátku období konfliktu a v době konečné fáze. V období sedmého a osmého měsíce tvořily články z roku 1994 přes 70 % všech vybraných článků v celém sledovaném období. V dubnu tvořily články z roku 1994 přes 40 % všech vybraných článků. Je pochopitelné, že pokud se tato událost připomínala, bylo tomu obvykle právě v dubnu.

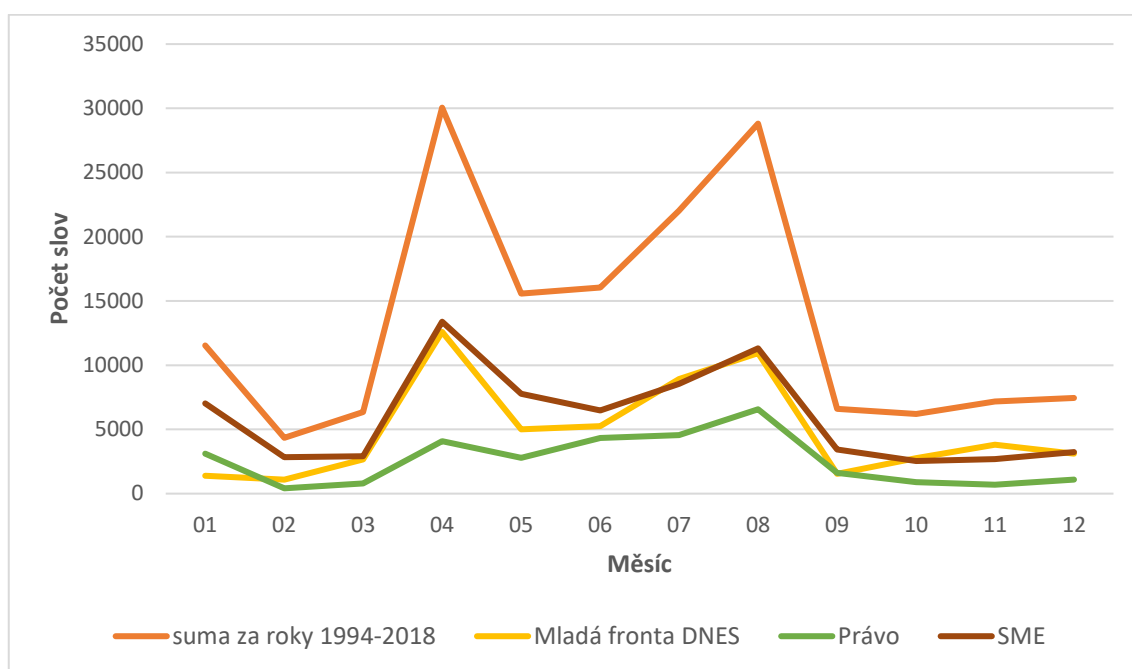
Graf 16 Porovnání kumulace počtu článků po měsících za celé období a za rok 1994
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 17 Porovnání kumulace počtu slov z vybraných článků po měsících za celé období a za rok 1994
Zdroj: Vlastní zpracování

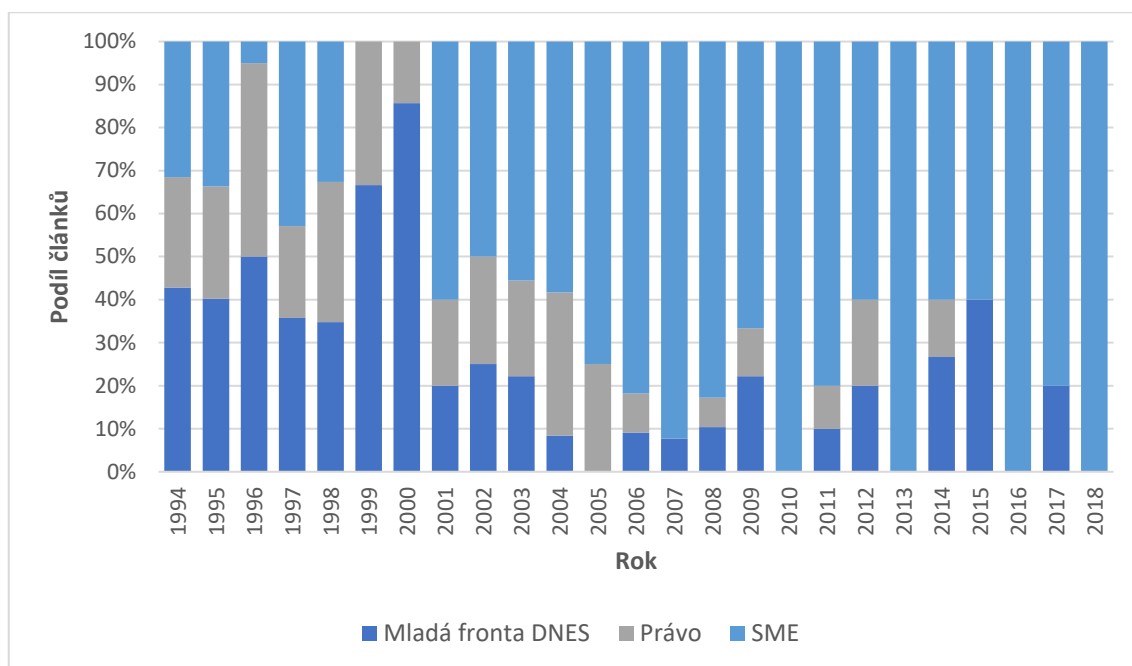

Graf 18 Porovnání sumy počtu článků za celé období a jednotlivých deníků
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 19 Porovnání sumy počtu slov za celé období a jednotlivých deníků
Zdroj: Vlastní zpracování

Na grafech 18 a 19 lze sledovat a porovnávat opět součet všech vybraných článků nebo počtu slov rozdělených podle měsíců a sumy stejných ukazatelů pro jednotlivé deníky. Lze zde pozorovat, že deník Právo věnoval článkům o rwandské genocidě méně prostoru než zbylé dva deníky. Je zajímavé si povšimnout křivky znázorňující sumu počtu článků a počtu slov za celé sledované období. U grafu 18 (počet článků) není na této křivce tak zřetelný propad v pátém a šestém měsíci jako na grafu 19 (počet slov). Z toho lze soudit, že v daném období se o rwandské genocidě sice informovalo, ale jednalo se o kratší články, kterým bylo věnováno méně prostoru. Podobnou situaci můžeme pozorovat i na začátku roku, kdy v lednu a v únoru byl stejný počet článků (součet všech lednových článků v celém sledovaném období činí 29 vybraných článků, stejně tak to platí pro únor), ale počet slov se z ledna na únor 2,5krát snížil. V únorech se tedy o události psalo, ale opět ji zde bylo věnováno méně prostoru. V tomto období (leden, únor) je také možné si povšimnout na grafu 19, jak se rozevřely křivky deníků SME a Mladé fronty DNES, které mají jinak velmi podobný průběh. Deník SME i v těchto měsících věnoval rwandské genocidě podstatně více prostoru než zmíněná Mladá fronta DNES.

Graf 20 Podíl článků v jednotlivých denících ve sledovaném období
Zdroj: Vlastní zpracování

Grafem 20 jsem chtěla ukázat, jak se jednotlivé deníky podílely na informování veřejnosti, který z deníku v jednotlivých letech svými články o rwandské genocidě převládal. Jak již bylo zmíněno od roku 2005 převládají především informace ze slovenského deníku SME. České deníky Mladá fronta DNES a Právo se již událostí rwandské genocidy zabývaly méně a v letech 2010, 2013 a 2018 nebyly vybrány z těchto deníků žádné články. Dále se lze podívat na roky 1999 a 2000, kdy zase nebyly zařazeny žádné články ze slovenského deníku SME. Do roku 2000 deník SME disponoval maximálně dvěma tiskovými stranami s informacemi ze zahraničí a dlouho si také držel šestnáct tiskových stran s případnými přílohami. Nedostatek prostoru, který byl ještě občas omezen reklamou, mohl být důvodem nižšího výskytu článků týkajících se rwandské genocidy.

Tabulka 4 Souhrn počtů článků v jednotlivých denících za jednotlivé roky

Rok / Deník	Mladá fronta DNES	Právo	SME
1994	185	111	136
1995	37	24	31
1996	10	9	1
1997	5	3	6
1998	16	15	15
1999	6	3	0

2000	6	1	0
2001	3	3	9
2002	2	2	4
2003	2	2	5
2004	1	4	7
2005	0	1	3
2006	1	1	9
2007	1	0	12
2008	3	2	24
2009	4	2	12
2010	0	0	9
2011	1	1	8
2012	1	1	3
2013	0	0	4
2014	4	2	9
2015	2	0	3
2016	0	0	3
2017	1	0	4
2018	0	0	3

Zdroj: Vlastní zpracování

V této tabulce se můžeme podívat na výroční roky události, za které můžeme ve sledovaném období považovat roky 1999 (pětileté výročí), 2004 (desetileté výročí), 2009 (patnáctileté výročí) a 2014 (dvacetileté výročí). Nelze tvrdit, že by byl vidět velký nárůst zájmu informovat o rwandské genocidě během výročních roků. Lehký nárůst počtu článků lze pozorovat v roce 2014 ve všech třech sledovaných denících. Během ostatních let (1999, 2004, 2009), vzhledem ke kontextu předchozích a následujících ročních počtů článků, nelze mluvit o vyšší informovanosti. Dokonce z roku 1998 na výroční rok 1999 lze vidět poměrně velký propad v počtu vydaných článků týkajících se rwandské genocidy. Zajímavé by bylo porovnání ještě s letošním rokem, kdy je 25. výročí od rwandské genocidy, je možné se během tohoto období o této hrůzné události dozví i více lidí.

8. Dotazníkové šetření

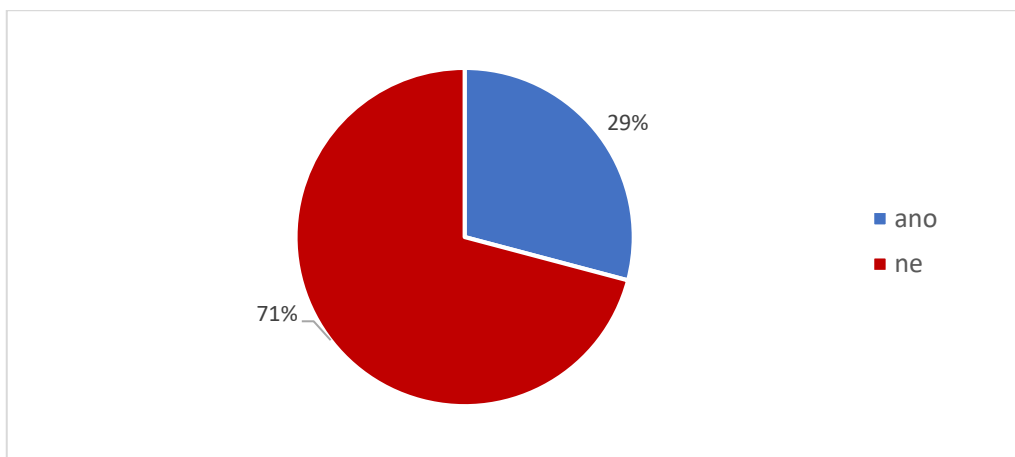
V rámci mé diplomové práce byl vytvořen také dotazník, díky kterému mělo být zjištěno, zda vybraní lidé ví o událostech, které se odehrály ve Rwandě v roce 1994. Nebylo mým cílem zjistit, co všechno o události rwandské genocidy znají, ale zda vůbec mají tušení o této události.

Při výběru respondentů jsem hledala lidi ve dvou věkových kategoriích. Jednou z nich byli moji vrstevníci, tedy lidé v rozmezí 18 až 25 lety. Do druhé kategorie byli vybráni lidé ve věku od 42 do 49 let. Toto rozmezí bylo vybráno z toho důvodu, že těmto lidem v roce 1994 bylo stejně jako nám nyní (18 až 25 let). Dále již výběr dotazovaných probíhal náhodně. Uvědomuji si, že se jedná o široce definované skupiny lidí a není v mých silách provést šetření se všemi možnými respondenty. Jedná se tedy spíše o zjištění názorů ze získaných odpovědí od vybraného vzorku populace, který se podařilo shromáždit. Minimální počet dotazníků byl určen na sto dotazníků z každé věkové skupiny.

Bylo využíváno strukturované dotazování, které pro mě bylo výhodnější v tom, že probíhá rychleji a plynuleji. U tohoto dotazování se předpokládá také dobrá porovnatelnost odpovědí (Hendl, 2008, 164).

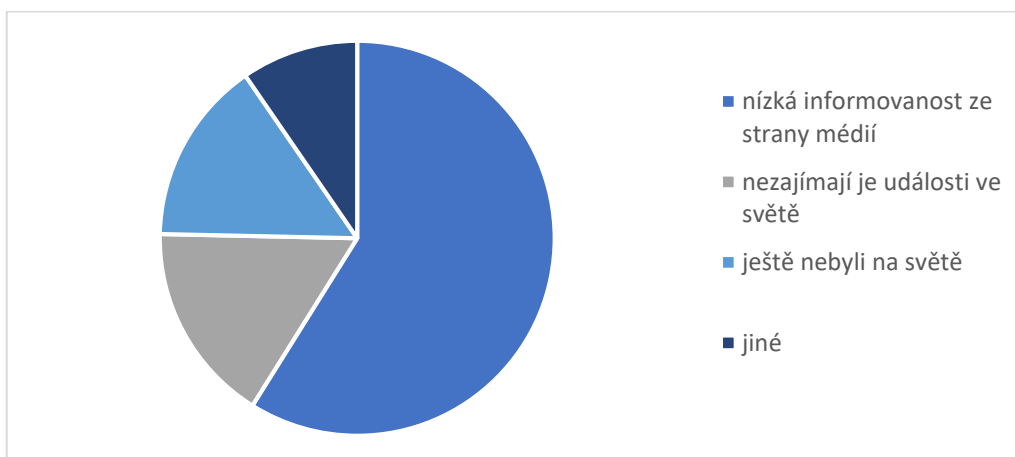
Celkem byly získány odpovědi od 203 respondentů. Rozdělení odpovědí je následovné. Ve věkové kategorii 18-25 let bylo získáno 103 odpovědí a ve věkové kategorii 42-49 bylo získáno 100 dotazníků.

Ve věkové kategorii 18 až 25 let bylo ve 43 případech zastoupeno mužské pohlaví a 60 případech se jednalo o ženské pohlaví. Převážně se jednalo o studenty. Důležitou otázkou bylo, zda respondenti někdy slyšeli o rwandské genocidě, která se odehrála v roce 1994. Na následujícím grafu můžeme pozorovat výsledky na tuto otázku.

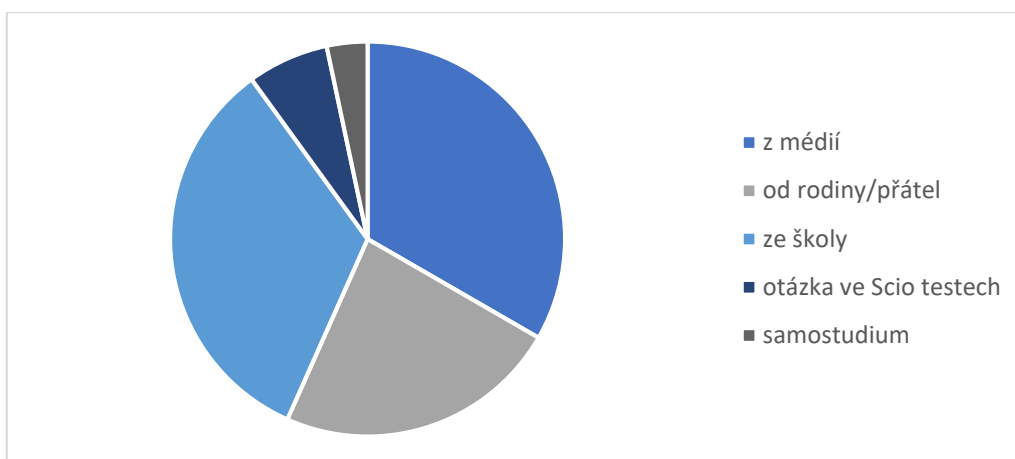

Graf 21 Rozložení respondentů v kategorii 18-25 let podle odpovědí, zda mají povědomí o rwandské genocidě
Zdroj: Vlastní zpracování

Na otázku, proč lidé o genocidě neví, byly uvedeny výběrové odpovědi i s možností vlastní odpovědi. Stejně tak tomu bylo i u otázky, odkud se o rwandské genocidě dozvěděli. Přes polovinu respondentů odpovědělo, že o genocidě neví kvůli tomu, že se o ní nedozvěděli z médií. Mladí lidé také často odpovídali, že o genocidě neví, protože v tu dobu ještě nebyli na světě nebo byli dětmi a 15 % respondentů přiznalo, že je události ze zahraničí příliš nezajímají. Mezi jiné důvody nevědomosti lidé dále přiznávali, že oni sami příliš nesledují média nebo jako další důvod uváděli, že jim to pedagogové neřekli ve škole. Lidé, kteří o události měli povědomí, o ní ví z médií nebo o ní slyšeli ve škole. Poměrně velká část (necelých 25 %) respondentů o genocidě vědělo od rodiny nebo přátel, pouze v jednom případě se člověk k události dostal samostudiem. Lze zde tedy pozorovat důležitou roli rodiny a školy při získávání informací. Téma rwandské genocidy bylo také obsaženo v otázce ve Scio testech.

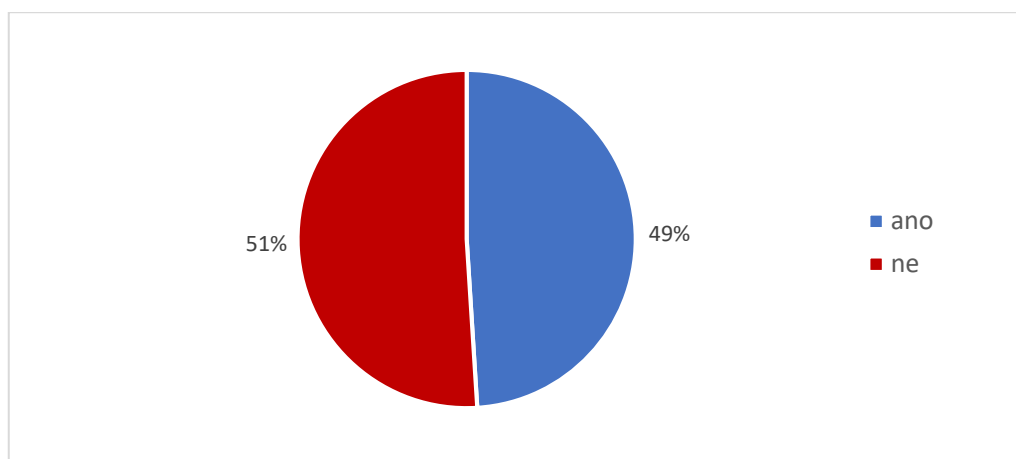
Graf 22 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 18-25, kteří o rwandské genocidě neslyšeli
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 23 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 18-25, kteří o rwandské genocidě slyšeli
Zdroj: Vlastní zpracování

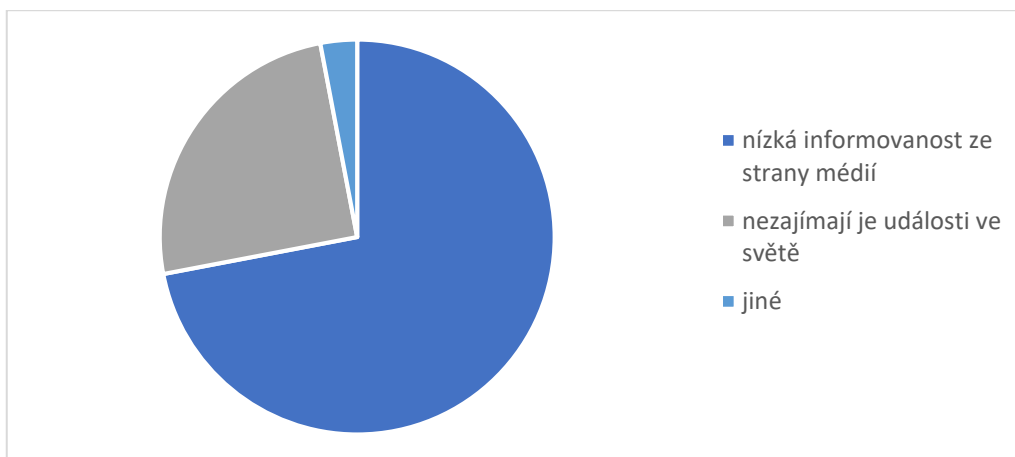
Další otázka byla, co si dotazovaní myslí (ti, kteří o události mají povědomí) o informovanosti médií, jak média informovala. Odpověď byla možná zaznamenat na škále 1 až 5, kdy 1 znamenala, že média o události informovala dostatečně a 5 znamenala opak. Průměrná hodnota u této otázky činila 3,4. To znamená, že se respondenti přiklání spíše k nižší informovanosti ze strany médií. Následně jsem se informovala o tom, zda dotazovaní sledují internetové informační portály nebo čtou tištěná periodika a jak se případně zajímají o události ze světa. Odpověď bylo opět možné zaznamenat na škále od 1 (hodně) do 5 (vůbec). Průměr odpovědí činí 2,8, z čehož lze usuzovat, že respondenti se o dění v zahraničí zajímají průměrně. Stejná škálová odpověď byla i na otázku, jak média informují o subsaharské Africe (do této oblasti patří i Rwanda). Z dotazníků vyplynulo, že média o této oblasti Afriky příliš neinformují (hodnota průměru 4). V rozlučkové části byly otázky na shlédnutí filmu Hotel Rwanda a Hyde Park Civilizace s Paulem Rosesabaginou. Z dotazovaných lidí v kategorii 18 až 25 let viděli film Hotel Rwanda dva lidé.

Ve věkové kategorii 42 až 49 let bylo získáno 100 odpovědí. Na dotazník odpovědělo 45 žen a 55 mužů. Dotazovaní odpovídali na otázku, zda v roce 1994 byli studenty nebo pracujícími lidmi nebo samozřejmě byla i možnost jiné odpovědi. Většina z dotazovaných již v roce 1994 pracovala (v 84 případech), 13 dotazovaných bylo v té době studenty a tři z nich byly na mateřské dovolené. Z následujícího grafu lze pozorovat, že v této věkové kategorii byly odpovědi dotazovaných o vědomosti rwandské genocidy velmi vyrovnané a lze zde konstatovat, že téměř polovina dotazovaných má povědomí o této události.

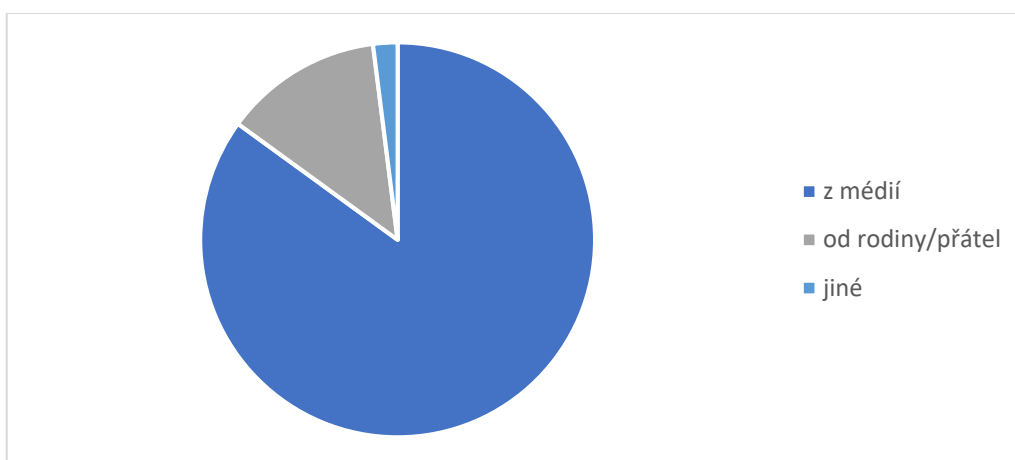

Graf 24 Rozložení respondentů v kategorii 42-49 let podle odpovědi, zda mají povědomí o rwandské genocidě
Zdroj: Vlastní zpracování

Dotázaní, kteří o rwandské genocidě nikdy neslyšeli (graf 25), uváděli nejčastěji jako důvod nízkou informovanost ze strany médií. Existuje zde poměrně vyšší procento lidí, kteří uvedli, že je události ze světa nezajímají. Mezi další důvody byla zařazena také odpověď, kdy se dotyčný považoval za ještě příliš mladého, a tudíž tyto informace ještě příliš nevnímal. Dotazovaní, kteří o rwandské genocidě vědí (graf 26), získali tyto informace nejčastěji z médií. Ve 13 % se o události dozvěděli od rodiny nebo přátel a opět se zde vyskytují i jiné odpovědi, například z filmu Hotel Rwanda. Průměrná hodnota u otázky na informovanost médií o události činila 3,1. Tato věková kategorie měla ještě přidanou otázku, jak si myslí, že média informují o rwandské genocidě nyní (25 let po konfliktu). Tato otázka byla směřována samozřejmě lidem, kteří událost znají a odpověď na ní byla opět ve stejném škálovém rozmezí. Zde průměr hodnoty klesl na 4,3. Jeden z dotazovaných si pamatoval i poslední zprávu, kterou o události slyšel. Jednalo se o článek v populárně naučném periodiku Epoque, který byl věnován k 25. výročí od konfliktu a dotazovanému uvízla v paměti informace o milionu mrtvých Tutsiů. Dotazovaný se díky tomuto článku o genocidě prvně dozvěděl. To znamená, že v současné době, kdy se slaví právě 25. výročí od tohoto konfliktu, by informovanost mezi lidmi mohla lehce vzrůst. Dotazovaní, kteří čtou a sledují periodika buď tištěná nebo internetová, odpovídali také na otázku, jak je zajímaví události ze zahraničí. Průměr této hodnoty činil 2,5, což je lehce nad průměrem. Dotazovaní v této věkové kategorii si také myslí, že média informují poměrně málo o oblasti subsaharské Afriky (průměrná hodnota 4). Z dotazovaných vidělo 8 lidí film od Terryho George Hotel Rwanda. Díl Hyde Park Civilizace neviděl nikdo z dotazovaných.

Graf 25 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 42-49 let, kteří o rwandské genocidě neslyšeli
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 26 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 42-49, kteří o rwandské genocidě slyšeli
Zdroj: Vlastní zpracování

9. Závěr

V rámci této diplomové práce byly dle kritérií vybrány dva české a jeden slovenský deník, v nichž byly hledány od dubna 1994 do konce roku 2018 články týkající se rwandské genocidy. Těchto článků bylo nakonec vybráno 798 ze všech tří deníků. Data byla následně dle různých kritérií kategorizována (podle délky, podle žánru, podle novinových rubrik). Následně bylo možné data graficky zpracovat do doprovázejících grafů a tabulek.

O rwandské genocidě média přirozeně informovala nejvíce v době, kdy válka probíhala, v roce 1994. Tento jev bylo zajímavé pozorovat na grafech v porovnání se sumou článků nebo počtem slov za celé sledované období. Bylo ovšem očekáváno, že se média budou vracet k tomuto tématu minimálně v obdobích kulatých výročí. To ovšem nelze potvrdit. Viditelný je tento trend pouze u roku 2014 (20 let po genocidě). Dlouhé trvání soudních procesů s obviněnými tak zajistilo, průběžné informování a připomínání této události ve vybraných denících. V pozdějších letech se pak různé články zabývaly tím, jakou změnou prošla Rwanda od genocidy po současnost, jaké relikty po této hrůzné zkušenosti zde zůstávají a jak se země v mnoha ohledech proměnila. Po roce 2000 byla zřetelná převaha počtu článků ze slovenského deníku SME, který stále událost rwandské genocidy připomínal. Do té doby byla zřetelná spíše dominance článků z deníku Mladé fronty DNES. V deníku Právo bylo celkem nalezeno nejméně článků zabývajících se tímto tématem, dalo by se říci, že toto periodikum informovalo o rwandské genocidě nejméně v porovnání s dalšími dvěma periodiky. Zajímavé také bylo sledovat, kdy jednotlivý tisk nazval událost genocidou. Tomuto označení se velmi dlouho vyhýbali i novináři, protože po pojmenování konfliktu genocidou by museli zasáhnout a postižené zemi pomoci. Tento termín byl nejprve použit ve slovenském deníku SME (27. 5. 1994), následně v deníku Právo (11. 8. 1994) a později i v deníku Mladá fronta DNES (1. 11. 1994). Je překvapivé, jak jednotlivým deníkům trvalo, než tento konflikt pojmenovaly náležitým označením.

Tato práce byla doplněna o malé dotazníkové šetření, při kterém bylo hlavním cílem zjistit, zda vybrané kategorie lidí, někdy slyšeli o rwandské genocidě. Nešlo o zjišťování znalostí konfliktu (příčiny, důsledky), pouze o povědomí události. Ve věkové skupině 18 až 25 let nemělo o tomto konfliktu tušení téměř tři čtvrtiny dotazovaných. Poměrně často byl pak jako důvod uváděn, že dotazovaní nebyli v době konfliktu ještě na světě. Je možná

diskuse o patřičnosti tohoto důvodu nebo o školních dějepisných osnovách. U druhé věkové kategorie je znalost pojmu rwandská genocida velmi vyrovnaná.

Tato práce by mohla sloužit pro porovnání s nějakou jinou, podobnou událostí (například s válkou na Balkáně nebo bosenskou genocidou). Dále by mohla být tato problematika zkoumána i na internetu, kdy si dnešní mladá populace hledá informace nejčastěji právě tam. Dá se říci, že téma Afriky a afrických konfliktů v České republice (i v Evropě) není příliš populární. Na téma rwandské genocidy bylo natočeno množství filmů, ale nejznámějším se stal pouze jeden (Hotel Rwanda). O rwandské genocidě se mluví jako o jedné z nejhorších a nejrychlejších genocid 20. století, ale na rozdíl od holokaustu, který se přímo dotýkal našeho území a našich předků, se o dění v Africe příliš nemluví a ani není příliš velký zájem o informace z tohoto kontinentu.

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1 Rwanda.....	19
Obrázek 2 Doplnující karikatura k článku v Rudém právu	33

Seznam grafů

Graf 1 Počty slov s tematikou rwandské genocidy v daných letech v Mladé frontě DNES	28
Graf 2 Počet slov s tematikou rwandské genocidy po měsících v roce 1994 v deníku Mladá fronta DNES	29
Graf 3 Rozdělení článků podle délky ve sledovaném období v Mladé frontě DNES	30
Graf 4 Rozdělení článků podle novinových rubrik ve sledovaném období v Mladé frontě DNES	30
Graf 5 Rozdělení článků podle žurnalisticko-literárních útvarů ve sledovaném období v Mladé frontě DNES	31
Graf 6 Počet slov s tematikou rwandské genocidy po měsících v roce 1994 v deníku Rudé právo	34
Graf 7 Počty slov s tematikou rwandské genocidy v daných letech v deníku Právo	36
Graf 8 Rozdělení článků podle délky ve sledovaném období v deníku Právo	37
Graf 9 Rozdělení článků podle novinových rubrik ve sledovaném období v deníku Právo	38
Graf 10 Rozdělení článků podle žurnalisticko-literárních útvarů ve sledovaném období v deníku Právo	38
Graf 11 Počty slov s tematikou rwandské genocidy v daných letech v deníku SME.....	44
Graf 12 Počet slov s tematikou rwandské genocidy po měsících v roce 1994 v deníku SME	44
Graf 13 Rozdělení článků podle délky ve sledovaném období v deníku SME	45
Graf 14 Rozdělení článků podle novinových rubrik ve sledovaném období v deníku SME	45
Graf 15 Rozdělení článků podle žurnalisticko-literárních útvarů ve sledovaném období v deníku SME	46
Graf 16 Porovnání kumulace počtu článků po měsících za celé období a za rok 1994..	47

Graf 17 Porovnání kumulace počtu slov z vybraných článků po měsících za celé období a za rok 1994.....	48
Graf 18 Porovnání sumy počtu článků za celé období a jednotlivých deníků.....	48
Graf 19 Porovnání sumy počtu slov za celé období a jednotlivých deníků.....	49
Graf 20 Podíl článků v jednotlivých denících ve sledovaném období	50
Graf 21 Rozložení respondentů v kategorii 18-25 let podle odpovědí, zda mají povědomí o rwandské genocidě.....	53
Graf 22 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 18-25, kteří o rwandské genocidě neslyšeli	53
Graf 23 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 18-25, kteří o rwandské genocidě slyšeli.....	54
Graf 24 Rozložení respondentů v kategorii 42-49 let podle odpovědí, zda mají povědomí o rwandské genocidě.....	55
Graf 25 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 42-49 let, kteří o rwandské genocidě neslyšeli	56
Graf 26 Rozložení odpovědí respondentů ve věkové kategorii 42-49, kteří o rwandské genocidě slyšeli.....	56

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet článků a jejich zařazení do žurnalisticko-literárních skupin ve sledovaných letech v Mladé frontě DNES.....	25
Tabulka 2 Počet článků a jejich zařazení do žurnalisticko-literárních skupin ve sledovaných letech v deníku Právo.....	32
Tabulka 3 Počet článků a jejich zařazení do žurnalisticko-literárních skupin ve sledovaných letech v deníku SME.....	39
Tabulka 4 Souhrn počtů článků v jednotlivých denících za jednotlivé roky.....	50

Zdroje

- Archív výsledkov. *Audit Bureau of Circulations* [online]. 2015 [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <http://www.abcsr.sk/aktualne-vysledky/archiv-vysledkov/>
- ARMAND, Pierre C., NOVÁČEK, Pavel, ed. *Rozvojová studia - vybrané kapitoly*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3958-7.
- BELL, Andrew. *Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestína, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Sri Lanka, Transylvánie, Ulster*. Praha: Práh, 2003, 327 s. ISBN 80-725-2070-9.
- BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie. *Připravujeme se k certifikované zkoušce z češtiny: úroveň B1 (CCE B1)*. Praha: Karolinum, 2013, 132 s. ISBN 978-80-246-2066-4.
- ČUŘÍK, Jaroslav. *Zpravodajské žánry v tištěných a online médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 156 s. ISBN 978-80-210-7589-4.
- GASBARRI, Flavia. PDD-25 and the Genocide in Rwanda: Why Not a Task for the United States? *Wilson Center* [online]. 18. 9. 2017 [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/pdd-25-and-the-genocide-rwanda-why-not-task-for-the-united-states>
- Geographic Regions. *UNSD* [online]. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>
- HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, 301 s. ISBN 978-80-246-3752-5.
- HAPEREN, Maria van, et al. *Holokaust a jiné genocidy*. Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT, 2015, 194 s. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-905942-7-2.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- HLAVÁČEK, Jiří. Burundi a Rwanda - oběti mnohasetletého nerovnoprávného soužití Hutů a Tutsiů. *Mezinárodní vztahy*. 1997, 32(2), 63-69 s. ISSN 2570-9429.
- Hotel Rwanda [film]. Režie Terry GEORGE. Velká Británie, 2004.
- KRUŠINA, Martin. Slavné dny: Den, kdy začala rwandská genocida (6.duben 1994). Stream.cz. 6.dubna 2013. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavedny/804916-den-kdy-zacala-rwandska-genocida-6-duben>

- KUPERMAN, Alan. How the Media Missed Rwandan Genocide. *University of Hawaii* [online]. July 1, 2003 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: <https://www.hawaii.edu/powerkills/COMM.7.8.03.HTM>
- MITCHELL, Jolyon. Remembering the Rwandan Genocide: Reconsidering the Role of Local and Global Media. *Global Media Journal*. 2007, 6(11). ISSN 1550-7521. Dostupné z: <http://www.globalmediajournal.com/open-access/remembering-the-rwandan-genocidereconsidering-the-role-of-local-and-global-media.php?aid=35262>
- Mladá fronta DNES*. Praha: Mafra, 1990-. ISSN 1210-1168.
- MŠMT. Katalog požadavků k maturitní zkoušce. *Nová maturita* [online]. 2010, 7 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>
- MYERS, Garth, Thomas KLAKE a Timothy KOEHL. The inscription of difference: news coverage of the conflicts in Rwanda and Bosnia. *Political Geography*. 1996, (15), 21-46. ISSN 0962-6298.
- NEWBURY, David. Understanding Genocide. *African Studies Review* [online]. 1998, April, 1998, 41(1), 73-97 [cit. 2019-01-14]. DOI: 10.2307/524682. ISSN 00020206. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/524682?origin=crossref>
- ONDERKA, P. – DE HEUSCH, L. Rwanda: odpovědnost za genocidu. In: *Afrika: dvojnáčné jaro 1994*. 2004. Moravská Třebová: Aegyptus, 2004. 11-17 s. ISBN 80-903443-0-5.
- ONDERKA, P. – KROPÁČEK, L. Afrika: dvojnáčné jaro 1994. In: *Afrika: dvojnáčné jaro 1994*. 2004. Moravská Třebová: Aegyptus, 2004. 11-17 s. ISBN 80-903443-0-5.
- Právo*. Praha: Borgis, 1991-. ISSN 1211-2119.
- RUSESABAGINA, Paul. Interview. In: *HydePark Civilizace: Rwandská genocida*. ČT 24. 5.7.2016. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10441294653-hyde-park-civilizace/216411058090130/>
- Scott Peterson. Kigali Genocide Memorial. ©Getty Images.
- SME*. Bratislava: Petit Press, 1993-. ISSN 1335-440X.
- SME.SK. *Petit Press* [online]. 2019 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.petitpress.sk/ponukane-tituly/smesk/>

- THOMPSON, Allan. *The Media and the Rwanda Genocide*. Ottawa: International Development Research Centre, 2007, 463 s. ISBN 978-074-5326-252. Dostupné také z: <https://idl-bnc-idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/30283/IDL-30283.pdf>
- Three Media Leaders convicted for Genocide. *United Nations: International Residual Mechanism for Criminal Tribunals* [online]. 3.prosinec 2003 [cit. 2019-01-23]. Dostupné z: <http://unictr.irmct.org/en/news/three-media-leaders-convicted-genocide>
- TERNON, Yves. *Genocidy 20. století: zločinný stát*. Praha: Themis, 1997, 358 s. ISBN 80-858-2145-1.
- TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9.
- VERNER, Pavel. *Zpravodajství a publicistika*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, 128 s. ISBN 978-80-86723-88-4.
- Výzkum čtenosti tisku - Media Projekt. *Unie vydavatelů* [online]. 2013 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti
- ZÁHOŘÍK, Jan. *Belgický kolonialismus v Africe*. V Plzni: Katedra blízkovýchodních studií, Centrum afrických studií, Západočeská univerzita, 2016. ISBN 978-80-261-0553-4.
- ZÁHOŘÍK, Jan. *Dějiny Rwandy a Burundi*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012a, 246 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-175-0.
- ZÁHOŘÍK, Jan. *Ohniska napětí v postkoloniální Africe*. Praha: Karolinum, 2012b, 274 s. ISBN 978-80-246-1961-3.

Články

- „Malé“ války ve světě. *Mladá fronta DNES* [online]. 5. 1. 1996, 7(5), 8 [cit. 2019-02-21]. ISSN 1210-1168.
- 10 let očima fotografů MF DNES. *Mladá fronta DNES* [online]. 1. 9. 2000, 11, 11 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- AFP, SITA. Francúzsky minister zahraničia by mal navštíviť Rwandu. *SME* [online]. 31. 7. 2007, 15 [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/3418960/francuzsky-minister-zahranicia-by-mal-navstivit-rwandu.html>
- AP. Rwandská vláda pořádá popravu a zve lidi: Přijďte se podívat. *Mladá fronta DNES* [online]. 24. 4. 1998, 9(96), 10 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.

- Bálik, Peter. Na africkú tragédiu sa opäť zabúda. *SME*. 8. 2. 1997, **5**(33), 6.
- BBC. Stredná Afrika, miesto plné hrôz, kde deklarácie stále zlyhávajú. *SME*. 10. 12. 1998, **6**(286), 6.
- BELLA, Tomáš. Slovak, ktorý vyšetroval genocídu v Rwande: Nič horšie už nemôže byť. *SME* [online]. 4. 4. 2014, **22** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/7159115/slovak-ktory-vysetroval-genocidu-v-rwande-nic-horsie-uz-nemoze-byt.html>
- Co vypovídají nezletilí o dřině a tvrdých pracovních podmínkách. *Mladá fronta DNES* [online]. 13. 5. 2004, **15**(111), 12 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- Čevelová, Jana. Biblický exodus smrti. *SME*. 23. 7. 1994, **2**(170), 6.
- ČTK, AP. Foto. *SME*. 20. 2. 1995, **3**(42), 7.
- ČTK, TA SR. Svetová banka poskytne Rwande 20 miliónov dolárov. *SME*. 30. 8. 1994, **2**(201), 7.
- ČTK. Annan: Pro Rwandu „Marshallův plán“. *Mladá fronta DNES* [online]. 9. 5. 1998, **9**(109), 8 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- ČTK. Clinton přiznal, že podcenil hloubku rwandské genocidy. *Právo* [online]. 26. 3. 1998, **8**, 8 [cit. 2019-03-27]. ISSN 1211-2119.
- ČTK. Clinton se chystá do Afriky. *Právo* [online]. 21. 3. 1998, **8**, 6 [cit. 2019-03-27]. ISSN 1211-2119.
- ČTK. Francúzsko sa stáva veľmocou v Afrike. *SME*. 29. 6. 1994, **2**(150), 7.
- ČTK. Hole a mačety při masakru vedla politika. *Mladá fronta DNES* [online]. 4. 3. 1999, **10**(53), 10 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- ČTK. Na boje ve Rwandě doplácí i příroda. *Mladá fronta DNES*. 28. 4. 1995, **6**(100), 9.
- ČTK. Rwanda poprvé od genocidy volí. *Právo* [online]. 26. 8. 2003, **13**(199), 8 [cit. 2019-03-27]. ISSN 1211-2119.
- ČTK. Rwanda: Odpověď na atentát - strel'ba a únosy. *SME*. 8. 4. 1994, **2**(80), 7.
- ČTK. Spojené státy studují plán na přerozdělení Rwandy a Burundi. *Mladá fronta DNES*. 4. 5. 1995, **6**(104), 9.
- Doebler, Moritz. Válka ve Rwandě zdecimovala vzácné gorily. *Rudé právo*. 28. 11. 1994, **4**(279), 13.
- Drábek, Ivan. Papieroví vojaci pre Rwandu. *SME*. 18. 5. 1994, **2**(114), 6.
- Exministr Clark považuje soud za nelegitimní a zpolitizovaný. *Právo* [online]. 4. 7. 2001, **11**(155), 8 [cit. 2019-03-27]. ISSN 1211-2119.
- Fotografie roku 1994. *Mladá fronta DNES*. 18. 2. 1995, **6**(42), 9.

- Francie zasáhne vojensky ve Rwandě i bez mandátu OSN, potvrdil Mitterand. *Rudé právo*. 20. 6. 1994, **4**(144), 12.
- Heger, Lubomír. Neviděli jste tyto muže? *Mladá fronta DNES* [online]. 18. 2. 2002, **13**(41), 13 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- Hulec, Vladimír. Azeda Hope: Nadějí Rwandy není odplata. *Právo* [online]. 19. 1. 2006, **16**(16), 4 [cit. 2019-03-27]. ISSN 1211-2119.
- Kittler, Juraj. Je čas, aby si Američania vytvorili nový obraz o Afrike. *SME*. 26. 3. 1998, **6**(71), 6.
- Letadlo s pomocí ČR Rwand'anům odletí zítra. *Rudé právo*. 27. 7. 1994, **4**(174), 1-2.
- Letecký most má zachránit milion Rwand'anů před smrtí. *Rudé právo*. 25. 7. 1994, **4**(172), 1, 12.
- Málková, Olga. Změní se postoj Čechů k chudým zemím? *Mladá fronta DNES* [online]. 10. 1. 2005, **16**(7), 7 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- Němý, Miroslav. Cyklista unikl genocidě a míří do Londýna. *Mladá fronta DNES* [online]. 14. 4. 2012, **23**(89), 10 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- Nídr, Tomáš. Afrika plná fotbalu. Rwanda na hřišti spřáteluje Tutsie a Hutuy. *Mladá fronta DNES* [online]. 9. 6. 2010, **20**(133), 7 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- OSN mohla, ale včas nezabránila masakru miliónu lidí ve Rwandě. *Mladá fronta DNES* [online]. 8. 12. 1997, **8**, 8 [cit. 2019-02-21]. ISSN 1210-1168.
- Petrželka, Alexandr. Rwand'ané se mají za genocidu soudit sami. *Právo* [online]. 28. 6. 2002, **12**(150), 8 [cit. 2019-03-27]. ISSN 1211-2119.
- Polochová, Iveta. Schopný vůdce Rwandy s temnými stíny. *Mladá fronta DNES* [online]. 22. 12. 2015, **26**(297), 6 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.
- Pomalá, oslabená a lenivá – OSN starne. *SME*. 6. 7. 1994, **2**(155), 6.
- Prezidenti Rwandy a Burundi zahynuli na palubě letadla. *Rudé právo*. 8. 4. 1994, **4**(82), 22.
- Prezidenti Rwandy a Burundi zahynuli po útoku na letadlo. *Mladá fronta DNES*. 8. 4. 1994, **5**(82), 8.
- První dva tresty smrti za Rwandu. *Mladá fronta DNES* [online]. 4. 1. 1997, **8**(3), 8 [cit. 2019-02-21]. ISSN 1210-1168.
- RB OSN dočasně zrušila zbrojní embargo ve Rwandě. *Rudé právo*. 18. 8. 1995, **5**(192), 13.
- REUTERS, SITA. Genocída v Rwande si vyžiadala viac ako milión obetí. *SME* [online]. 25. 8. 2003, **11** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z:

<https://svet.sme.sk/c/1073991/genocida-v-rwande-si-vyziadala-viac-ako-milion-obeti.html>

Rwanda se obává návratu uprchlíků. *Rudé právo*. 22. 8. 1995, **5**(195), 12.

Rwanda žádá soud s pachateli genocidy. *Rudé právo*. 11. 8. 1994, **4**(187), 12.

SITA, AFP, AP. Sudca odporučil stíhanie prezidenta Rwandy. *SME* [online]. 21. 11. 2006, **14** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/3011087/sudca-odporucil-stihanie-prezidenta-rwandy.html>

SITA, AFP. Francúzsko: Zatkli dvoch Rwand'anov hľadaných ICTR. *SME* [online]. 20. 7. 2007, **15** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/3404457/francuzsko-zatkli-dvoch-rwandanov-hladanych-ictr.html>

SITA. Kanada obvinila rwandského imigranta z vojnových zločinov. *SME* [online]. 8. 11. 2009, **17** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/5100073/kanada-obvinila-rwandskeho-imigranta-z-vojnovych-zlocinov.html>

SITA. Kanada priznáva svoju spoluzodpovednosť za genocídu v Rwande. *SME* [online]. 22. 4. 2010, **18** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/5340428/kanada-priznava-svoju-spoluzodpovednost-za-genocidu-v-rwande.html>

SITA. Rwanda: Máme dôkazy, že za genocídou stoja Francúzi. *SME* [online]. 5. 8. 2008, **16** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/4006760/rwanda-mame-dokazy-ze-za-genocidou-stoja-francuzi.html>

SITA. Sarkozy vzdal poctu obetiam genocídy v Rwande. *SME* [online]. 25. 2. 2010, **18** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/5259478/sarkozy-vzдал-poctu-obetiam-genocidy-v-rwande.html>

SITA. Švédí vydajú Rwand'ana podozrivého z genocídy do vlasti. *SME* [online]. 9. 7. 2009, **17** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/4926633/svedi-vydaju-rwandana-podozriveho-z-genocidy-do-vlasti.html>

Spojené národy zakládajú soud pro genocidu ve Rwandě. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 1994, **5**(302), 8.

Strach rwandských uprchlíků z návratu silnější než cholera. *Rudé právo*. 26. 7. 1994, **4**(173), 1, 14.

TA SR, ČTK. Spáchali atentát na prezidenta francúzski vojaci? *SME*. 18. 6. 1994, **2**(141), 7.

TA SR, ČTK. Strach z návratu do Rwandy väčší jako strach zo smrti. *SME*. 26. 7. 1994, **2**(172), 7.

- TA SR, ČTK. V Rwande zabili luxemburského konzula. *SME*. 16. 4. 1994, **2**(87), 7.
- TA SR, ČTK. V Rwande zlyhal celý svet. *SME*. 27. 5. 1994, **2**(122), 7.
- TA SR. Africkí predstavitelia sa dohodli na spoločnej obrannej a bezpečnostnej politike. *SME* [online]. 28. 2. 2004, **12** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/1281462/africki-predstavitelia-sa-dohodli-na-spolocnej-obrannej-a-bezpecnostnej-politike.html>
- TA SR. Belgického novinára odsúdeného za podnecovanie genocídy odovzdali talianskej polícii. *SME* [online]. 28. 2. 2008, **16**[cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/3753299/belgickeho-novinara-odsudeneho-za-podnecovanie-genocidy-odovzdali-talianskej-policii.html>
- TA SR. Desiatky páchatel'ov genocídy v Rwande našli vraj útočisko v Európe. *SME* [online]. 4. 4. 2007, **15** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/3231295/desiatky-pachatelov-genocidy-v-rwande-nasli-vraj-utocisko-v-europe.html>
- TA SR. Genocídu v Rwande začali vládni vojaci, tvrdí nová správa. *SME* [online]. 10. 1. 2012, **20** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/6211407/genocidu-v-rwande-zacali-vladni-vojaci-tvrdi-nova-sprava.html>
- TA SR. Hlavného vinníka genocídy v Rwande odsúdili na 35 rokov. *SME* [online]. 20. 12. 2012, **20** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/6644925/hlavneho-vinnika-genocidy-v-rwande-odsudili-na-35-rokov.html>
- TA SR. Rwanda stiahla svojho veľvyslanca z Francúzska. *SME* [online]. 24. 11. 2006, **14** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/3017494/rwanda-stiahla-svojho-velvyslanca-z-francuzska.html>
- TA SR. Rwanda zrušila trest smrti, aby umožnila extradíciu zločincov. *SME* [online]. 9. 6. 2007, **15** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/3339062/rwanda-zrusila-trest-smrti-aby-umoznila-extradiciu-zlocincov.html>
- TA SR. Rwandská exministerka a jej syn dostali doživotie za podiel na genocíde. *SME* [online]. 24. 6. 2011, **19** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/5951767/rwandska-exministerka-a-jej-syn-dostali-dozivotie-za-podiel-na-genocide.html>
- TA SR. Škandál v centrále OSN: našla sa čierna skrinka z lietadla. *SME* [online]. 12. 3. 2004, **12** [cit. 2019-04-19]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/1297198/skandal-v-centrale-osn-nasla-sa-cierna-skrinka-z-lietadla.html>
- The Guardian. Pre Rwandu treba urobiť viac. *SME*. 27. 4. 1995, **3**(97), 6.

Tíže kmenových sporů existuje v mnoha zemích. *Mladá fronta DNES* [online]. 27. 2. 1998, **9**(49), 8 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.

Tureček, Břetislav. Světová organizace veřejně přiznala spoluvinu na masakrech ve Rwandě. *Právo* [online]. 27. 12. 1999, **9**, 9 [cit. 2019-03-27]. ISSN 1211-2119.

Tureček, Tomáš. Války v Africe vyhlazují nejen lidi, ale mají také podobu genocidy zvířat. *Mladá fronta DNES* [online]. 6. 9. 1999, **10**, 10 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.

V řece Kagero plavou mrtvá těla. *Rudé právo*. 2. 5. 1994, **4**(102), 23.

Vodička, Milan. Sedíte tu vedle velmocí. *Mladá fronta DNES* [online]. 16. 10. 2007, **18**(241), 6 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1210-1168.

Abstrakt

PAROUBKOVÁ, Zuzana. Rwandská genocida: ohlasy a zpracování této události v českých a slovenských médiích. Plzeň, 2019. 85 s. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

Klíčová slova: Rwanda, genocida, periodika, konflikt

Tématem mé diplomové práce je genocida ve Rwandě, která se odehrála v roce 1994 a její ohlasy a zpracování ve vybraných českých a slovenských tištěných médiích. Cílem práce je zjistit, jak o události informovaly vybrané deníky od dubna 1994 do konce roku 2018. Zástupci českých tištěných periodik jsou Mladá fronta DNES a deník Právo, ze slovenských periodik byl vybrán deník SME. Tato část práce bude propojena se zjišťováním znalosti této události u vybraných respondentů. Průzkum má za cíl zjistit povědomí mezi vybranými lidmi o rwandské genocidě.

Práce je rozdělena do dvou částí. První z nich má za cíl stručně nastínit charakteristiku a historický vývoj země. Druhá část práce je věnována samotnému výzkumu vybraných periodik a výsledkům z dotazníkového šetření. Tato část práce je pro lepší ilustraci výsledků doplněna grafickým zpracováním údajů v podobě grafů a tabulek.

Abstract

PAROUBKOVÁ, Zuzana. The Rwandan genocide: reactions and processing of this event in the Czech and Slovak media. Plzeň, 2019. 85 s. Diploma Thesis. University of West Bohemia. Faculty of Arts.

Keywords: Rwanda, genocide, periodicals, conflict

The topic of my thesis is the genocide in Rwanda, which took place in 1994 and its responses and processing in selected Czech and Slovak printed media. The aim is to determine how the events have informed selected newspapers from April 1994 until the end of 2018. Representatives of the Czech periodicals are printed daily Mladá fronta DNES and Právo from periodicals Slovak daily SME was chosen. This part of the thesis will be connected with the knowledge of this event among selected respondents. The survey aims to raise awareness among selected people about the Rwandan genocide.

The thesis is divided into two parts. The first one aims to briefly outline the characteristics and historical development of the country. The second part is devoted to the research of selected periodicals and the results of the questionnaire survey. This part of the thesis is supplemented with graphical data processing in the form of graphs and tables for better illustration of the results.

Seznam příloh

Příloha A Bádání v novinových svazcích v SNK PK

Příloha B Bádání pomocí mikrofilmů v NK ČR

Příloha C Přístroj na čtení mikrofilmů v NK ČR

Příloha D Výherní snímek Jamese Nachtweye v soutěži World Press Photo

Příloha E Ukázka článku na titulní straně v Rudém právu

Příloha F Ukázka kresby v SME.

Příloha G Ukázka kresby v SME

Příloha H Ukázka doplňující mapy v SME

Příloha I Tabulka vybraných článků ve sledovaném období z Mladé fronty DNES

Příloha J Tabulka vybraných článků ve sledovaném období z Práva

Příloha K Tabulka vybraných článků ve sledovaném období z SME

Přílohy

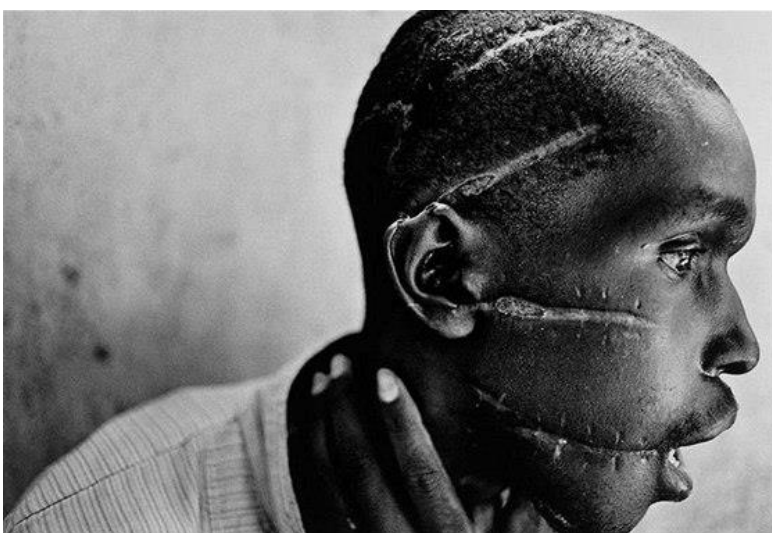
*Příloha A Bádání v novinových svazcích v SNK PK
Zdroj: Vlastní fotodokumentace*

*Příloha B Bádání pomocí mikrofilmů v NK ČR
Zdroj: Vlastní fotodokumentace*

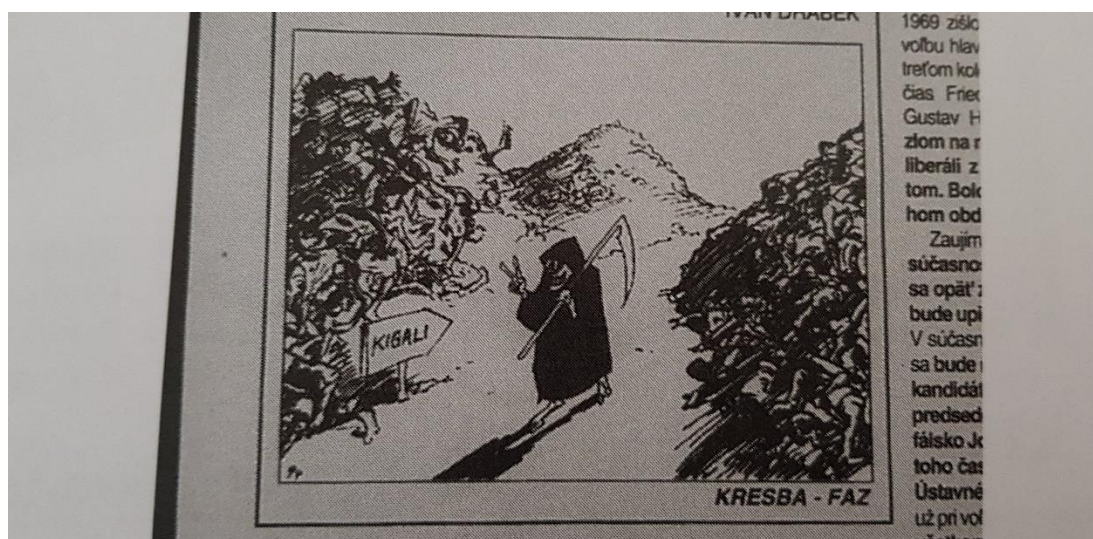
*Příloha C Příklad přístroje na čtení mikrofilmů v NK ČR
Zdroj: Vlastní fotodokumentace*

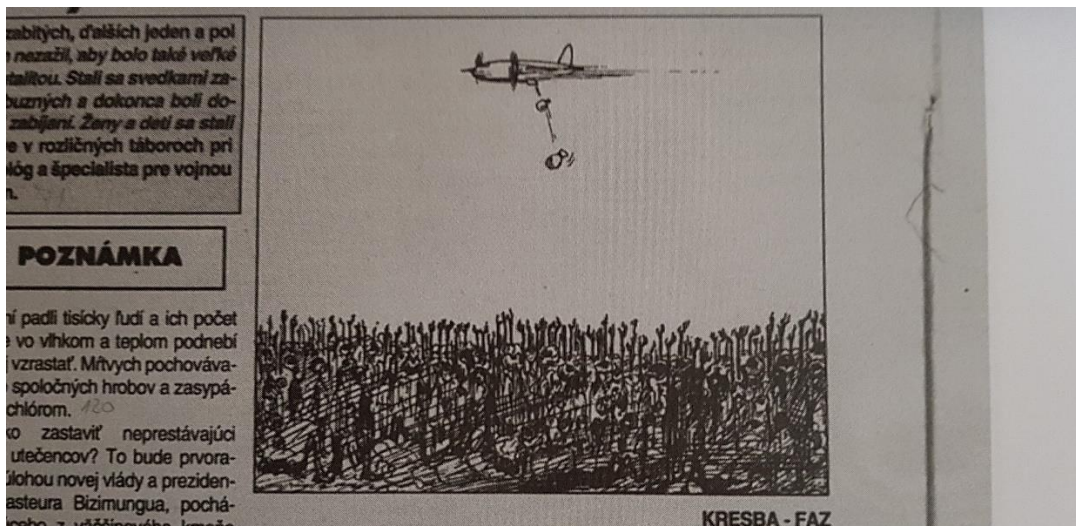
*Příloha D Výherní snímek Jamese Nachtweye v soutěži World Press Photo
Zdroj: iDNES.cz*

Příloha E Ukázka článku na titulní straně v Rudém právu
 Zdroj: Vlastní fotodokumentace, Rudé právo, 24. 6. 1994

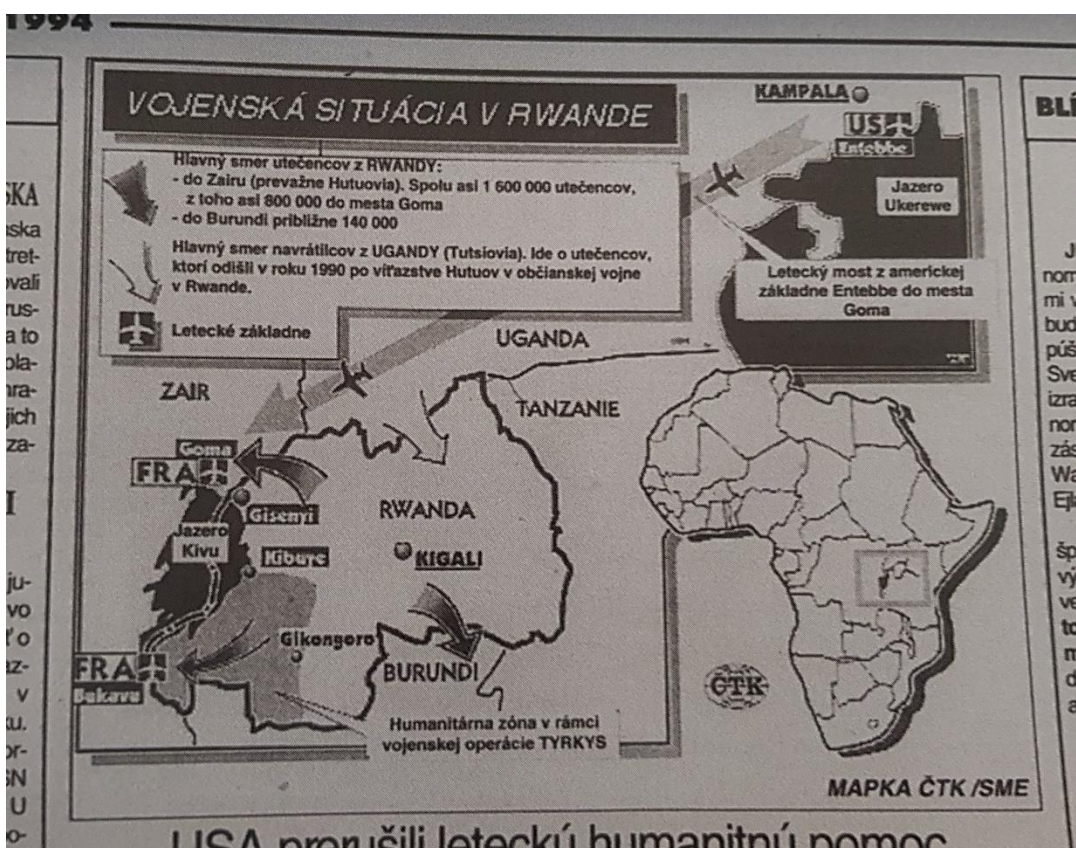

Příloha F Ukázka kresby v SME.
 Zdroj: Vlastní fotodokumentace, Drábek, 18. 5. 1994

Příloha G Ukázka kresby v SME

Zdroj: Vlastní fotodokumentace, Čevelová, 23. 7. 1994

Příloha H Ukázka doplňující mapy v SME

Zdroj: Vlastní fotodokumentace, TA SR, ČTK, 26. 7. 1994

Příloha I Tabulka vybraných článků ve sledovaném období z Mladé fronty DNES

Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar	Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar	Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar
08.04.1994	171	Ze zahraničí	zpráva	21.07.1994	336	Názory	komentář	06.04.1995	354	Ze zahraničí	analýza
09.04.1994	219	Ze zahraničí	zpráva	22.07.1994	269	Titulní strana	reportáž	07.04.1995	125	Ze zahraničí	zpráva
09.04.1994	263	Názory	komentář	22.07.1994	183	Ze zahraničí	reportáž	08.04.1995	169	Ze zahraničí	zpráva
11.04.1994	224	Ze zahraničí	zpráva	22.07.1994	94	Ze zahraničí	zpráva	12.04.1995	127	Ze zahraničí	zpráva
12.04.1994	210	Titulní strana	reportáž	23.07.1994	258	Ze zahraničí	zpráva	14.04.1995	134	Ze zahraničí	zpráva
12.04.1994	207	Ze zahraničí	zpráva	25.07.1994	13	Titulní strana	fotozpráva	19.04.1995	85	Ze zahraničí	zpráva
13.04.1994	77	Titulní strana	zpráva	25.07.1994	224	Ze zahraničí	zpráva	24.04.1995	271	Titulní strana	zpráva
13.04.1994	226	Ze zahraničí	zpráva	26.07.1994	217	Ze zahraničí	zpráva	24.04.1995	219	Ze zahraničí	zpráva
14.04.1994	208	Ze zahraničí	zpráva	27.07.1994	35	Titulní strana	fotozpráva	25.04.1995	245	Ze zahraničí	reportáž
15.04.1994	198	Ze zahraničí	zpráva	27.07.1994	195	Ze zahraničí	reportáž	26.04.1995	166	Ze zahraničí	zpráva
16.04.1994	131	Ze zahraničí	zpráva	28.07.1994	86	Titulní strana	reportáž	28.04.1995	143	Titulní strana	zpráva
18.04.1994	209	Ze zahraničí	zpráva	28.07.1994	301	Ze zahraničí	zpráva	04.05.1995	308	Ze zahraničí	analýza
20.04.1994	147	Ze zahraničí	zpráva	29.07.1994	172	Titulní strana	zpráva	04.05.1995	146	Ze zahraničí	zpráva
21.04.1994	131	Ze zahraničí	zpráva	29.07.1994	265	Titulní strana	reportáž	31.05.1995	97	Ze zahraničí	zpráva
23.04.1994	127	Ze zahraničí	zpráva	29.07.1994	169	Ze zahraničí	reportáž	21.06.1995	26	Ze zahraničí	zpráva
25.04.1994	182	Ze zahraničí	zpráva	29.07.1994	662	Ze zahraničí	reportáž	21.08.1995	119	Ze zahraničí	zpráva
26.04.1994	187	Ze zahraničí	reportáž	29.07.1994	438	Ze zahraničí	reportáž	22.08.1995	230	Ze zahraničí	zpráva
27.04.1994	119	Ze zahraničí	reportáž	29.07.1994	317	Ze zahraničí	reportáž	23.08.1995	242	Ze zahraničí	zpráva
28.04.1994	79	Ze zahraničí	zpráva	29.07.1994	314	Názory	komentář	23.08.1995	273	Ze zahraničí	reportáž
30.04.1994	37	Titulní strana	fotozpráva	29.07.1994	202	Názory	komentář	23.08.1995	95	Ze zahraničí	zpráva
30.04.1994	92	Ze zahraničí	reportáž	30.07.1994	90	Titulní strana	zpráva	24.08.1995	45	Titulní strana	fotozpráva
02.05.1994	223	Ze zahraničí	zpráva	30.07.1994	97	Ze zahraničí	zpráva	24.08.1995	313	Ze zahraničí	komentář

03.05.1994	92	Ze zahraničí	zpráva	01.08.1994	175	Titulní strana	zpráva	24.08.1995	211	Ze zahraničí	reportáž
04.05.1994	101	Titulní strana	zpráva	01.08.1994	407	Ze zahraničí	interview	25.08.1995	151	Ze zahraničí	zpráva
05.05.1994	140	Titulní strana	zpráva	01.08.1994	357	Názory	komentář	28.08.1995	265	Ze zahraničí	zpráva
06.05.1994	33	Ze zahraničí	fotozpráva	02.08.1994	104	Ze zahraničí	zpráva	29.08.1995	144	Titulní strana	zpráva
07.05.1994	71	Ze zahraničí	zpráva	03.08.1994	17	Titulní strana	fotozpráva	30.08.1995	219	Ze zahraničí	zpráva
09.05.1994	88	Ze zahraničí	zpráva	03.08.1994	92	Ze zahraničí	zpráva	14.09.1995	262	Ze zahraničí	zpráva
10.05.1994	118	Ze zahraničí	zpráva	04.08.1994	86	Ze zahraničí	zpráva	20.09.1995	177	Ze zahraničí	zpráva
11.05.1994	32	Titulní strana	fotozpráva	05.08.1994	103	Ze zahraničí	zpráva	27.01.1996	92	Ze zahraničí	zpráva
11.05.1994	116	Ze zahraničí	zpráva	06.08.1994	147	Ze zahraničí	zpráva	14.02.1996	129	Ze zahraničí	zpráva
13.05.1994	83	Ze zahraničí	zpráva	08.08.1994	248	Titulní strana	reportáž	20.02.1996	54	Ze zahraničí	zpráva
16.05.1994	165	Ze zahraničí	zpráva	08.08.1994	305	Z domova	reportáž	03.04.1996	593	Ze zahraničí	interview
17.05.1994	50	Ze zahraničí	zpráva	08.08.1994	83	Ekonomika	zpráva	06.04.1996	381	Ze zahraničí	reportáž
18.05.1994	274	Ze zahraničí	zpráva	08.08.1994	203	Ze zahraničí	zpráva	22.07.1996	72	Ze zahraničí	zpráva
18.05.1994	272	Názory	komentář	09.08.1994	244	Titulní strana	reportáž	30.10.1996	327	Ze zahraničí	zpráva
20.05.1994	91	Ze zahraničí	zpráva	09.08.1994	447	Ze zahraničí	reportáž	19.11.1996	636	Titulní strana	reportáž
21.05.1994	109	Ze zahraničí	zpráva	09.08.1994	190	Ze zahraničí	zpráva	19.11.1996	162	Ze zahraničí	zpráva
23.05.1994	98	Ze zahraničí	zpráva	10.08.1994	198	Ze zahraničí	zpráva	27.11.1996	161	Ze zahraničí	zpráva
24.05.1994	85	Titulní strana	zpráva	12.08.1994	10	Titulní strana	fotozpráva	04.01.1997	64	Ze zahraničí	zpráva
24.05.1994	164	Ze zahraničí	zpráva	12.08.1994	153	Ze zahraničí	zpráva	29.01.1997	415	Ze zahraničí	reportáž
26.05.1994	75	Titulní strana	reportáž	13.08.1994	204	Ze zahraničí	zpráva	06.05.1997	350	Ze zahraničí	reportáž
26.05.1994	155	Ze zahraničí	zpráva	15.08.1994	64	Titulní strana	zpráva	23.08.1997	229	Ze zahraničí	zpráva
27.05.1994	83	Ze zahraničí	zpráva	15.08.1994	202	Ze zahraničí	zpráva	08.12.1997	281	Ze zahraničí	reportáž
30.05.1994	126	Titulní strana	reportáž	16.08.1994	164	Titulní strana	zpráva	20.01.1998	170	Ze zahraničí	zpráva
30.05.1994	81	Ze zahraničí	reportáž	17.08.1994	224	Ze zahraničí	reportáž	27.02.1998	150	Ze zahraničí	zpráva
31.05.1994	145	Ze zahraničí	zpráva	18.08.1994	229	Titulní strana	zpráva	19.03.1998	75	Ze zahraničí	zpráva
01.06.1994	99	Ze zahraničí	zpráva	18.08.1994	80	Titulní strana	zpráva	26.03.1998	408	Ze zahraničí	reportáž

06.06.1994	122	Ze zahraničí	zpráva	19.08.1994	220	Ze zahraničí	zpráva	22.04.1998	331	Ze zahraničí	reportáž
09.06.1994	98	Ze zahraničí	zpráva	20.08.1994	167	Ze zahraničí	zpráva	22.04.1998	206	Ze zahraničí	zpráva
10.06.1994	131	Ze zahraničí	zpráva	22.08.1994	191	Titulní strana	zpráva	24.04.1998	178	Ze zahraničí	zpráva
11.06.1994	99	Ze zahraničí	zpráva	23.08.1994	101	Ze zahraničí	zpráva	25.04.1998	135	Titulní strana	zpráva
14.06.1994	151	Ze zahraničí	zpráva	23.08.1994	308	Názory	komentář	25.04.1998	21	Ze zahraničí	fotozpráva
15.06.1994	197	Ze zahraničí	zpráva	24.08.1994	53	Titulní strana	fotozpráva	09.05.1998	44	Ze zahraničí	zpráva
16.06.1994	129	Ze zahraničí	zpráva	24.08.1994	131	Ze zahraničí	reportáž	11.05.1998	288	Ze zahraničí	zpráva
17.06.1994	275	Ze zahraničí	zpráva	25.08.1994	74	Titulní strana	zpráva	16.05.1998	69	Ze zahraničí	zpráva
18.06.1994	142	Titulní strana	zpráva	25.08.1994	184	Ze zahraničí	zpráva	14.07.1998	67	Ze zahraničí	zpráva
18.06.1994	169	Ze zahraničí	zpráva	26.08.1994	192	Ze zahraničí	zpráva	18.08.1998	86	Ze zahraničí	zpráva
20.06.1994	212	Titulní strana	reportáž	27.08.1994	264	Ze zahraničí	komentář	15.12.1998	162	Ze zahraničí	zpráva
20.06.1994	72	Titulní strana	zpráva	29.08.1994	77	Ze zahraničí	zpráva	17.12.1998	191	Ze zahraničí	zpráva
20.06.1994	237	Ze zahraničí	zpráva	30.08.1994	21	Ze zahraničí	fotozpráva	06.02.1999	68	Ze zahraničí	zpráva
21.06.1994	138	Titulní strana	zpráva	02.09.1994	107	Ze zahraničí	zpráva	04.03.1999	293	Ze zahraničí	zpráva
21.06.1994	244	Titulní strana	reportáž	07.09.1994	90	Ze zahraničí	zpráva	02.04.1999	51	Ze zahraničí	zpráva
21.06.1994	230	Ze zahraničí	reportáž	08.09.1994	18	Ze zahraničí	fotozpráva	13.04.1999	467	Ze zahraničí	zpráva
21.06.1994	187	Ze zahraničí	zpráva	09.09.1994	102	Ze zahraničí	zpráva	07.10.1999	422	Ze zahraničí	reportáž
21.06.1994	303	Názory	komentář	13.09.1994	122	Ze zahraničí	zpráva	07.10.1999	139	Ze zahraničí	zpráva
22.06.1994	212	Ze zahraničí	zpráva	15.09.1994	67	Ze zahraničí	zpráva	29.01.2000	308	Ze zahraničí	zpráva
23.06.1994	25	Titulní strana	fotozpráva	24.09.1994	95	Ze zahraničí	zpráva	12.02.2000	159	Ze zahraničí	zpráva
23.06.1994	187	Ze zahraničí	zpráva	26.09.1994	83	Ze zahraničí	zpráva	09.03.2000	59	Ze zahraničí	zpráva
24.06.1994	132	Titulní strana	zpráva	27.09.1994	42	Ze zahraničí	zpráva	05.04.2000	74	Ze zahraničí	zpráva
24.06.1994	294	Ze zahraničí	zpráva	10.10.1994	25	Ze zahraničí	fotozpráva	10.04.2000	296	Ze zahraničí	reportáž
24.06.1994	278	Názory	komentář	22.10.1994	38	Ze zahraničí	zpráva	19.05.2000	630	Ze zahraničí	interview
25.06.1994	273	Ze zahraničí	zpráva	26.10.1994	91	Ze zahraničí	zpráva	18.04.2001	455	Ze zahraničí	zpráva
27.06.1994	138	Ze zahraničí	zpráva	01.11.1994	144	Ze zahraničí	zpráva	08.09.2001	201	Víkend	fotozpráva

28.06.1994	91	Titulní strana	zpráva	02.11.1994	166	Ze zahraničí	zpráva	03.10.2001	35	Kultura	fotozpráva
29.06.1994	69	Ze zahraničí	zpráva	03.11.1994	54	Ze zahraničí	zpráva	03.09.2002	185	Ze zahraničí	zpráva
30.06.1994	68	Ze zahraničí	zpráva	04.11.1994	200	Ze zahraničí	zpráva	27.12.2002	373	Ekonomika	interview
01.07.1994	176	Ze zahraničí	zpráva	09.11.1994	171	Ze zahraničí	zpráva	27.02.2003	44	Ze zahraničí	fotozpráva
02.07.1994	149	Ze zahraničí	zpráva	19.11.1994	54	Ze zahraničí	zpráva	27.06.2003	219	Ze zahraničí	zpráva
04.07.1994	124	Titulní strana	zpráva	29.11.1994	130	Ze zahraničí	zpráva	08.04.2004	143	Ze zahraničí	zpráva
04.07.1994	137	Ze zahraničí	zpráva	02.12.1994	251	Ze zahraničí	zpráva	25.11.2006	80	Ze zahraničí	zpráva
04.07.1994	449	Ze zahraničí	reportáž	08.12.1994	46	Ze zahraničí	zpráva	09.10.2007	1518	Ze zahraničí	komentář
07.07.1994	257	Ze zahraničí	zpráva	09.12.1994	207	Ze zahraničí	zpráva	20.02.2008	76	Ze zahraničí	zpráva
09.07.1994	93	Ze zahraničí	zpráva	13.12.1994	133	Ze zahraničí	zpráva	14.03.2008	64	Ze zahraničí	zpráva
11.07.1994	153	Ze zahraničí	reportáž	15.12.1994	65	Ze zahraničí	zpráva	19.12.2008	559	Ze zahraničí	zpráva
12.07.1994	74	Ze zahraničí	zpráva	17.12.1994	240	Ze zahraničí	zpráva	02.03.2009	192	Publicistika	zpráva
13.07.1994	226	Ze zahraničí	reportáž	19.12.1994	39	Ze zahraničí	zpráva	02.03.2009	1570	Ze zahraničí	interview
14.07.1994	156	Ze zahraničí	zpráva	20.12.1994	78	Ze zahraničí	zpráva	15.07.2009	130	Ze zahraničí	zpráva
15.07.1994	308	Ze zahraničí	zpráva	27.12.1994	19	Ze zahraničí	fotozpráva	07.10.2009	171	Ze zahraničí	zpráva
16.07.1994	163	Titulní strana	zpráva	09.01.1995	102	Ze zahraničí	zpráva	08.11.2011	1846	Publicistika	reportáž
16.07.1994	277	Ze zahraničí	zpráva	10.01.1995	49	Ze zahraničí	zpráva	14.04.2012	297	Sport	reportáž
18.07.1994	142	Ze zahraničí	zpráva	12.01.1995	47	Ze zahraničí	zpráva	05.02.2014	232	Ze zahraničí	zpráva
19.07.1994	219	Ze zahraničí	zpráva	19.01.1995	155	Ze zahraničí	reportáž	19.02.2014	140	Ze zahraničí	zpráva
20.07.1994	182	Ze zahraničí	reportáž	14.02.1995	37	Ze zahraničí	fotozpráva	03.04.2014	1226	Ze zahraničí	interview
21.07.1994	23	Titulní strana	fotozpráva	04.04.1995	147	Ze zahraničí	zpráva	07.04.2014	1581	Publicistika	reportáž
21.07.1994	231	Ze zahraničí	reportáž	06.04.1995	199	Titulní strana	reportáž	16.07.2015	177	Názory	komentář
				06.04.1995	330	Ze zahraničí	reportáž	22.12.2015	470	Ze zahraničí	zpráva
								05.08.2017	1586	Ze zahraničí	reportáž

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha J Tabulka vybraných článků ve sledovaném období z Práva

Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar	Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar	Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar
08.04.1994	202	Ze zahraničí	zpráva	19.07.1994	225	Ze zahraničí	glosa	22.08.1995	74	Ze zahraničí	zpráva
09.04.1994	218	Ze zahraničí	zpráva	20.07.1994	42	Ze zahraničí	zpráva	24.08.1995	60	Ze zahraničí	zpráva
11.04.1994	397	Ze zahraničí	zpráva	21.07.1994	37	Ze zahraničí	zpráva	25.08.1995	220	Ze zahraničí	reportáž
12.04.1994	275	Ze zahraničí	zpráva	22.07.1994	144	Ze zahraničí	zpráva	14.09.1995	107	Ze zahraničí	zpráva
13.04.1994	400	Ze zahraničí	zpráva	23.07.1994	151	Ze zahraničí	zpráva	15.09.1995	243	Ze zahraničí	reportáž
14.04.1994	73	Ze zahraničí	zpráva	25.07.1994	98	Titulní strana	zpráva	29.09.1995	235	Ze zahraničí	zpráva
15.04.1994	229	Ze zahraničí	zpráva	25.07.1994	341	Ze zahraničí	zpráva	27.11.1995	18	24 hodin v zahraničí	zpráva
16.04.1994	173	Ze zahraničí	zpráva	26.07.1994	91	Titulní strana	zpráva	28.11.1995	27	Ze zahraničí	zpráva
18.04.1994	31	24 hodin v zahraničí	zpráva	26.07.1994	334	Ze zahraničí	zpráva	29.11.1995	28	24 hodin v zahraničí	zpráva
21.04.1994	82	Ze zahraničí	zpráva	27.07.1994	120	Titulní strana	reportáž	06.12.1995	51	Ze zahraničí	zpráva
26.04.1994	90	Ze zahraničí	zpráva	27.07.1994	169	Zpravodajství	reportáž	04.01.1996	305	Ze zahraničí	zpráva
28.04.1994	75	Ze zahraničí	zpráva	27.07.1994	215	Ze zahraničí	glosa	14.02.1996	108	Ze zahraničí	zpráva
02.05.1994	193	Ze zahraničí	reportáž	27.07.1994	278	Ze zahraničí	zpráva	19.03.1996	153	Ze zahraničí	zpráva
04.05.1994	222	Ze zahraničí	zpráva	28.07.1994	118	Titulní strana	zpráva	12.07.1996	119	Ze zahraničí	zpráva
05.05.1994	52	Ze zahraničí	zpráva	28.07.1994	97	Ze zahraničí	zpráva	17.08.1996	130	Ze zahraničí	zpráva
06.05.1994	22	24 hodin v zahraničí	zpráva	30.07.1994	310	Ze zahraničí	zpráva	27.09.1996	84	Ze zahraničí	zpráva
16.05.1994	78	Ze zahraničí	zpráva	01.08.1994	564	Ze zahraničí	reportáž	23.10.1996	191	Ze zahraničí	zpráva
18.05.1994	192	Ze zahraničí	zpráva	02.08.1994	155	Ze zahraničí	zpráva	29.10.1996	172	Ze zahraničí	zpráva
20.05.1994	72	Ze zahraničí	zpráva	03.08.1994	81	Ze zahraničí	zpráva	28.12.1996	135	Ze zahraničí	zpráva
21.05.1994	65	Ze zahraničí	zpráva	04.08.1994	213	Ze zahraničí	zpráva	23.01.1997	96	Ze zahraničí	zpráva
23.05.1994	125	Ze zahraničí	zpráva	05.08.1994	166	Ze zahraničí	zpráva	20.02.1997	119	Ze zahraničí	zpráva

24.05.1994	67	Ze zahraničí	zpráva	09.08.1994	161	Ze zahraničí	zpráva	09.12.1997	168	Ze zahraničí	reportáž
25.05.1994	88	Ze zahraničí	zpráva	10.08.1994	148	Ze zahraničí	zpráva	04.03.1998	64	Ze zahraničí	zpráva
26.05.1994	115	Ze zahraničí	zpráva	11.08.1994	120	Ze zahraničí	zpráva	21.03.1998	232	Ze zahraničí	zpráva
26.05.1994	127	Ze zahraničí	zpráva	12.08.1994	201	Ze zahraničí	glosa	26.03.1998	207	Ze zahraničí	zpráva
27.05.1994	68	Ze zahraničí	zpráva	13.08.1994	205	Ze zahraničí	zpráva	22.04.1998	221	Ze zahraničí	reportáž
28.05.1994	186	Ze zahraničí	zpráva	15.08.1994	349	Titulní strana	reportáž	25.04.1998	207	Ze zahraničí	zpráva
30.05.1994	163	Ze zahraničí	zpráva	15.08.1994	217	Ze zahraničí	reportáž	29.04.1998	62	Ze zahraničí	zpráva
31.05.1994	72	Ze zahraničí	zpráva	17.08.1994	361	Ze zahraničí	zpráva	02.05.1998	115	Ze zahraničí	zpráva
06.06.1994	16	24 hodin v zahraničí	zpráva	17.08.1994	143	Ze zahraničí	zpráva	05.05.1998	183	Ze zahraničí	zpráva
07.06.1994	79	Ze zahraničí	zpráva	18.08.1994	149	Ze zahraničí	zpráva	09.05.1998	194	Ze zahraničí	zpráva
10.06.1994	127	Ze zahraničí	zpráva	20.08.1994	141	Ze zahraničí	zpráva	11.05.1998	212	Ze zahraničí	zpráva
11.06.1994	150	Ze zahraničí	zpráva	22.08.1994	135	Ze zahraničí	zpráva	17.07.1998	97	Ze zahraničí	zpráva
14.06.1994	258	Ze zahraničí	analýza	23.08.1994	154	Ze zahraničí	zpráva	03.09.1998	209	Ze zahraničí	zpráva
14.06.1994	63	Ze zahraničí	zpráva	24.08.1994	205	Ze zahraničí	zpráva	05.09.1998	218	Ze zahraničí	reportáž
16.06.1994	286	Ze zahraničí	zpráva	25.08.1994	178	Ze zahraničí	zpráva	10.10.1998	61	Ze zahraničí	zpráva
17.06.1994	149	Ze zahraničí	reportáž	26.08.1994	181	Ze zahraničí	zpráva	21.10.1998	132	Ze zahraničí	zpráva
18.06.1994	294	Ze zahraničí	zpráva	27.08.1994	186	Ze zahraničí	zpráva	22.05.1999	73	Ze zahraničí	zpráva
20.06.1994	192	Ze zahraničí	zpráva	09.09.1994	19	24 hodin v zahraničí	zpráva	12.11.1999	61	Ze zahraničí	zpráva
21.06.1994	176	Ze zahraničí	reportáž	12.09.1994	68	Ze zahraničí	zpráva	27.12.1999	362	Ze zahraničí	zpráva
22.06.1994	211	Ze zahraničí	zpráva	19.09.1994	147	Ze zahraničí	zpráva	20.10.2000	211	Ze zahraničí	zpráva
23.06.1994	258	Ze zahraničí	zpráva	21.09.1994	11	24 hodin v zahraničí	reportáž	18.04.2001	265	Ze zahraničí	zpráva
24.06.1994	98	Titulní strana	zpráva	24.09.1994	106	Titulní strana	zpráva	11.06.2001	169	Ze zahraničí	zpráva
24.06.1994	273	Ze zahraničí	reportáž	05.10.1994	77	Ze zahraničí	zpráva	04.07.2001	238	Ze zahraničí	reportáž
25.06.1994	360	Ze zahraničí	zpráva	09.11.1994	146	Ze zahraničí	zpráva	28.06.2002	380	Ze zahraničí	zpráva

25.06.1994	206	Ze zahraničí	glosa	12.11.1994	19	24 hodin v zahraničí	zpráva	17.12.2002	35	24 hodin v zahraničí	zpráva
27.06.1994	114	Ze zahraničí	zpráva	16.11.1994	27	24 hodin v zahraničí	zpráva	27.06.2003	36	Ze zahraničí	zpráva
28.06.1994	198	Ze zahraničí	zpráva	28.11.1994	368	Ze zahraničí	zpráva	26.08.2003	148	Ze zahraničí	zpráva
29.06.1994	118	Titulní strana	zpráva	02.12.1994	23	24 hodin v zahraničí	zpráva	05.04.2004	58	Ze zahraničí	fotozpráva
30.06.1994	64	Ze zahraničí	zpráva	09.01.1995	113	Ze zahraničí	zpráva	08.04.2004	57	Ze zahraničí	fotozpráva
01.07.1994	168	Ze zahraničí	zpráva	27.01.1995	137	Ze zahraničí	zpráva	27.08.2004	378	Publicistika	sloupek
02.07.1994	49	Ze zahraničí	zpráva	15.03.1995	71	Ze zahraničí	zpráva	30.12.2004	271	Publicistika	sloupek
04.07.1994	93	Ze zahraničí	zpráva	03.04.1995	87	Ze zahraničí	zpráva	13.09.2005	165	Ze zahraničí	zpráva
08.07.1994	36	Ze zahraničí	zpráva	07.04.1995	388	Ze zahraničí	komentář	19.01.2006	2093	Salon	interview
09.07.1994	66	Ze zahraničí	zpráva	13.04.1995	82	Ze zahraničí	zpráva	14.03.2008	56	Ze zahraničí	zpráva
12.07.1994	119	Ze zahraničí	zpráva	24.04.1995	97	Titulní strana	reportáž	19.12.2008	56	Ze zahraničí	zpráva
13.07.1994	83	Ze zahraničí	zpráva	24.04.1995	214	Ze zahraničí	reportáž	21.01.2009	366	Zpravodajství	reportáž
14.07.1994	71	Ze zahraničí	zpráva	25.04.1995	90	Ze zahraničí	zpráva	07.10.2009	53	Ze zahraničí	zpráva
15.07.1994	116	Ze zahraničí	zpráva	10.05.1995	104	Ze zahraničí	zpráva	27.06.2011	51	Ze zahraničí	zpráva
16.07.1994	308	Ze zahraničí	zpráva	14.07.1995	20	24 hodin v zahraničí	zpráva	02.08.2012	575	Zpravodajství	reportáž
18.07.1994	67	Ze zahraničí	zpráva	04.08.1995	382	Ze zahraničí	reportáž	07.02.2014	139	Ze zahraničí	zpráva
19.07.1994	126	Ze zahraničí	zpráva	18.08.1995	71	Ze zahraničí	zpráva	19.02.2014	47	Ze zahraničí	zpráva
				21.08.1995	117	Ze zahraničí	zpráva				

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha K Tabulka vybraných článků ve sledovaném období z SME

Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar	Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar	Datum	Počet slov	Rubrika	Žurnalisticko-literární útvar
08.04.1994	260	Zo sveta	zpráva	16.08.1994	239	Zo sveta	zpráva	05.05.2004	777	Pohlady, prognózy	komentář
09.04.1994	465	Zo sveta	zpráva	17.08.1994	111	Zo sveta	zpráva	31.03.2005	138	Zo sveta	zpráva
09.04.1994	280	Zo sveta	zpráva	18.08.1994	299	Zo sveta	zpráva	04.11.2005	230	Zo sveta	reportáž
11.04.1994	333	Zo sveta	zpráva	20.08.1994	304	Zo sveta	zpráva	23.12.2005	190	Zo sveta	zpráva
12.04.1994	278	Titulní strana	zpráva	22.08.1994	51	Titulní strana	fotozpráva	11.09.2006	138	Zo sveta	zpráva
12.04.1994	176	Zo sveta	zpráva	22.08.1994	166	Zo sveta	zpráva	18.09.2006	241	Zo sveta	zpráva
13.04.1994	136	Zo sveta	zpráva	23.08.1994	134	Zo sveta	zpráva	15.10.2006	219	Zo sveta	zpráva
14.04.1994	114	Zo sveta	zpráva	24.08.1994	307	Zo sveta	zpráva	21.11.2006	169	Zo sveta	zpráva
15.04.1994	310	Zo sveta	reportáž	25.08.1994	151	Zo sveta	reportáž	23.11.2006	224	Zo sveta	zpráva
16.04.1994	77	Zo sveta	zpráva	26.08.1994	160	Zo sveta	zpráva	24.11.2006	144	Zo sveta	zpráva
18.04.1994	138	Zo sveta	zpráva	27.08.1994	146	Zo sveta	zpráva	24.11.2006	234	Zo sveta	reportáž
20.04.1994	186	Zo sveta	zpráva	30.08.1994	228	Zo sveta	zpráva	13.12.2006	227	Zo sveta	zpráva
21.04.1994	119	Zo sveta	zpráva	02.09.1994	94	Zo sveta	zpráva	29.12.2006	127	Zo sveta	zpráva
22.04.1994	167	Zo sveta	zpráva	05.09.1994	178	Zo sveta	zpráva	04.04.2007	91	Zo sveta	zpráva
25.04.1994	93	Zo sveta	zpráva	07.09.1994	124	Zo sveta	zpráva	06.04.2007	210	Zo sveta	zpráva
26.04.1994	121	Zo sveta	zpráva	09.09.1994	116	Zo sveta	zpráva	12.04.2007	159	Zo sveta	zpráva
28.04.1994	80	Zo sveta	zpráva	12.09.1994	70	Stalo sa	zpráva	28.05.2007	119	Zo sveta	zpráva
02.05.1994	197	Zo sveta	reportáž	19.09.1994	105	Zo sveta	zpráva	09.06.2007	157	Zo sveta	zpráva
03.05.1994	162	Zo sveta	zpráva	22.09.1994	120	Zo sveta	zpráva	05.07.2007	213	Zo sveta	zpráva
04.05.1994	155	Zo sveta	zpráva	23.09.1994	600	Zo sveta	reportáž	20.07.2007	315	Zo sveta	zpráva
05.05.1994	90	Zo sveta	zpráva	26.09.1994	231	Zo sveta	zpráva	31.07.2007	157	Zo sveta	zpráva

06.05.1994	182	Zo sveta	zpráva	27.09.1994	100	Zo sveta	zpráva	01.08.2007	182	Zo sveta	zpráva
07.05.1994	35	Stalo sa	zpráva	28.09.1994	30	Titulní strana	fotozpráva	01.08.2007	367	Zo sveta	zpráva
10.05.1994	59	Stalo sa	zpráva	10.10.1994	71	Stalo sa	zpráva	23.08.2007	212	Zo sveta	reportáž
11.05.1994	343	Zo sveta	zpráva	19.10.1994	68	Stalo sa	zpráva	12.10.2007	307	Zo sveta	reportáž
12.05.1994	116	Zo sveta	zpráva	20.10.1994	61	Stalo sa	zpráva	29.01.2008	145	Zo sveta	zpráva
13.05.1994	194	Zo sveta	zpráva	25.10.1994	70	Zo sveta	zpráva	06.02.2008	227	Zo sveta	zpráva
14.05.1994	76	Stalo sa	zpráva	09.11.1994	148	Zo sveta	zpráva	27.02.2008	312	Zo sveta	reportáž
16.05.1994	137	Zo sveta	zpráva	14.11.1994	54	Stalo sa	zpráva	28.02.2008	232	Zo sveta	zpráva
17.05.1994	215	Zo sveta	reportáž	26.11.1994	42	Stalo sa	zpráva	12.03.2008	219	Zo sveta	zpráva
18.05.1994	439	Zo sveta	komentář	20.02.1995	31	Zo sveta	fotozpráva	29.03.2008	65	Zo sveta	zpráva
18.05.1994	83	Stalo sa	zpráva	05.04.1995	250	Zo sveta	reportáž	06.05.2008	208	Zo sveta	zpráva
20.05.1994	193	Zo sveta	zpráva	11.04.1995	264	Pohlady, prognózy	zpráva	05.06.2008	116	Zo sveta	zpráva
21.05.1994	118	Zo sveta	zpráva	24.04.1995	300	Zo sveta	zpráva	12.06.2008	216	Zo sveta	zpráva
23.05.1994	102	Zo sveta	zpráva	25.04.1995	245	Titulní strana	zpráva	12.07.2008	84	Zo sveta	zpráva
24.05.1994	200	Zo sveta	zpráva	26.04.1995	190	Zo sveta	zpráva	18.07.2008	204	Zo sveta	zpráva
25.05.1994	112	Zo sveta	zpráva	26.04.1995	231	Zo sveta	zpráva	29.07.2008	120	Zo sveta	zpráva
26.05.1994	232	Zo sveta	zpráva	27.04.1995	439	Zo sveta	komentář	05.08.2008	320	Zo sveta	zpráva
27.05.1994	192	Zo sveta	reportáž	27.04.1995	67	Stalo sa	zpráva	05.08.2008	201	Zo sveta	zpráva
28.05.1994	109	Zo sveta	zpráva	28.04.1995	320	Pohlady, prognózy	komentář	06.08.2008	305	Zo sveta	zpráva
30.05.1994	145	Zo sveta	zpráva	28.04.1995	191	Zo sveta	zpráva	24.09.2008	252	Zo sveta	zpráva
31.05.1994	209	Zo sveta	zpráva	02.05.1995	578	Pohlady, prognózy	komentář	09.10.2008	112	Zo sveta	zpráva
01.06.1994	170	Zo sveta	zpráva	02.05.1995	130	Zo sveta	zpráva	10.10.2008	219	Zo sveta	reportáž
02.06.1994	64	Zo sveta	zpráva	03.05.1995	24	Stalo sa	zpráva	11.11.2008	200	Zo sveta	reportáž
03.06.1994	188	Zo sveta	zpráva	10.05.1995	65	Stalo sa	zpráva	02.12.2008	116	Zo sveta	zpráva

04.06.1994	197	Zo sveta	zpráva	29.05.1995	26	Stalo sa	zpráva	18.12.2008	485	Zo sveta	zpráva
07.06.1994	126	Zo sveta	zpráva	31.05.1995	357	Zo sveta	zpráva	18.12.2008	197	Zo sveta	zpráva
08.06.1994	198	Zo sveta	zpráva	23.08.1995	171	Zo sveta	zpráva	20.12.2008	254	Pohlady, prognózy	komentář
09.06.1994	166	Zo sveta	zpráva	24.08.1995	155	Zo sveta	zpráva	23.12.2008	82	Zo sveta	zpráva
10.06.1994	312	Zo sveta	zpráva	25.08.1995	124	Zo sveta	zpráva	20.01.2009	105	Zo sveta	zpráva
11.06.1994	66	Stalo sa	zpráva	26.08.1995	325	Pohlady, prognózy	komentář	03.02.2009	71	Zo sveta	zpráva
13.06.1994	146	Zo sveta	zpráva	26.08.1995	90	Zo sveta	zpráva	27.02.2009	152	Zo sveta	zpráva
14.6.11994	124	Zo sveta	zpráva	28.08.1995	31	Titulní strana	fotozpráva	06.04.2009	436	Zo sveta	zpráva
15.06.1994	143	Zo sveta	zpráva	28.08.1995	145	Zo sveta	zpráva	22.06.2009	168	Zo sveta	reportáž
16.06.1994	183	Zo sveta	zpráva	30.08.1995	82	Zo sveta	zpráva	09.07.2009	217	Zo sveta	reportáž
17.06.1994	271	Zo sveta	zpráva	13.09.1995	47	Stalo sa	zpráva	14.07.2009	223	Zo sveta	zpráva
18.06.1994	240	Zo sveta	reportáž	14.09.1995	50	Stalo sa	zpráva	28.09.2009	138	Zo sveta	zpráva
20.06.1994	251	Zo sveta	komentář	14.11.1995	418	Pohlady, prognózy	komentář	06.10.2009	116	Zo sveta	zpráva
20.06.1994	211	Zo sveta	zpráva	28.11.1995	118	Zo sveta	zpráva	29.10.2009	147	Zo sveta	zpráva
21.06.1994	258	Zo sveta	zpráva	30.11.1995	51	Stalo sa	zpráva	08.11.2009	184	Zo sveta	zpráva
22.06.1994	377	Zo sveta	zpráva	14.12.1995	48	Stalo sa	zpráva	01.12.2009	165	Zo sveta	zpráva
23.06.1994	325	Zo sveta	zpráva	20.04.1996	123	Zo sveta	zpráva	21.01.2010	181	Zo sveta	zpráva
25.06.1994	200	Zo sveta	zpráva	02.01.1997	164	Zo sveta	zpráva	25.02.2010	282	Zo sveta	reportáž
27.06.1994	253	Zo sveta	zpráva	04.01.1997	128	Zo sveta	zpráva	02.03.2010	143	Zo sveta	zpráva
28.06.1994	151	Zo sveta	zpráva	04.02.1997	110	Zo sveta	fotozpráva	04.03.2010	487	Zo sveta	reportáž
29.06.1994	208	Zo sveta	zpráva	05.02.1997	133	Zo sveta	zpráva	22.04.2010	148	Zo sveta	zpráva
30.06.1994	65	Zo sveta	zpráva	08.02.1997	347	Zo sveta	komentář	13.08.2010	201	Zo sveta	zpráva
01.07.1994	138	Zo sveta	zpráva	29.04.1997	193	Zo sveta	zpráva	18.08.2010	148	Zo sveta	zpráva
01.07.1994	239	Zo sveta	zpráva	10.02.1998	91	Stalo sa	zpráva	12.09.2010	180	Zo sveta	zpráva

04.07.1994	181	Zo sveta	zpráva	19.03.1998	113	Stalo sa	zpráva	13.10.2010	137	Zo sveta	zpráva
06.07.1994	403	Zo sveta	komentár	26.03.1998	433	Zo sveta	komentár	18.01.2011	210	Zo sveta	zpráva
06.07.1994	304	Zo sveta	reportáž	23.04.1998	374	Zo sveta	komentár	17.05.2011	148	Zo sveta	zpráva
07.07.1994	276	Zo sveta	zpráva	25.04.1998	236	Zo sveta	zpráva	24.06.2011	129	Zo sveta	zpráva
11.07.1994	87	Zo sveta	zpráva	27.04.1998	411	Zo sveta	reportáž	07.07.2011	113	Zo sveta	reportáž
12.07.1994	86	Zo sveta	zpráva	02.05.1998	101	Stalo sa	zpráva	11.09.2011	202	Zo sveta	zpráva
14.07.1994	145	Zo sveta	reportáž	09.05.1998	209	Zo sveta	reportáž	28.09.2011	124	Zo sveta	zpráva
15.07.1994	166	Zo sveta	zpráva	14.07.1998	72	Stalo sa	zpráva	30.09.2011	193	Zo sveta	zpráva
16.07.1994	319	Zo sveta	zpráva	25.07.1998	87	Stalo sa	zpráva	21.12.2011	119	Zo sveta	zpráva
18.07.1994	302	Zo sveta	zpráva	03.08.1998	162	Zo sveta	zpráva	10.01.2012	231	Zo sveta	zpráva
19.07.1994	335	Zo sveta	zpráva	04.08.1998	383	Zo sveta	komentár	24.01.2012	128	Zo sveta	zpráva
20.07.1994	135	Zo sveta	zpráva	18.08.1998	80	Stalo sa	zpráva	20.12.2012	132	Zo sveta	zpráva
21.07.1994	36	Stalo sa	zpráva	10.12.1998	376	Zo sveta	reportáž	04.02.2013	203	Zo sveta	zpráva
22.07.1994	152	Zo sveta	reportáž	15.12.1998	84	Stalo sa	zpráva	14.02.2013	191	Zo sveta	zpráva
23.07.1994	374	Zo sveta	komentár	13.04.2001	198	Zo sveta	zpráva	01.03.2013	153	Zo sveta	zpráva
23.07.1994	258	Zo sveta	zpráva	17.04.2001	237	Zo sveta	zpráva	30.05.2013	164	Zo sveta	zpráva
25.07.1994	23	Titulní strana	fotozpráva	20.05.2001	268	Zo sveta	zpráva	19.01.2014	859	Zo sveta	zpráva
25.07.1994	197	Zo sveta	zpráva	08.06.2001	209	Zo sveta	zpráva	19.01.2014	413	Pohlady, prognózy	komentár
26.07.1994	77	Titulní strana	reportáž	08.06.2001	179	Zo sveta	zpráva	14.03.2014	244	Zo sveta	zpráva
26.07.1994	389	Zo sveta	reportáž	22.06.2001	187	Zo sveta	zpráva	04.04.2014	2114	Zo sveta	interview
26.07.1994	363	Zo sveta	zpráva	12.07.2001	176	Zo sveta	reportáž	04.04.2014	700	Zo sveta	zpráva
27.07.1994	203	Titulní strana	reportáž	16.07.2001	120	Zo sveta	zpráva	06.04.2014	140	Zo sveta	zpráva
27.07.1994	182	Zo sveta	reportáž	17.11.2001	98	Zo sveta	zpráva	09.04.2014	997	Zo sveta	reportáž
28.07.1994	305	Zo sveta	reportáž	28.02.2002	171	Zo sveta	reportáž	09.05.2014	190	Zo sveta	reportáž
29.07.1994	297	Zo sveta	zpráva	21.08.2002	86	Zo sveta	zpráva	25.10.2014	237	Zo sveta	zpráva

30.07.1994	287	Zo sveta	reportáž	05.10.2002	242	Zo sveta	zpráva	15.05.2015	149	Zo sveta	zpráva
01.08.1994	345	Zo sveta	zpráva	30.10.2002	532	Zo sveta	reportáž	23.06.2015	225	Zo sveta	zpráva
02.08.1994	195	Zo sveta	zpráva	08.01.2003	144	Zo sveta	zpráva	29.12.2015	202	Zo sveta	zpráva
03.08.1994	249	Zo sveta	zpráva	01.08.2003	103	Zo sveta	zpráva	16.05.2016	175	Zo sveta	zpráva
04.08.1994	299	Zo sveta	reportáž	06.08.2003	131	Zo sveta	zpráva	07.07.2016	198	Zo sveta	zpráva
05.08.1994	259	Zo sveta	reportáž	25.08.2003	136	Zo sveta	zpráva	30.11.2016	372	Zo sveta	zpráva
06.08.1994	224	Zo sveta	zpráva	28.08.2003	232	Zo sveta	zpráva	04.01.2017	2458	Zo sveta	reportáž
08.08.1994	148	Zo sveta	zpráva	22.01.2004	90	Zo sveta	zpráva	06.01.2017	1767	Zo sveta	reportáž
09.08.1994	139	Zo sveta	zpráva	28.02.2004	291	Zo sveta	zpráva	20.03.2017	305	Zo sveta	zpráva
10.08.1994	262	Zo sveta	zpráva	12.03.2004	259	Zo sveta	zpráva	01.08.2017	899	Zo sveta	reportáž
13.08.1994	176	Zo sveta	zpráva	16.03.2004	343	Zo sveta	zpráva	24.08.2018	1208	Zo sveta	reportáž
15.08.1994	249	Zo sveta	zpráva	07.04.2004	381	Zo sveta	zpráva	15.09.2018	96	Zo sveta	zpráva
				07.04.2004	409	Zo sveta	zpráva	26.12.2018	434	Zo sveta	zpráva

Zdroj: Vlastní zpracování